

Lipsius, Justus

Justi Lipsi[i] Epistolarum Selectarum Centuria ... Ad Belgas

Bd.: 1

Antverpiae (1605)

4 Epist. 111

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10352211-9

Copyright

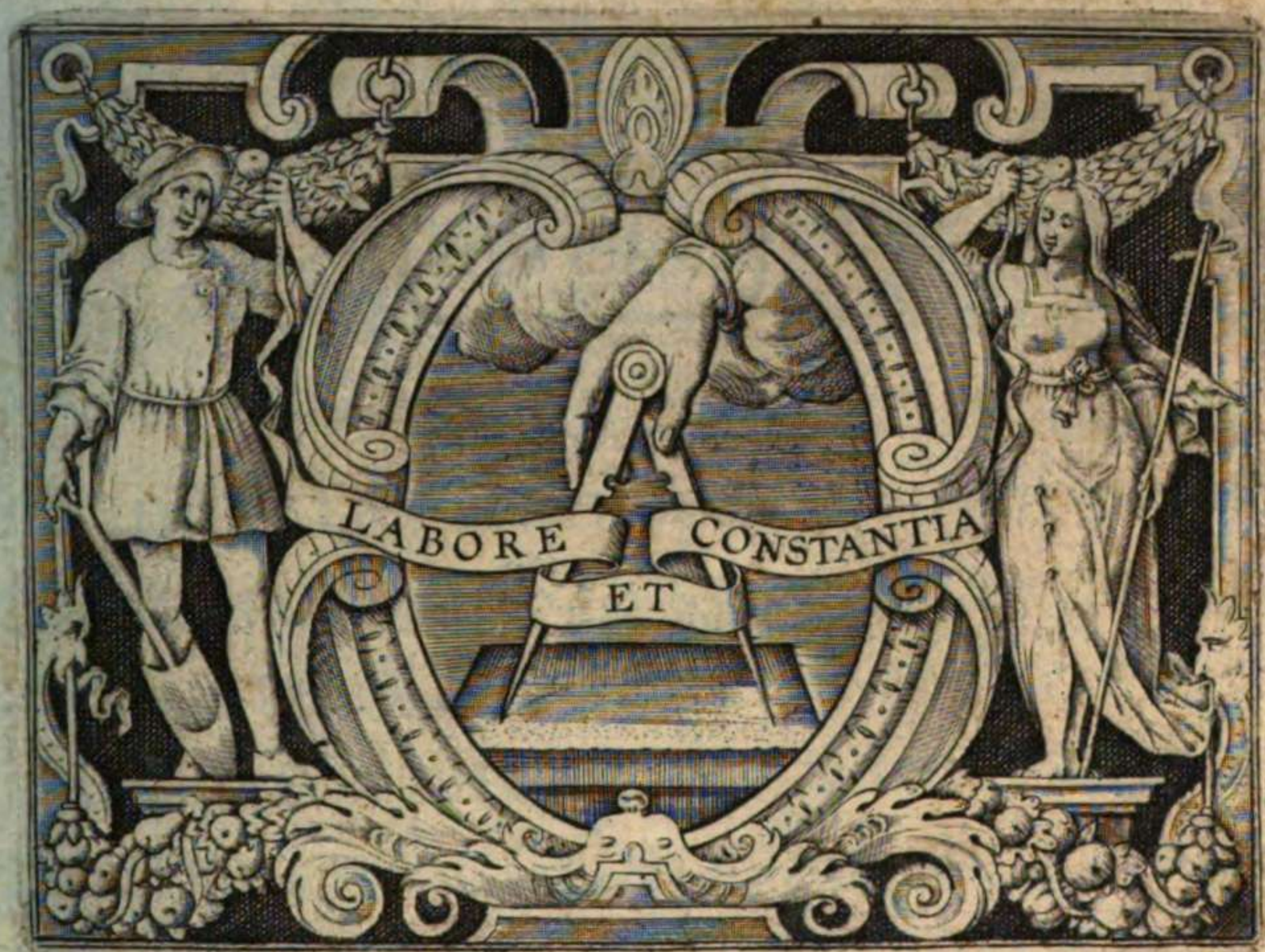
Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

In Vitis Genus Moller Stoyen.
IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA PRIMA
AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.

CLD. LDC. V.

Cum Privilegiis Casareo & Regio.

INSTITUTIO
EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA PRIMA
AD BEGGAS

ANTVERPIA
EX OFFICINA PLANTINIANA
Apud Iohannem Moretum
cl. 1567.
Cuius Præsentis Censuræ C. 1567.

ILL^{MO} DOMINO
D. BALTHASARI
DE CVNIGA
REGIS Hispaniarum & Indiarum
LEGATO.

ENTVRIAM hanc EPISTOLA-
RVM ad te ire volui, etsi ad Bel-
gas ea esset. Nam quamquam
non tu è nobis (Hispaniâ ve-
teri & inclytâ stirpe dedit)
tamen es in nobis, & maximi
Regis missu Legatum apud Principes nostros
agis, id est consilij & ingenij tui copiam in re-
bus arduis facis, & salutis communi nostræ cu-
ras. Publica si omittam, & ipsum te adspiciam:
magis etiam velle debeo. siue quia virtus sin-
gularis & doctrina tua (rarum in hac nobilita-
te ornamentum) ita exigunt: siue quia affectus
in me, quem ab initio aduentus purum ma-
gnûmque declarasti. Et quidni purum? nihil
in me, aut circa me, quod adumbrare inducat:
quicumque talium magnatum ostendit amo-
rem, etiam habet. Sed tamen iste ipse affectus
ortum ab illo tuo in studia doctrinamque du-

cit: quæ, vt dixi, inter paucos eximiè colis, eâ-
que laus Præcipui quodam titulo tibi debe-
tur. Quidquid temporis à Regiis publicisq̃ue
negotiis vacui habes, huc confers:

— *animusque vicissim*

Aut curam impendit populis, aut otia Musis.

Atque vtinam plures tuæ classis ita sint ani-
mati! non verear dicere, illorum ornamento,
reip. præsidio id fore, & consultius felicius-
q̃ue administratum quædam iri. Veteres illos
magnos Imperatores aut Reges si videam; ta-
les fuere: si amicos eorum aut administros; ta-
les. Atque æuum hoc nostrum ante centum
circiter annos, cùm coepisset lucem hanc vide-
re, & rebus inferre: iterum, nescio quo iniquo
Europæ fato, suppressit, & dignissimas hone-
stissimâsque artes, ab aulâ, à nobilitate, à pur-
purâ, ad scholas tantum & mediam pullatam-
que turbâ velut relegauit. Fata cursum suum
peragant: ego ad te meum. & si quidquam
cuiquam, bono atque interiore animo, tibi
ILLME DOMINE, hoc quicquid est libelli do,
dico: vtinam virtutis tuæ tam perpetuum,
quàm mei affectus cultusque sincerum mo-
numentum! Louanij, ix. Kal. Mart. ∞. 1701.

AD LECTOREM.

CAPE ad BELGAS tres Centurias mi Lector. Quid? ita copiosus es? Vides, & semel dare cūm cæpi, toto horreo admetior. Commaſculavi frontem : utcumque res cadet, * ἐπρίφθω κύβος. Scio equidem & ^{* iacta esto alea.} bonas quasdam (ut in meis) quæ de talibus, aut ad tales erant, me omiſſiſſe : nimirum quia vitare calumniam elegeri, quàm deprecari. An & sic effugiam? agrè in hoc genere : quod simplex, calidum, candidum, me & mea, etiam interiora & parietibus clauſa, exponit. Speculum animi liber, vetus verbum fuit : ſed veriſſimè de Epistoſis dicitur, in quibus & affectus noſtri, & panè cogitationes

Votiua veluti, pateant, depicta tabellâ.

Quid ad me? eſto. Liuium Druſum memini olim magno animo dicere architecto, qui ultrò pollicebatur domum ſtruere ab omni aſpectu aut deſpectu liberam: Quin tu, ſiquid in te artis eſt, ita compone ut omnium in eam oculi coniici poſſint & admitti. Pari, inquam, animo, videant me & mea, familiares etiam ſermones & ſenſus. Sed videant tamen recto æquoq; oculo,

—— procul atra recedat

Inuidia, atque aliò liuentia lumina fleſcat.

Nam illa, aut Calumnia, ſi accedat : quid tuti hîc eſt? nec Pallas ægide ſuâ me tegat. Illud ultrò profiteſmur, leues quasdam aut tenues intercurrere : & ut auenam aut lolium in meliore fruge. Quid mirum in hoc numero? facilis emendatio. non lege, ſed elige : quod licet, & in quauiſ epistolâ aut incipis aut deſinis. Vale.

IN NOVAM EDITIONEM
EPISTOLARVM

IUSTI LIPSI

V. C.

Creditor es, LIPSI: tamē haud cū fœnore, nobis
Credis EPISTOLICAS iure-benignus OPES.

Tu, vice iam triplici, fecisti nomina multa.

Ecce addis factis nomina nominibus.

Addicti tibi nunc multi debere fatentur:

Sed, debes multis tu quoque, pace tuâ.

Quid? tua num debes? certè, in totâ ratione,

Vnus, EPISTOLICA, paginam vtramque facis.

Ant. Vacquerius.

INDEX

I N D E X

E P I S T O L A R V M

C E N T V R I Æ P R I M Æ

ad Belgas.

A NTONIO Beffa Negrino <i>Friderico Taubmanno P.L.</i> c. lxvj. <i>G.</i>	
Antonio Richardoto suo lxiij,	Gaspari Tayo V. N. lxxvj.
lxxiiij.	Georgio Austrio, Preposito Loua- niensi & Academia Cancellario xciij.
Ascanio Columnæ, Cardinali xliij.	
C.	
Cæsari Baronio, Cardinali l-v.	Gerardo Corfelio I ^{to} vj.
Carolo Desiderio xxix.	Gerardo de Hornes, Baroni Baus- signiaci, Toparchæ Iscano xxv.
Carolo Malinæo, à consiliis mari- timis xlvj.	Guilielmo Breugelio U. C. Consi- liario Regio j.
Christophoro Assonwillio, Consilia- rio intimo xxxv.	Guilielmo Scarbergero suo lxj.
H.	
Claudio Dausquio, è Soc. Iesu lxij.	Henrico Sedulio, Ordinis D. Fran- cisci xxviij.
ad Contubernales suos, & c. xliij.	Henrico Strauio, I ^{to} & Canonico xxxij.
Cynthio Aldobrandino, Cardinali lxxviij.	
D.	
Dionysio Villerio, Canonico & Cancellario ij, lxxj, lxxxv, xcj.	Henrico Vannetten, Presidi Æra- rij PP. in Brab. lxxviij.
E.	
Emanueli Ximenio, Lusitano xxxviij.	Hieronymo Berchemio xxj.
Erycio Puteano lxxxix.	Hieronymo VVingio Canonico xviij, lxxxviij.
F.	
Francisco Montmorencio, V. N.	Huberto Audeiantio suo lxviij.
Bersei Toparchæ lxxxiiij.	J.
Francisco Orano liij, liiij.	Jacobo Bonfreo, è Soc. Iesu xlix.
Francisco Vander-burchio Decano xx.	Iacobo Carondeleto, Cancellario & Canonico xiiij, xix, lxxxij.
	Jano Lernutio suo xxvj.
	Joanni Baptistæ Perezio Baronio suo

suo	lvij.	Nicolao Damantio, Cancellario	
Ioanni Baptista Sacco	lxxix.	Brab.	xcvj.
Ioanni Bernartio suo	iiij, xvij,	Nicolao de VVeerd I ^{to}	lvj.
xxxiiij, lxv, xcix.		Nicolao Fabro, doctori iuventutis	
Ioanni Boifoto	xvj.	xxxvj.	
Joanni Dullardo Canonico & Ar-		Nicolao Oudarto, Can. & Of-	
chidiacono	lj.	ficiali	xxiiij, xliij.
Ioanni Hemelario suo	xlviij.	O.	
Joanni Sarraceno, Archiepiscopo		Octavio Episcopo Tricaricesi, Nun-	
Cameracensi des.	xxiiij.	cio Apostolico	lix.
Joanni Viviano	iiij, v.	Othoni Hartio I ^{to} V. C.	xiiij,
Joanni VVouerio suo	xli, xlvij,	xxxvj, lxxxj.	
lvij, xciiij.		F.	
Josepho Martio	lxxxiiij.	Petro Boschio, I ^{to}	xxx.
L.		Petro Iardino, Rectori Scholæ	
Leonardo Lessio, Theologo Soc. Iesu		Athenfis	xc.
xxvj.		Petro Orano I ^{to}	ix, xcviij.
Ludouico Septalio Doctori Medico		Petro Pantino, Decano	xij, xxiij,
lx, lxx.		xxxj, xl, lxxij.	
Ludouico Tribaldo Toletto	lxxxviij.	Philippo Ayala, des. Legato in Gal-	
M.		liam	xlvi, lxix.
Marcello Vestrio Barbiano,		Philippo de Croy, & c. Comiti	
S. Pontifici à Secretis	xcij.	Solrano	lxxxvj.
Marco Aurelio Vallensi, Ill ^{mo}		Philippo Masio, Cons. & Graph.	
Nuncio à Consiliis & auditio-		Ordinum	xj, lxxx.
nibus	lxviij.	Philippo Rubenio meo	xxxix, liij.
Marco Velfero	lxxv.	Philippo VVingio	vij.
Maria Gornacensi	xv.	R.	
Martino Delrio, Presb. Soc. Iesu		Remaclo Roberti	lxiiij.
vij, x, xxxiiij, xc.		Rbetoribus Collegij Aquicinctini L.	
N.		Richardo Baroni Starrenbergio	
Nicolao Brandio, Consiliario	lxxxiiij.	xcviij.	

IUSTI LIPSI
EPISTOLARVM
SELECTARVM
CENTVRIA PRIMA
AD BELGAS.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS GVILIELMO BREVGELIO V. C.

Consiliario Regio, & Cognato.

IUSTIVS iam in scribendo cessavi, at non in amando. quia affectu certè tibi alligor, quem iudicium mihi, non cognatio sola inseuit. Sed nubes hæc temporum, & factio ciuiliū dissidiorū, si subducit non-nihil aut regit amicitia hunc solem: non tamen exstinguit aut tollit. quin ecce iam perrumpit, & in istâ occasione radium aliquem ab Oceano ad te mittit. Audi hunc amicum, & crede: gnarus ille mearum rerum, sed & sensuum: ac planè habui ipsum velut arbitrum huius cordis. In studiis non cessamus, & CONSTANTIAM nostram iam videris: nisi quòd languor etiam refrigerat, tum tristitia hæc temporum, vix spe iam alleuanda. O Deus & cælites, quis finis erit? Qui me priuatim etiam exercent, & grande vulnus accepi in sororis meæ vnica nuper morte. Quam si apud te laudem, matronam omnibus sui sexus virtutibus perfectam; frustra sim. iuxtà enim mecum nosti, & penè dicam amasti. Sed abiit, me reliquit vnum & vltimum Lipsiorum: tum etiam duos paruos liberos, in ipso dolore onus. Obsecro te, dum absun, vicem meam subi consulendo, dirigendo, imò & regendo: quem enim, præter te, in exiguo amicorum numero, idoneum aduocemus? Obsecro & ressecro, is nunc esto: donec mihi fas reuisere ea loca, ad quæ animo adspiro. Vxorem,

a cognata

cognatam semper mihi caram, saluere vnà tecum cupio Cl^{me}
cognate. L. B. prid. Kal. Mart. ∞. Id. LXXXVI.

EPISTOLA II.

Tornacum.

DIONYSIO VILLERIO, *Canonico & Cancellario S. D.*

EGO te expertem consilij mei & gaudij habeam, quod ex
eo capies? absit. Veni ad Spadanos fontes, post longas via-
rum ambages, saluus tamen, etsi non sanus. Si affectum tuum
noui, gratulaberis ex animo, & subsilies tanto propiorem tibi
esse Lipsium tuum: quem ex longo interuallo regustare & reco-
gnoscerere gestis, certè ego te. O suaues semper & fidi, amores pri-
mi! ego experior: nec cogitatio vnumquam aut sermo animum au-
résve tangit veterum sodalium, quin commouear & exsultem.
Atqui tu, litterarum etiam missione & commercio, iamdiu pri-
stinam notitiam renouasti; & firmato vtriusque iudicio, perdu-
xisti in solidioris amicitiae iura. Ea maneant, dum nos mane-
mus: nec incadat hunc nexum vlla dies, quàm ea quæ vitæ hoc
filum incidet. Mihi propositum, in liberis istis purisque item
locis, diutiùs subsistere. apud quos? inquires. apud ipsum me: &
efficere vt ratio aliqua compareat solitariae huius, nec interpola-
tae, quietis. Alij aliò vocant: mihi naturam sequi certum est,
quæ abhorret ab omni ambitione, & paullò magis actuosâ vi-
tâ. Et alioqui ea de rep. audimus & videmus cottidie, vt viro
sapienti & probo occasio non sit ad eam vel leuiter adspirandi.
Quæ fraudes passim, libido, luxus? & ad summam ea omnia,
quæ exitio esse cuicumque statui solent, & debent: mirabor, si
non conuertent istum. Non enim dicam euertent. & Deus me-
liora, & fatum magni regis: in quo vtroque (non nego) mihi
spes est. Vale. Aquis Spadanis, vii. Kal. Iul. ∞. Id. XCI.

EPISTOLA III.

Aquisgrani.

IOANNI VIVIANO S. D.

LEGI libellum, mi Viuiane, & sententiae tuae prorsus accedo,
quæ est, Silere. Ad hæc talia quid respondeam? cum digni-
tate non possum, imò nec cum grauitate. quid enim ferij in hac
totâ re? Mea fuerunt ioci, & boni stomachi, vt censebam, dicta.
Non

Non concoquunt, conuicia & calumnias regerunt: sed illa insulsa, & has vanas: quid opus reiectione? illud tamen fateor, modum fortasse alibi non tenui, & plusculum aut acerbius dixi. Excuset, quòd Epistolæ sunt, id est extemporanea quædam,

* *Nec restrictim cogitata, & omnibus rationibus:*

* *Afran.*

ut ait poëta. Mentem istam utinam videant: quæ numquam fuit (Æterna illa Mens testis) ad lædendum: & si fecit, poenitet. Quid volunt amplius? non ego pertinaciter tuendo culpam, culpam alteram committam. Atque adeò, si videatur ita amicis, omnes illas epistolas vnâ spongiâ delemus. Utinam ipsi tam niuei, nec verba mea per malitiam attollant, & gladium, quod olim Brennus, adiiciant in hanc stateram! Sed eâ de re satis. Parum me pungunt ista, aut turbant: & *quamuis imbecilla frons*, ait ille, *magnâ conscientia sustinetur*. Te, uxorem, & quod ex eâ est, itemque Rotarium nostrum, saluere volo. Leodici, postrid. Kalendar. nouas, ∞. IO. XCII.

Ad quæsitum tuum in Hirtio, seorsum hîc habe. Consului librum, qui peruetus apud me à Torrentio: sed is totidem verbis hæc repræsentat: *Fasces ubi confederant* (nam in acie sedere Gallos *Commēt. VIII.* consueſſe superioribus Commentariis declaratum est) *per manus, stramentorum ac virgultorum, traditos*. At tu duo ambigis. & ubi hoc Cæsar? & quomodo credibile, maiores nostros in acie & pugna sedisse? De loco Cæsaris, credo Hirtium adspicere istum è *Comment. III. Galli, sarmentis virgultisque collectis, quibus fossas Romanorum complerent, ad castra pergunt*. Non dicit in iis sedisse apertè, fateor: sed tangit fortasse & adsignificat. At quis id credat? inquires. Meherculè nec ego tecum, nec capio. quomodo ubi ordines disponendi, tela & manus mouendæ, ignaui homines federint? Ego vel à Celso hoc verbum *Aciei* esse, non pro ipso prælio aut procinctu, sed pro bello arbitrer: id est, ut in castris, & tempore belli maiores nostri federint. aut potius, *Otiij* voce permutandam. Ut velit scribatque, Gallos, cum otiosi, etiam in ipsis castris plurimum sedisse. Quid miri? inquires. Imò est, pro Romanis moribus. nam sessio minus apud eos crebra; ambulabant magis, aut iacebant. At barbari aliter. quod & Tacitus de Germanis notat: & Strabo de Hispanis, loco qui valdè huc facit. Libro III. scribit *Vettones venisse ad Romana castra: vidisse*

disse Centuriones & Tribunos quosdam per spatia obambulantes, & se vertentes. Illos, arbitratos insanire homines, accurrisse, & manibus nutibusque ad tabernacula sua deduxisse. quasi necessum esset, aut sedere in otio, aut in acie pugnare. Verba ultima Græcè sic habent: *ὡς δέον, ἢ μένεν καὶ δ' ἡσυχίαν ὑπὸ φυλάκταις, ἢ μάχεσθαι*. Vides barbaricum sensum & morem: pro quo tamen etiam legi in Hirtio possit, ante aciem.

EPISTOLA IIII.

Lovanium.

IOANNI BERNARTIO suo S. D.

IN ipso principio epistola tua peccat mi Bernarti, cetera ex meo voto. Nam quid ita tibi visum excusare, quòd scribas, aut quæ hîc impudentia? Tu verò ac tui similes semper me appellate, atque id etiam mihi imputate. beneficium enim est, & sic interpretor, dum meliores istæ mentes ad me inclinant, & conceptum amorem scripto etiam consignant. Nec nimium te depressum iueris (etsi modestiam amo) quia non solùm candidatum istarum artium te video, sed, ut sic dicam, inter magistratus. Epistola tua variam & priscam lectionem redolet, & Latinæ linguæ quasi parentes, quos in sanguinem iam vertisti & succum, atque ideò facilè imitaris. Plato olim dixit: * *ὁ καλῶς λέγων, καλὸς τε καὶ ἀγαθός*. ego certiùs, * *ὁ καλῶς γράφων*. certior adeò mihi character animi stilus videtur, quàm sermo. At tu quoque nostra attollis, & eis ali ingenium stilumque tuum vis & pasci. obsecro, mi Bernarti, affectum sepone. qualia illa aut ego sum, si æquipares ad antiquos? iacemus, & subærata hæc omnia nostra, quæ splendere videntur, erunt, si examines ad illud aurum. Etsi non nego, iuuare hæc aliquid eos posse, qui in limine studiorum: sicut aliquis, qui in viâ medius, digitum ingredientibus ostendit ad ipsam metam, & quâ ire cœpit, eundum dicit. Sed heus, peccasti in fronte epistolæ, an non etiam in calce? Indicas aliquid editum à te & euulgatum, quod veritus sis ad nos mittere. quid tu ais? ita reliqui omnes mitiores in iudicando, præ quàm ego? erras. illi iudices fortasse: ego arbiter, & in hac ætate tuâ scripta iampridem didici examinare non ad lineam rubram. multum, si alibi acumen & rectitudo iudicij appareat

* Qui bene dicit, bonus & laudabilis.
* Qui bene scribit.

vt hæc vbique, non est postulandum. Florem modò videre de-
 fidero, postea fructum. Nos ipsi nōne à decimonono anno
 scribere, atque edere, incœpimus? & quamquam pœnitet, etiam
 non pœnitet: quia audaciâ illâ gradum struximus ad maiora &
 meliora. Illa vna ingeniorum pestis modò fugiatur, ne perue-
 nisse nos putemus quò adspiramus. Senecæ illud aureum: *Puto*
multos ad sapientiam potuisse peruenire, nisi putassent se peruenisse.
 Modestia est, quæ omnem ætatem decet, ducit: & sine hac præ-
 cipitat iuuentus. At tu illa mitte, & monitionem quoque seu di-
 rectionem exspecta, si alterutrâ opus. nam amare te ocœpi,
 & hoc tuum ingenium, de quo magnum aliquid Belgis meis
 polliceor, atque ideò etiam curare. Vale. Leodici, Kalend. Ia-
 nuar. ∞. I D. X C I I.

EPISTOLA V. *Aquasgrani.*

IOANNI VIVIANO S. D.

IN re tristi, epistola tamen tua pænè læta mihi fuit. Quî potest?
 primum, quia me participem tui luctus fecisti inter primos:
 argumentum & amoris in me, & fiduciæ de me, quasi afficien-
 do (nec erras) tristibus tuis siue lætis. Enimuerò, vbi animorum
 illud vinculum (Amicitiam dico:) etiam affectuum vnctio &
 paritas quædam sit oportet; aut sinceram non esse illam. Dein-
 de me erexit, idque maximè, quòd te quoque rectum videbam,
 & non ambitiosè quidem, tamen fortiter ferre hoc vulnus. Sola-
 ris ipse te, & Musas aduocas, sed illas sacras: & verum solatiū
 ab alto petis, id est solatij & roboris omnis fonte. Deum ita vo-
 luisse dicis, & Prouidentia hoc decretum: ô sapientem vocem,
 & quæ sola sit dolori omni mitigando, aut tollendo! Summum
 bonum fecit; benè fecit. Prouidentia statuit; prouidè statuit.
 quod ipsa vox dicit, & in tuum ac prolis tuæ vsum. Certè qui-
 dem in prolis palam. nam quid ei factum? terris erepta est, in cœ-
 lum inducta est: turbas & dolores hîc reliquit, fruitura illîc æ-
 ternâ quiete & beatitudine, hoc est Deo. Puer qui hîc erat, pænè
 sine mente, sine sensu; virum iam illîc agit, atq; adeò super om-
 nes viros sapit, Sapientia illis radiis non cinctus solū, sed per-
 fusus. O beatum, qui ex puro illo sereno turbida hæc nostra vi-

*Consola
 Epistola in
 tristi*

det: vider, sed miseratur etiam & ridet. Te quoque beatum, si quàm beatus ille sit, seriò cogitas ac sentis. Hęc sunt mi Viuiane, quorum semina in tuis versibus: quæ ego eduxi & diduxi paulum, in liberiore hoc sermonis campo. Quæso te, non cogita hęc tantum, sed recogita; propior gaudenti eris, quàm dolenti. Vt fumus & caligo, quamuis crassa, cùm sublata est, dissipatur & spargitur: sic dolor omnis, cùm mens ad supera fertur & eterna. Sed homines plerique aliter, & quidquid triste aut acerbum est, acriter & intentè volumus; quod læti inest aut boni, vix leui cogitatione delibamus. Atquin secius oportebat. & vt torrem semiustum è foco qui tollit, non eâ parte arripit & tractat quâ incanduit, sed quâ ignem nondum accepit: sic nos deceat non acerba hæc & vrentia casuum tangere, sed magis benigna in iis aut læta. Nempe tuus iste abiit. sed vnde? è terris. quò? in cælum. Te deseruit; sed Deo adhæsit. At enim imminaturus obiit, & in primo flore. Quid imminaturus? ad mortem inaturi omnes sumus, ex quo nati, imò etiam antequam nati. Quàm multis in ipso vtero, vix benè infuso spiritu, spiritus est ereptus? Multos habet peritus ille agricola flores, vt sic dicam, herbas, fructus. Scit quando hunc & illum opus sit tollere, in ipsâ opportunitate & * *ἀκμῇ*. Denique tuus, non ita puer obiit: fruitus es optimam & iucundissimam illam æui partem. Quid ergo queri possis, si is reuocat qui dederat fruendum? Ecce nos orbos, qui nunquam gustum cepimus penetrantium istorum gaudiorum: & tamen ferimus: quid vos, qui largiter sumpsistis? In conuiuio si benè sedeas, cibus & conuiuę placeant, eâ impudentiâ sis, vt apposita nolis tolli? non facias, scis enim illa ad tempus & vsum aliquem tua esse. Idem hîc fiat. & puer ille certè mancipio non fuit datus, nec vt proprium perpetuumque bonum. Reuoca etiam in mentem, quod nuper ad me, in occasione prisca lapidis reperti scripseras: *Vitam esse velut* * *auiculam, quæ pueri manu tenetur, & sæpius in ipsis primordiis euolare*. Hęc ipsa verba tua sunt: en factum, quod senseras & scripseras: quid miraris igitur, aut doles? Noli, ita Deus reliquos tibi seruet, qui quasi cum colono, partiario iure, nec id rigidè, tecum egit. Plures enim manent, & vt maneant (si tibi ipsisque expedit) eum rogo. Vale, & firmare. Leodici, *iiii. Kal. Febr. ∞. Id. xcii.*

* *Ea imago in sepulchrali lapide.*

EPISTOLA VI.

Louanium.

GERARDO CORSELIO 1to S. D.

EPISTOLA tua per se grata futura, in fronte prætulit phil-
trum illud *VVamesiani* nominis: quem virum dilexi vi-
uum, & nunc mortuum gratâ memoriâ prosequor, & stirpem
eius affectu. Mi Corseli, in te sunt hæc, quæ te mihi consiliant,
probitas, modestia, eruditio: sed si illa non sint, satis vel Auun-
culus ille proxeneta & interpres, vir, vt breuiter dicam,

* *Ἀρχῶν εἰς ἀρετὴν τῆς δευτέρων ἐτέων.*

* *Virtutem
prisce tem-
poris aequi-
parans.*

Cum quo quod amicitia mihi fuit, etiamnunc gaudeo: &
quamquam ille in vitâ aliâ, tamen in animo meo viuit & viuet,
quamdiu dabitur, vt cum poëtâ loquar,

* ——— *ζῶειν, καὶ ὁρᾶν φάος ἡελίοιο.*

* *spirare,
& solis tela
tueri.*

Hoc ex animo scribo. sicut & illud, gratas mihi tuas litteras
fuisse, quibus & amorem in me exprimis, & meum inuitas.
Paratus est tui similibus, Corseli: & si aliud capit me aut dele-
ctat, hoc illud est, ab iis qui virtutem amant amari, & amare.
Itaque ambitione nihil hîc opus: patent fores huius pectoris,
quod candidum esse experiemini omnes vos candidæ mentes.
Louanium etiam me inuitas. vtinam liceat! quis locus in Eu-
ropâ magis sit ex meo voto! Omitto amœnitatem, & nescio
quid in solo ipso atque aëre quod alliciat: sed profectò ingenio-
rum illud simplex & * *ἀφελές* semper me cepit. Atque iterum, vti-
nam res patriæ eò loci, vt nobis tutò & tranquillè esse liceat in
eo loco! Sed iactatur & fluctuat illa, vt vides: & vix qui amicus
quieti est (me vnicè esse fateor) non dicam sedem, sed pedem
nunc in illâ ponat. Itaque etsi in limine eius sum, & auram illam
optatam haurio: tamen vereor, vt iterum me retroagat infelix
eius fors, nec ad metam pertingere detur desiderij nostri. Deus
vrbi vestræ tutor hæctenus, fateor: & spero, etiam erit. sed quis
nunc tamen nostri vsus aut fructus, in loco, quem Mars magis
possidet, quàm Minerva? Dixi antea. quietem amamus, & va-
letudo mea sic postulat: tympana & armorum strepitus, non ad
meum Genium aut Musarum. Tamen videbo, & menses etiam
aliquot consilium omne proferam: si interea benignus ille Deus
mitiore oculo aspicere Belgicam volet, & in eâ urbem vestram.

* *sine furo.*

Quod

Quod eum calidè rogo ; & te, mi Corfeli, vti me sic ames. Leodici, postrid. Kal. Mart. ∞. Id. XCII.

EPISTOLA VII.

Romani.

PHIL. VVINGIO S. D.

VOLUNTATEM simul & occasionem mihi ad te scribendi præbuit Otho Venius noster, quem nosti. Illam, dum studium tuum virtutis & litteraturæ commemorat; hanc, dum facultatem mittendi. Quod scribo hoc vnum est, amari te à me vt popularem, vt earundem artium consecraneum & consortem. O Wingi, quàm pauci hodie, qui seriò & utiliter ad illas eunt! plerisque ambitio proposita, & scientiarum vana: qui solidum crepent, & virtutem veram cum sapientiâ ament, verè pauci sunt, & vt poëta iocatur, vix tot quot Thebarum portæ. Tamen de te, non ex sermonibus solum boni aliquid mente concepi, sed etiam ex scriptis, quæ missa mihi (ne nescias) à Dionysio Villerio, insigni viro, super Cruce. Nos eam materiam, argumentum & instrumentum salutis nostræ, cum curâ tractauimus: & subiecit ille, quæ Morillonus * *Wingio* olim sensit; & quæ tu, euincendo illi atque obducendo. Legi, & tua probavi, atque ex iis igniculus in te amoris: quem tu in veram legitimamque Amicitiaë flammam suscitabis, si flatu eum iuuas sermonis & alloquij epistolaris. Venius quædam ad te scribet, opinor, de quibus hîc ambigimus, aut certè formam ex veteribus monumentis velimus, vt de *Fugo Curruli*, & siquid aliud tanget. Inquire, & nos iuua. Ecquid notitia tibi cum Fulvio Ursino aut Cæsare Baronio? vtroque insigni viro, illo amico vetere, & quem, si adsim, vtiliùs paullo quàm olim norim. Quid Bensium? nostin? ille verò meus, & ego illi deuinctus adamantino planè vinculo. Si occasio est, omnes saluta; & pium, aut certè inter pios me esse, hoc significa: imò planè pium, quod ad sensum quidem attinet, vtinam quod ad vitam! Siquid illîc Antiquitatum repertum aut erutum, participare, & nos obstringes. Leodici, XVI. Kal. Iun. ∞. Id. XCII.

*inopinatio

EPISTOLA VIII.

Leodicum.

MARTINO DELRIO S. D.

EXSPECTABAM litteras tuas, imò iam flagitabam & subacufabam diligentiam: sed reddidit eas benè manè baiulus, bonum auspiciū diei. Soli hīc sumus, sed magis videor, cū nec tecum litterarius iste sermo. Quēso eum frequenta, non delectandis nobis solū, sed iuuandis. Domus plerumque me habet: quomodo non in hac aurā? & tamen eā tristi potamus, & aut blandimur nobis, aut iuuant fontes. Est vnus & alter Italus, & cum iis interdum sermo, sed vix ex pectore, tralaticius tantū ille & ciuilis. Ancillam iisse quo iusseram, gratum: gratius, si audiam peruenisse, & peregisse. Dedi in mandatis disertè de domo Paullinā, & si ea locata alteri, si posset redimi siue recipi: quia commodum & suaue mihi, haud longè habitare à vestris. Si potest, fiet: sin aliter, quod potest hoc fiet. Amo te de scriptione ad P. Lessium, & eius argumento. Ita fac mi Pater, nunc me cū maximè & operā & consilio iuuā, & præmeditemur si quid vsus ante factum. Nosti Homericum:

* ——— ῥεχθὲν δ' ἔτε νήπιος ἔγνω.

* - factum
fatus no-
uit.

Nam ego, ex animo fateor, in omni hac actione quæ ad salutem, externam omnem prudentiam ab initio seposui, & impetu feror: spero bono, quia in optimum finem. In diuinis, quid spectem nisi Deum? Tamen si quid monito opus, mone. Etiamne de N. præstruendum aliquid videtur? fiet, si censes. Ego ipse ad Cuyckium, sed tunc cū aliquid à Lessio, pro cuius scriptione aptabo nostram. Velim certum aliquid me intellegere de actione legatorum Leodicensium: quia aliàs, non hīc sine metu. Audimus prædones aliquot circa Aquisgranum hære: sed quò fugiemus aut ibimus? ad Deum, qui mihi tutor, & qui me, spero, seruabit, vt sim *arbor quæ penes aquas seritur, & in foliis perennat, & tempore suo fructus agit, quæ non ignem, non securim videbit.* O vtinam! & tu fac mi Pater quod facere te dicis, atque ego scio. Aquis, 111. Non Iun. ∞. Id. XCII.

EPISTOLA IX.

*Leodicum.*PETRO ORANO 1to S. D.

Tv files, ego scribo : hæc promissa ? Tu iuris & iustitiæ sacerdos, æquum bonum hoc senses? Desinenda mihi hæc opera est, si mutuo nullo sermone & alterno noster elicitur. Nec longas tamen epistolas exigo : tria verba sufficiunt, quibus constet non neglegi aut contemni. Quamquam si longas, nonne meo iure? Legati redierunt; res ad me spectat quid egerint, quid non egerint : tu files. Atqui silva reus est, è quâ defectam materiam aliquam & electam ad nos mittas. Fac, aut non dicam minùs amabo te, sed minùs colam. Nam illud non possum. ita altè insinuavit atque, vt sic dicam, illatebrauit in animum hunc Oranus. Aquis Spadanis, Idib. Iun. ∞. Id. XCII.

EPISTOLA X.

MARTINO DELRIO, *Sacerd. Soc. Jesu.*

NVNCIABO tibi quod mireris, fortasse & doleas, vt est tuus in nos amor. Iterùm nobis pugna. in quem? non in aliquem ex profano & nupero illo grege, sed ex ipsis Musarum mystis P. Fabrum. ille in te, inquires? Ille. & initiò miratus sum fateor, cùm legi quædam velut de industriâ in me iacta. Mox ad sedem & velut fontem veni huius (molliter loquar) affectus : & ecce caput integrum in AGONISTICO, in quo plagij & malæ fidei me accusat. Non nominat fanè, sed iuxtà clarè ac si nominasset. Ait me ex libri secundi Semestrium duobus Capitibus concinnasse bellum illum & elegantem (puto verba sic esse) Saturnalium librum : idque ne tenuissimâ quidem eius mentione factâ. Quid ego hîc dicam, aut suspicer? æmulationem cadere in illum virum? non ætas, non eruditio eius permittunt : quarum illa grauis & inclinata est, hæc meo semper iudicio magna. Multa in viro illo variaque lectio, accurata collectio, & in penetrando digerendoque iudicium pariter & acumen. Culpam igitur in me esse? potest. Utinam non alia tamen grauior : quia hæc vix est vt nomen illud teneat apud inculpatores. Dic bonâ fide, bone Faber, quid te læsi? scripsisti tu aliquid de gladiatoribus, etiam ego :

ego: scripta nostra exstant, nec tuis per me aliquid detractum. Quid si, non dicam melius, sed certè plenius & magis composi-
tè scripsi? non negabis: & tigna tu fortasse aliqua ad hoc ædifi-
cium suppeditasti, ego id struxi, & fastigium imposui nostrâ ma-
nu, arte, stilo. Quid si nec suppeditasti? ignosce, & audi quod
verum est. In communi positi scriptores à quibus petis, & in
illam siluam sæpè iuimus, atque idem ius, vt opinor, meæ securi.
Nemo veterum aut recentium in hac re sic egit. Exposita enim
illa sunt, & fiunt eius qui haurit velut ex populari lacu. Quòd si
coniectura aut acumen aliquod tuum nouum: sanè tum im-
probus, si vindicaui. Doce factum. Istud quidem quale est? Se-
neca, aut Dio, aut Lampridius hoc scripsit: scilicet nos non eos
vidimus, aut occupata hæc omnia quia tacta. Vir magne atque
etiam nunc mihi care, omitte hæc talia, quæ tuum honorem ra-
dunt, meum lambunt. Sed ego ad illum Pater, cùm hæc ad te in-
stitui. Scilicet etiam in isto ætatis ac morbi frigore incalescimus:
& ne non moueri quidem, sine aliquo motu, possumus. Adsper-
git in iisdem libris quædam contra meas coniecturas. Quid ma-
gnum facit? coniecturæ sunt, nec ego Oracula proscripsi. Illud
pro viro bono, & qualis est atque erit (aut omnia me fallunt)
quòd ne tunc quidem, cùm carpit, deprimit, & amorem quo-
que iræ suæ miscet. Fac tu atque ego omnia mi Faber (iterum
ad te) scriptis fortasse dissidebimus, animo numquam: atque
ego te in diuerso licet stili scriptionisque genere, tu me æstima-
bis, teste illo & iudice qui non fallit. Si verba alia, damus verba.
Hæc & ferò & subito ad te, mi Pater, recens à lectione eius li-
bri: quem ipsum quid causæ est quin cras videas? Et si à Fabro
sententiam feres, ecce me paratum agnoscere culpam, si serum
emendare. O litteræ, litteræ! quàm semper à vobis aliqua vani-
tas! & quàm illud hîc verum, *Oportere omnibus corydalis cristam
inesse*. Salue. E nostro Musæo, ante cænulam.

EPISTOLA XI.

Bruxellam.

PHILIPPO MASIO, *Consiliario & Graphiario Ordinum.*

AMICITIAE veteris recordatio, quæ mihi tecum ac cum
fratribus etiam tuis fuit, impulit ad scribendū. Quo fine?

hoc vno, vt tibi affectum meum nunciem, & tuum vicissim prouocem: quem ipsum, nihil inmutatum tamen esse, ab amicis serio accepi. Rogo vt perseueres, & eum me censeas, qui bonus inter bonos viuere iamdiu votum habuerit, nūc etiam Deo auxiliante successum. Louanij enim sumus, in veteri nostrā sede, sed non eā facie quā olim. Deus bone, quā mutauit, & inclinauit! sed sic, vt sperem posse assurgere, si illustrissimi Ordines pergunt manum ei porrigere, & curam adhibere, quam cœperunt. Qui quod in me etiam vocando decretum honorificè interposuerunt, debeo sanè ipsis, ac publicè breui significabo: quæ causa me abstinet, ne nunc priuatim. Sed ab eo extra finem scriptioni nunc propositum: qui est, renouatio & conseruatio amoris, quem audacter exigo, quia fideliter præsto. Vir Cl^{me} vale. Louanij, xiiii. Kal. Sept. ∞. Io. xcii.

EPISTOLA XII.

Toletum.

PETRO PANTINO S. D.

CVM epistola tua grata, mi Pantine, tum eius initium, quod est de reditu in patriam communem. Quod utinam, & te tuique similes fas sit hīc amplecti! Nam ego cū in eam redij, quā paucos ē veteri amicorum classe repperi? imō quā non multos veterū morum? Duellij hīc & Trebellij regnū possident,

* In pugna
stabili bel-
lum bella-
reperiti.

* Εἰδότες ἐν σαδ' ἡ δ' οὐκ ἀνέλπειται ἀπὸ τοῦ:

Virtus & Doctrina, inane nomen. Atque utinam res etiam eo loco, vt te alliciam! sed profectō iam per biennium causa bona haud valde promouit: imō contrā, pars increuit & gradum cotidie addit insolenter. Sed publica omitto. nos in studiis, quatenus largitur valetudo, & paramus in historicos plerosque Latinos FACEM diu nobis elaboratam. Ex eā repositum aliquid magno nostro Principi, quem læti libentesque audimus optimis istis artibus tingi. Nunc DE CRUCE libellos tres dare paramus, vtilēs ad Historiam sacram & profanam. Sed vno verbo, mi Pantine, non excitamur, talium omnium rerum hīc despretione & contemptu. Couarruiæ in Senecam grata mihi, qui & ipse libro veteri vsus sum & non pauca obseruaui. Conferam illa cum meis & cum Nicolai Fabri notis emendationibusque ad eodē

eosdem libros. Anne vidistis? Lutetiæ prodiit, sed Fabri nomine non adiecto. Vir doctissimus, & in dignitate, non tanti habuit inscribere operis eius frontem. Quod rogas de Procopij Oeconomicâ historiâ: editam non opinor. Bon. Vulcanium scriptam habere existimo, si tamen memoria me non fallit. De Georgij Chronico, nec id publicè exstat: asseruabatur nuper in bibliothecâ regiâ Lutetiæ, & vidi qui vsi sint & ex eo delibarint. In ceteris non te iuuo. Vale mi Pantine, quem seriò amo & amabo. Louanij, Idib. Octob. ∞. Id. XCII.

EPISTOLA XIII.

Bruxellam.

OTHONI HARTIO I^{to} S. D.

IAM ride, litigo. Quod per iocum prædiximus, incidi in tuas manus, sed non magna præda. Quis ex me fructus? verborum aut litterularum: nec miraberis, hæc ipsa sunt quæ amamus. Externa quàm nos non capiant, sæpè testamur: an bonâ semper fide? Ego ipse ambigo, & vereor vt ille verè: *Opes faciliùs inueniri, qui vituperet, quàm contemnat.* Ecce ego, dum eripiuntur, de iis pugno: sed damus hoc non tam ingenio nostro, quàm mori; atque etiam vxori, cuius propriè hæc caussa. Denique dum viuo etiam, non neglego instrumenta vitæ: quæ adesse mihi volo, non superesse. Probo, vt ille inquit, *Fortunam velut tunicam, magis concinnam, quàm longam.* Satis philosophiæ: de re, commisi eam *Boschio* iam olim nostro: sic vt te consulat, siquid opus. Nam grauioribus te occupari, satis scimus: & sufficit consilium tuum & directio. Vale. Louanij, x i i i. Kalend. Nouemb. ∞. Id. XCIII.

EPISTOLA XIII.

Leodicum.

IACOBO CARONDELETO, *Cancellario & Canonico.*

NON valedixi, excusa: aut te aut tuos potiùs accusa. Nam aliquotiens domi quæsitum non repperi: & addo, quòd iter meum subitum fuit, & natum ex occasione. Ea fauit, & incolumes ac tutos Louanium perduxit, quod nūc me habet. Destino quieti & firmę mansioni nostrę hanc sedem, nisi aut publici

aut priuati hostes interpellent. Nam utrosque nobis esse non ignoras; & istos (priuatos inquam) nos omnes velut more & lege experimur, qui paullum fuimus in clariore famâ. Ut flamma firmior non surrexit vnumquam sine fumo: sic nec illa, sine nube aliqua liuoris. Apud Euripidem aliquis exclamat,

* Calūnia,
mortalibus
magnum
malum!

* Ἀναξ, διαβολαὶ δὲ πρὸν ἀνθρώποις κακόν.

Hoc si omni æuo, quî non isto factionum & partium pleno, & cum carceres aperti ad calumnias specie pietatis? Nos Deum adspicimus, in illo fidimus, humana omnia mala tam alacriter ferre parati, quàm alij inferre. Si virtutis & bonæ famæ causâ petimur: benè est, & cum poëtâ,

* Me bella
semper in-
sequantur
salia.

* Αὐτοὶ τοὶ πόλεμοι διώκοντες,

Inuidiam non placabo, ijs relictis. Aliud quod scribam nunc non est: publica vos scitis, ego hîc nec tenui audituunculâ ea libo. Siquid habes dignius, significa, & me dum viuo tuum ama. Louanij, VIII. Kal. Sept. ∞. IC. XCII.

EPISTOLA XV.

Cameracum.

MARIAE GORNACENSI S. D.

LITTERAS tuas cum gaudio vidi & legi, Virgo nobilis. Ergo tam vicini sumus? Ardet animus videre te, & alloqui; quod non diffido vel hac æstate futurum, si Duacum, aut vicina loca, visendi causâ accedam. Nam nunc quidem fontes Spadanos cogitabam, valetudini curandæ. Ea nobis, ô virgo, imbecilla, animus alacer: nisi quod eum quoque, velut nube, interdum inuoluit atra hæc & fumosa bilis. Mihi crede, nec ille officium suum sæpè facit, quod tamen agnoscit, sed vult nec potest. Quid faciemus? homulli sumus, id est pars optima & cælestis in terram inclusa: felices, qui liberi ab eâ & soluti. Tuus pater iam est. Nuncio tibi, si nescis; renouo, si iam scis, perijsse, quid dixi? abijsse à nobis magnum illum virum: *Montanum*, inquam, nostrum ad alta & æthereos illos montes. Ita scriptum ad me Burdegalis, & quia litteras tuas veteres esse video, arbitror te quoque sensum iam habere huius plagæ. Sed quid mali factum? rideat ille nos, si sciat dolere: quem opinor in ipsâ morte hilarem eam suscepisse, & victorem etiam eius, cum ab ipsâ vinceretur. Iuit, ibimus: quidni

quidni desideremus, per publicas priuatasque istas calamitates? Gallia vestra vasta cladibus, Belgica nostra attrita; & maximè hæc loca, in quibus nunc versor. Omnia vincit hic animus, nisi quòd morbo interdum succumbit, cōtra cuius pertinacem vim nullius ingenij aut sapientiæ vis resistit. Resistit dico, non vt vincatur & iudicia sua mutet: sed vt vacillet in officiis, nec ille qui est se ostendat. Vereor vt videas, si me vides: nec Lipsium illum veterem, sed eius vmbra. Tamen vt sol interdum per nubes medias se exferit: sic in nobis interlucet melior ille ignis. Hoc nunc satis, amo te Virgo, sed sic vt Sapientiam amo, castè: fac idem mihi, & quoniam pater tuus ille obiit, cense me fratrem. Louanij, i x. Kal. Iun. ∞. IO. XCIII.

EPISTOLA XVI.

Bruxellam.

IOANNI BOISOTO S. D.

ENIMVERO tu rem & verba simul ad me mittis: ego quid nisi verba? Pudet gratias agere, nec debeo, tam expositæ, tam obuixæ beneficentiæ: quæ vt fontes, sponte irrigat & dimanat. *Senecæ* vtriusque mentionem facis, & laudas. Profectò debes, & tu & omnes, quibus curæ aut cordi est ipsa virtus. Christianos scriptores excipe, quis omnium veterum magis ad eam duxit? & maximè iste, qui philosophi nomen vulgi titulo vindicat, meo sopheri. Magnus vir est, nec suadet, sed ingerit optima; & impellit ad ea, non ducit. Quis vbique ardor, & quàm è pectore verba? & miror, aut indignor etiam, si aliter vixit. Dio, & quidam asserunt. ego ambigo, & cū lego quæ *De beatâ vitâ*, velut in excusationem sui scripsit, calculum album palàm pro eo fero. Diues fuit. cuius noxâ aut iniuriâ? confluxerunt aut congestæ sunt in eum opes: admisit, eadem æquitate & statu animi dimissurus. Tacitus magnus & ipse, ac super Dionem vir, idem liberi iudicij ac stili, multus in *Senecæ* rebus est: sed laudanti semper propior (vide & examina) quàm carpenti. An ille nos celet tam insignita scelera, cuiusmodi Græcus ille obiicit? scilicet post aliquot sæcula eruta, & tunc denique venerunt in lucem? Imò calumnia peperit; cui proprium, magnum aliquid affingere viris magnis. Et addo, quòd Dio nusquam propitius valdè Philosophis

*Flere &
plorare.

sophis sit, ne dicam ex professo eorum hostem. Hæc apud te, velut in sermone. At de Tragico quid iam olim senserim, in his quæ mitto, vide. Tua quæ corrigis, mihi certa sunt: & cur non aliquis ad manum, cum quo talia possim? multa morientur mecum, credo, eiusmodi inuenta vel iudicia: parum est, Deus in tempore dabit, qui hæc fuscitabit. Per ista quidem bella, quid omnibus Musis nostris dixerim, nisi * *κλαίειν καὶ ὀιμώζειν*? Interea virtus, & optimorum amor, si non adeptio, solabitur: & inter externa, nostri horti, quos magnam partem tibi debemus. A *Cusio* pyxidiculam etiam accepi cum bulbis variis, sed sine indice aut nomenclaturâ. Videbo quid ver dabit. Vale mi Boifote. Louanij, Nonis Nouemb. ∞. IO. XCIII.

EPISTOLA XVII.

Tornacum.

HIERONYMO VVINGIO *Canonico* S. D.

BENIGNE non solum accepisse te munus nostrum video, sed etiam legisse. Benignè enim profectò iudicas, nec sine suffragio aliquo affectus. Reuera autem mi VVingi (numquam sensi aliter:) præter titulum aut materiam, haud multum in eo libello altum & laudabile est: sed nec fortasse potest. Illud, fateor, iudicio notasti de methodo, quâ delectamur in his talibus uti. Et tolle eam è scripture, quid est? congeries, & ut lignorum aliqua strues, cui faber deest. In mundo hoc quod nos delectat, supero inferoq., ordo est: in illo perpetuus, in isto instabilis: sed tamen ordo, quem nihil errem, si vitam & animam ipsam dixerim esse mundi. Paro nunc ad editionem alia è *Face Historicâ*: in quibus & recondita multa esse audeo profiteri, & rem totam, non sine intentione & labore nostro in methodum redactam. Videbis, si Deus volet, cis paucos menses, & me amabis, nouum, sed fide veteri, amicum. Louanij, viii. Idus Mart. ∞. IO. XCIV.

EPISTOLA XVIII.

IOANNI BERNARTIO *J^{do}* S. D.

LVCIVS apud nos fuit, atque heri discessit. Curiosus eram scire & audire ecquid de te sentiret aut diceret: sed repperi omnia

omnia proba (ex animo loquor) & in te benè affectum. Quidni esset? scio equidem te mereri, & causam deterioris iudicii non dedisse. Minuta quædam si interueniunt, aut sermones parùm decori, aut forsitan pungentes: cogita quorundam ingenia sic esse, & talia sexcenta ferenda, cùm versamur in mediâ hac vitâ. Haftenus in secessu & studiis fuisti, inter æquales, Louanij in domicilio quietis: aliæ illîc turbæ & mores, & vno verbo, Bruxella. Tirocinium in istis tuum molestiæ aliquid habebit, sed frontem & animum mox durabis. Vellem multa tecum in sermone (& fiet aliquando) sed caput hoc est, in isto æuo & iniitiis tui progressus, toleranda multa esse, & quædam etiam contra Genium vsurpanda. Melior Deus postea leniet, & cum dignitate aliquâ tranquillitas & otium affulgebit. Louanium si esset quale fuit ante annos viginti, profectò te huc euocarem: nunc quid apud nos speres, vbi iacent omnia & algent? Apud exteros nō deesse mihi honesta iudicia & amicos, tute scis: hîc sumus, vt vnus è multis. Non patienter solùm, sed tranquillè fero, & te mi Bernarti ad hâc ^{*ἐν διευλίαν} & compositionem animi in primis vo- ^{*tranquil-}
co. Quamdiu equor hoc vitæ nauigamus, tamdiu fluctus: & in- ^{litatem.}
terdum serenum aliquod si blanditur, decipit, & ferè tempestas maior succedit. Alia & alta cogitemus, & nostra etiam ista ingeniorum opera, quæ apud posteros saltem pretium aliquod & decus habebunt. Oudartum nostrum (sæpè vides, credo) salutabis. Tuos item parentes. quos equidem tuâ causâ etiam amo, & videbo, si quando res & iter meum ferent. Nunc non opinor, & aut Bruxellâ aut Viluordiâ Antuerpiam ibo. Quando tamen, adhuc nescio: litteras Moreti exspecto. cum quo de Statio tuo ferio agam. Vale. Louanij, xi. Kal. Maij, ∞. Iō. xciiii.

EPISTOLA XIX.

IACOBO CARONDELETO S. D.

REDIISSE te è Gallicâ legatione libenter audiuius, & eâ tibi iucundam fuisse (etsi in re tristi aut seriâ) non dubitamus. Vidisti loca, homines, variâ laude & hac litterariâ nostrâ celebres; & cum iis sermones etiam te iuuerunt. Quid si fuisset Lutetia, cuiusmodi olim solet? id est, verè ^{*ἐπιτομή τῆς οἰκουμένης}, vt ^{*compen-}
quispiam ^{dium orbis.}

quispiam Romam appellabat. Sed flaccescit non vrbs ea solùm, sed totum regnum : cui senium suum est, vt omnibus rebus humanis, & aliquando fatalis meta. Non lubet ista, nec in aliena mala inquirere; domi nostra sunt, nec longè exitium ab oculis, nisi pax salutaris medeatur & focillet. Multus hîc de eâ sermo, multa spes: certi tamè aliquid, aut causam spei, nisi quia vtrunque expedit, hauddum cerno. Ad vos ego breui, vestrâ & fontium item vestrorum causâ. Te inter primos videbo & amplectar, & de studiis libellisq̃ue meis affabor & communicabo. MILITIA excusa est, exceptis Præfationibus. It ad Principem Hispaniarum, suasu Procerum hîc in aulâ. Louanij, Kalend. Maij, ∞. ID. XCV.

EPISTOLA XX.

*Mechliniam.*FRANCISCO VANDER-BURCHIO *Decano.*

solatoria
DOLOREM meum si apud te promam, quem in Amplissimi viri patris tui morte accepi, vereor vt tuum renouem, quem dies & ratio iam, vt spero, mitigarunt. Sed tamen testari apud te debeo, publicam hanc iacturam me censere: & regi, patriæ, curiæ, ministrum, ciuem, collegam ereptû, quem haud facile reparabunt. mihi quoque priuatim patronum & amicum: cuiusmodi fideliter illum in me repperi, & quem importuno meo tempore amisi. Sed ista à Deo & fato, ferenda sunt; præsertim nobis Christianis, quibus certum & impressum est, vitam hanc non mansionem, sed viam esse ad alteram vitam: eoq̃ue felices, qui hac quàm maturrimè defunguntur. Tu tibi plura dicēs, vt prudentia tua & pietas est: ego hoc obiter rogo, vt parenti vicarius sis, & in amicitia quoque velut heres. De me, affectû erga te & gentem tuam spondeo, & gratam memoriam parentis in omni vitâ. Louanij, v. Non. Sextil. ∞. ID. XCV.

EPISTOLA XXI.

Iperas.

HIERONYMO BERCHEMIO.

ABSOLVIMVS MILITIAM, & hîc vides. Illam veterem, inquires. Quid? tu quoque nouam à me expectabas? Nec possim

possim (aliarum ego artium:) nec velim si possim. Iudicio hoc dico. non quia omnia nostra superbè damnem, & quidquid boni, in vetus ævum includam: sed quia in militiâ quidem pauca sunt quæ me delectent, sic solutâ, prauâ, & ausim dicere, parùm etiam forti. Apud te ausim; si vulgò, qui clamores? Nónne tormenta nobis ænea sunt, inquit, & sulphurei illi ignes, qui sonitu & adspectu fugent veteres omnes hostes? Nescio mi Berchemi: & in animo agitaui sæpè, & dubitaui. Hoc facilè dederim, sub initia terrendos Romanos fuisse nouitate ipsâ, & incinato ictu: sed vbi rem vidissent, & plus strepitus, vix plus vulnerum, quàm à suis illis telis; facilè etiam recepturos animos, & qui fuissent futuros, id est fortes, felices, & victores. Non est meum iudicium: sed Matthias ille Hunniades, rex Pannoniæ, *Laudatur Hunniades* quo nemo à multis sæculis melior, prudētior, militiâ clarior aut felicior, & addam veterum rerū (inter Principes quidē) doctior fuit, palàm ita sententiam tulit. In coronâ illustrium hominum coram ipso sermo erat de præstantiâ nostri æui, & artibus ac machinis bellicis plerique omnes veteri anteferebant. Ille autem renidenti ore, *Si centesimam partem antiquæ militiæ ætas nostra teneret, & disciplinam haberemus illi parem; profectò Turcarum istud regnum non fuisset tam longè latèque diffusum. Nec tamen antiquitatem nuncupo, quæ quingentis istis aut sexcentis annis continetur: sed Romanorum illud ævum aspicio, quod cum aliis belli artibus, tum et machinis & tormentis præclarè fuit instructum.* Hæc ille rex, peritè & cum iudicio: & cui res atque euentus adstipuletur, si quis magnus Princeps tentet. Et si fateor, nostra quoque tela bona esse; sed validiora, si quis cum priscâ militiâ inisceat temperet-que. Sed desino. tanti regis rectum & inopinatū illud iudicium celare te nolui: quod amabis, scio, & me vnâ. Louanij, III. Kal. Ianuar. ∞. IO. XCVI.

EPISTOLA XXII.

Bruxellam.

PETRO PANTINO, Decano Bruxellensi S. D.

IAM denique scio & sentio Pantinum meum rediisse, antea opinabar. Si enim certò, an non ille ad me scriberet? imò an non (vt meum quidem desiderium erat) veniret? Nec enim ce-

*nouit mo-
res mentes-
q̃ aliorum.

lamus te nostrum affectum: habemus & habuimus te iam ante plures annos in primis amicis, idque absentem: sperare mutuum potui, imò debui, ut probitas tua est, & cum priscâ doctrinâ prisci mores. Sed largiter satisfacisti vnâ hac scriptione, cui & munera adiunxisti: munera, qualia nos decebant, libros. Amo te, amabo: & certè debeo, ut est raritas talium virorum in nostro axe. Oudartum tamen, communem nostrum, nouisti: ille est ad Genium meliorem & nostrum, vir quo probiorem nec optes quidem. Adest amor & studium istarum artium: sed & peritia ac rerum vsus adest, & cum poëtâ, *περίοι δε δ' ἰκας ἡ δ' ἐφ' ὅ-
νιν ἄλλων*. Vno verbo, si me amas, virum ama. De Catullianis Notis, & Inscriptionibus antiquis, gratum est: videbo: & quidquid fructus, à te erit. Gratius, intellexisse de valetudine instauratâ Antonij Couarruiæ, quam afflictam aut depositam esse Stephanus Yuarra, regi à Secretis, mihi indicarat. Addiderat Homeri fato affectum, & iam cæcū esse. Gaudeo aliter habere, quia ignotum de facie virum, tamen acriter amo, & censeo lumen ac fidus esse illius tractus. Plura aliàs: hæc salutatio modò & gratulatio apud te sit, quòd saluus ad nos veneris, per maria, per montes: atque ut diu in patrio isto solo sis, Deum veneror atque oro. Libri mei de MILITIA traditi Principi sunt: ut ad me scribunt, grati: sed de re, quam tu exspectas, ego adhuc nihil, nisi hoc tuum, exspectare. Siquid erit, scies; etiam, si nihil erit. Schottum nostrum Romæ esse scis, à quo nuper litteræ, & vnâ ad Senecam patrem Notæ. Sunt bonæ & eruditæ: sed in plerisque præuenit eum Nic. Faber, quem puto te vidisse. Vale mi Pantine. vi. Idus Mart. ∞. Io. xcvi.

EPISTOLA XXIII.

IOANNI SARRACENO, ex Abbate Vedaestino
Archiepiscopo Cameracensi designato.

gratulatione
212
EGO verò gratulationem meâ & gaudium animo conceptū prodere scripto & stilo debeo, cum voce & sermone coram non detur. Gratulor, inquam, & gaudeo ex animo, incohata nuper dignitatem tuâ iudicio & suffragio Catholici Regis, nunc quoque summi Pontificis calculo & auctoritate firmatam. Ha-
bemus

bemus ergo te Cameracensem, veteri & illustri honore, Archiepiscopum, adiunctâ etiam laxâ gubernatione & dominio externo: atque ut diu habeamus, & Ecclesia, Respublica, Litteræ (nam & eas addam) fruantur, ex animo Deum precor. Enimvero virtus tua etsi iamantè campum habuit in quo se exerceret, itemque prudentia: tamen vtraque nunc amplius, ut sic dicam, theatrum habet, & in oculis est Belgicæ, vicinæ Galliæ, ac pænè dixerim Europæ. Quò magis illud apprecamur, ut personam tantam aptè & decorè sustineas, ex Dei gloriâ, tuâ famâ, usu omnium: cui rei nec vires, nec voluntatem tibi deesse scimus, vouemus tantùm ut ventus diuini fauoris aspiret, & inter fluctus nauim hanc dirigas ad tuæ & publicæ Salutis portum. Reuerendissime & Illustrissime Domine valere te & perennare cupio. Louanij, XII. Kal. Octobr. ∞. IO. XCVI.

EPISTOLA XXIII.

NIC. OVDARTO S. D.

INVITAS me amicè (nónne animum tuum noui?) ad colloquia & conuiuia, cum Pantino & Hartio nostris, quibus adesse maximè equidem vellem. Quid me tenet igitur? id ipsum quod fortasse deberet propellere, valetudo solito infirmior, quã vel cibi isti ^{* ἀναιμοι}, vel alia causa conciliauit. Vix ausim per eam cominouere me, & tamen seriò credo in vestro vultu & colloquiis leuandam illam aut ponendam. Mi Oudarte, iamdiu te amicum habeo, & per litteras animum tuum noui, priusquam ipsum te & totum hominem nossem: sed in omni amicorum classe non est, quem probitate, & cãdore, & fide tibi præponam. Iure ergo ad te propendeo, & eò magis quia fortasse diu frui mihi quidẽ non licebit. Sentio corpusculum hoc deficere, & internum illum hostem, qui hepar ipsum obsidet, vires sumere, viribus meis æuo & tædio imminutis. Quid mali est? mihi crede, quò propius & diutius res humanas intueor, magis aspernari & fugere eas libet, & toto alio orbe disiungi. Heu vanitates, heu malitias, heu ineptias etiam, quas video! & ipsum istud legere, scribere, discere, quid nisi oculos magis aperit ad videndum & noscendum? Qui cum ludo & mimo comparauit totum hoc

Inuitat^{*} sine sanguine.

nostrum viuere, is mihi rem visus intellegere: sed eant, perfe-
deant qui volent, & spectent: ego satur abiturio, & theatri por-
tas specto. Utinam & superas portas! è quibus animus hic de-
missus, auet & debet iisdem recipi: quod spero in illo, qui me fe-
cit, aluit, seruauit. Vale mi Oudarte, & nunc de aduentu excu-
sa: aliàs vel inopinatus te oppressero, si Deus firmitatem dabit.
Louanij, Kal. Martiis. ∞. IO. XCVII.

E P I S T O L A XXV.

Bruxellam.

D. GERARDO DE HORNES, *Baroni Bassigniaci,*
Toparchæ Jfcano.

LITTERAS tuas datas ante tres septimanas, ante biduum de-
mum accepi: nec siluissem sanè tamdiu (vt meus in te cul-
tus est) si priùs vidissem. Neglegentia tabellarij interuenerit o-
portet, in tantillo interuallo. Hoc præmisi, vt silentium meum
excusares: at de ipsâ re, quid dicam, nisi gratissimū mihi hunc
affectum tuum & in me, & in Iscanū tuum, esse? Ego verò amo
locum; & affectum, vt vidisti, etiam publicè, & alieno pænè lo-
co, expressi. Utinam facies ea esset, quæ solebat! valdè nunc de-
formis, cū ob duplicia incendia, tum & quia homines ac mo-
res non sunt, qui solebant. Infausta hæc ciuilia bella, inter alia
mala, hanc quoque labem morum induxerunt, & homines ne-
scio quomodo feroces, prauos, impios reddiderunt. Paullatim
hæc tuâ etiam prudentiâ & curâ emendari possunt, & restitui
locus atque homines in veterem splendorem. Quò inuitare pro-
fectò pax hæc debet, quam cum Gallis certò habemus (vt vndi-
que nunciant) confectam. Ita securitas iis locis erit & quies, & li-
berius exeri auctoritas tua atque imperium poterunt, & mutari
aut tolli quæ videbuntur. Ego certè, si tempora indulgebunt,
non solū crebrò illuc comineem, sed etiam secessum illum se-
nectuti atque otio meo (si Deus dabit) seponam. In eo & te ali-
quando, Nobil^{me} Domine, videre atque affari mihi votum sit,
cum Dominâ, quæ heredem tibi donet. Louanij, XIII. Kalend.
Iun. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXVI.

Brugas.

IANO LERNVTIO, *suo fido & veteri* S. D.

SILVI mi Lernuti, post gratissimum tuum Carmen, quod me in animo isto interiore affecit, non ob laudem, sed ob amorem. Amo, amaui te; & amari à te, hoc quoque valdè amo. Silui tamen vt dixi, quâ causâ? quæ nec ipsa causâ esse debuit, valetudine impeditus. Ea mihi tristior est, & fuit ab illis castimonix & abstinentix nostris diebus; & in languore sum & ignaviâ etiam, assiduâ comite huius mei morbi. Atqui alij passim me incitant ad scribendum aliquid, & cudendum: hem, nec nunc quies? O æuum, quod exigis officia, non reponis! Nam titulis quidē & iudiciis in me honesti sunt, in re cessatores. Quæ tamen culpa Quæstorum potius, quàm Principum est: sed quid refert? illi nunc habent regnum. Deus, rex, tempus emendabunt. tibi si benè, sanè, & iucundè est, gratulor, & toto pectore voueo talem perseuerare. Filius valet, studiis operatur, me amicum habet & habebit. Louanij, Idibus Maijs. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXVII.

P. LEONARDO LESSIO, *Theologo Soc. Jesu.*

IN variis & pænè cottidianis sermonibus nostris, de NOTIS fabulati sumus: quarum vsum crebrum vel assiduum veteribus, vterque consentiebamus cum fructu & bono publico reuocandum. Sed quâ fiet? exoleuerunt illæ, & fuisse magis, quàm quid & quâ facie fuerint, scimus. Ostendebas te non nolle vt aliquid huic rei colligerem, collectum ad te deferrem, melius sic certiusque arbitrandum, an tanti tota res esset. Facio igitur: & cuius causâ magis velim, aut debeam? Tuum est, vt Homericō versu dicam,

* ——— ὅσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε

καὶ δένει.

Notas hîc appellamus, scripturæ quædam compendia, cūm verba non perscribimus, sed signamus: celeritati, & excerptioni repertas. Ipse qui hoc facit, *Notarius* dictus. Glossæ: *Notarius*, ταχυγράφος: *velox scriptor*: à fine. Suidas: *Notάριος*, ὑπογραφεύς: quasi

*-quantum
equidem
possum
manibus
pedibusq;
& Robore
conmiti.

Lib. II. ca.
XXVI.

III. My-
thol. in Or-
phco.

* Sic legi-
mus vulgò
corrupta.

Aug. cap.
LXIII.

In eius vi-
tâ.

Lib. I. cap.
XXI.

quasi dicas *Exceptorem*, ab usu. Iterum Glossæ: *Notarius*, σημειογράφος: qui per signa scribit, à modo. Hinc Aufonij quædam Epigraphe: *Ad Notarium, velocissimè scribentem*. Augustinus, de Doct. Christ. Ex eo genere sunt etiam *Notæ*, quas qui didicerunt, propriè iam *Notarij* appellantur. Itaque duplex apud veteres scribendi ratio, *Scripturæ* & *Notariæ*: illam καλλιγραφίαν, hanc ταχυγραφίαν dicebant. Scriptor aliquis, apud Suidam, de Origene illo, Græciæ stellâ, utinam non caducâ: Ἀμβρόσιος, inquit, πολλὰ ἱκετεύσας καὶ ᾤδασιασάμενος, καὶ ταχυγράφος αὐτῷ ᾤδασησας ἑπτὰ, καλλιγράφους δὲ πλείους, ἐρμηνεύσαι αὐτὸν τὰς θείας γραφὰς πεποίηκε: *Ambrosius* (quidam inter potentes) multa eum orans & adigens, & septem ei *Notarios*, plures scriptores alios apponens, commentari eum sacros libros curavit. Fulgentius & has intellexit: In omnibus artibus sunt primæ artes, sunt secundæ. ut in puerilibus litteris prima est *Abecedaria*, secunda *Notaria*. Rationem scribendi per litteras, ut faciliorem, primam discebant; tum istam. In Suetonio huic sensui iam olim emendauimus: *Nepotes* & *litteras*, & *notare* (siue *Notariam*) aliaque rudimenta per se plerumque docuit: ac nihil æquè laboravit, quàm ut imitarentur chirographum suum. Vulgò quidem *natare* scribitur, & defendunt alij: sed rem & textum Suetonij qui attendet, nisi pravi peruicax est, ad me ibit. Sed *Notarum* istarum quis primus auctor? Ego libenter Græcis gloriam dederim, & nominationem Xenophonti, philosopho & historico. de quo Diogenes: ὁ πρῶτος ὑποσημειωσάμενος τὰ λεγόμενα, εἰς ἀνθρώπους ἤγαγεν: *Primus notis excipiens dicta* (Socratis) in lucem hominesque protulit. At Latini ad se trahunt. de quibus ita Isidorus: *Vulgares Notas Ennius primus mille & centum inuenit*. Appellat vulgares, ut à *Juridicis* & *Militaribus*, de quibus subiicit, distinguat: & quia hæ in cōmunissimo usu. Sed itane auctor Ennius? nusquam lectum, & ipse Isidorus mox abnuat: *Romæ primus Tullius Tiro* (Ciceronis libertus) commentus est *Notas*, sed tantum præpositionum. Post eum *Tertius Persannius Philargyrus*, & *Aquila Mæcenatis libertus* alius alias addiderunt: deinde *Seneca* (patrem puto intellegi) contracto omnium digestoque numero, & aucto, opus effecit in quinquemillia. Quis hîc ille *Tertius*? nullus in libris scriptis, quos ego vidi: & vox abest. Itaque legam, *Post eum Persannius*: & idem nomen suprà reponere auiam: *Vulgares Notas Persannius primus*: non autem

Ennius.

Ennius. Ita dicat istum repperisse primum tali numero Notas: etsi paucas antea Tiro Tullius, & ut addit (si ea quoque verba sincera) *præpositionum* tantum. neque enim commodè hîc ingero aut digero *præpositiones* : tu iuuabis, si potes. At Plutarchus Ennium quoque reiicit, & magis pro Tirone est. nam scribit in Catone Uticensi, *unam eius orationem prostare, exceptam Ciceronis operâ, qui in curiâ celerrimos scribas disposuerat, prædoctos Notis & signis uti*. Addit deinde: *ἔτι πρῶτον οὐκ ἔστιν ἐκείνων τὰς καλεμένους σημειογράφους*: nondum enim instituerant, neque habebant, Notarios dictos. Sed magis hoc clarè Eusebius : *M. Tullius Tiro, Ciceronis libertus, primus Notas commentus est*. Dionein Cassium mente refragari istis non arbitror, etsi pænè verbis. nam scribit, & laudat inter alia Mecænatem : *ὅτι πρῶτος σημεία τινὰ γραμμάτων πρὸς τὰ χεῖρ ἔθηκε* : quòd primus Notas quasdam ad celeritatem scribendi inuenit. Non herclè primus omnes, sed *quasdam* ex iis, & auxit. Imò reuerà nec Cicero, nec ipse: sed liberti eorum, ut ex Isidoro clarum: etsi Plutarchus & Dio patronis attribuerunt. Seneca noster magis ingenuè: *Quid loquar verborum Notas, quibus quamvis citata excipiat oratio? vilissimorum mancipiorum ista commenta sunt: Tironis, Persannij, Aquilæ, libertorum aut seruorum*. Hæc inuentio, propagatio, auctio: quis usus? duplex, publicus & priuatus. Isidorus suggerit: *Notarum usus erat, ut quicquid pro concione, aut in iudiciis diceretur, librarij scriberent complures simul adstantes, diuisis inter se partibus, quot quisque verba, & quo ordine exciperet*. Ait fuisse complures simul: quod necessum, vbi citata & longa oratio, neque vnius mens aut manus suffecisset. Ait, *adstantes*: at liber scriptus, *addentes*: ex quo possis, * *audientes*. Ait denique, *diuississe partes, & verba*: id est, ut primus sex prima verba (pro exemplo) secundus sex altera, tertius tertia: aut tali diuisione. & postea simul iuncti & conferentes, membris infitis, orationem explerent. Ac plurimum ita fuerit, certiusque ita fuerit: arte tamen adauctâ, nihil ambigam vel vnum suffecisse. Igitur publicè hîc usus, orationes & dicta excipere, ac prouulgare. Ita Asconius tradidit, orationem Ciceronis pro Milone, ipsam quam dixerat (nam hodierna hæc scripta modò est) *exceptam fuisse, quæ suo tempore exstaret*. Et Fabius queritur, *orationes aliquot suas circumferri, neglegentiâ excipientium in quæstum Notariorum corruptas*.

In Chron.

Lib. LV.
Actis anni
DCCXLVI.

Epist. xc.

* Nec da-
mnamus
tamen *Ad-
stantes*.Lib. VII.
cap. III.

ruptas. Culpat non de facultate, sed de intentione : & quòd tantum in quæstum, non fidem, excepissent. Factum idem in Actis iudicialibus. & documento hodieque aliquot Christi martyrum : in quibus omnia verba ultro citroque dicta referuntur. Vlpianus hac occasione censet : *eos qui Notis scribunt Acta iudicium, reip. causâ videri abesse.* Ammianus, *Iudici assistentes hinc inde Notarios facit.* Manilius de Iurisprudente:

Hic etiam legum tabulas, & condita verba

Noverit, atque Notis leuibus pendentia verba.

Quia crebrò scilicet earum ibi vsus. quod tamen Iustiniano displicuit, ob causas : vetuitque per signorum captiones & compendiosa ænigmata Codicis sui textum conscribi. Publicè igitur hîc vsus : at priuatim, plurimus. siue in epistolis, orationibus, scriptis aliis subito dictandis ; siue in excipiendo statim, & sine iacturâ magnâ lectionis, adnotando. Plinius minor, de maiore : *Semper ei, etiam in itinere, Notarium adlatus fuisse, cum libro & pugillaribus.* Idem de sese alibi : *Notarium voco, & die admissio, quæ formaueram, dicto.* Quis neget grande in eo commodum ? & quòd calor vel intentio dictantis morâ non tepescit aut frangitur ? Hodie si in lectionibus publicis, ubi dictatura regnat, vsurpetur : quanto bono, & quo temporis fœnore fiat ? Nam mira hîc in excipiendo celeritas : quæ finis & fructus propriè huius inuenti. Celeritas inquam tanta, ut *quamuis citata* (verba Senecæ) *excipiatur oratio, & celeritatem linguæ manus sequatur.* Quid, sequatur ? inò præueniat : & ita Martialis in lemmate, *Notarius :*

Currant verba licet, manus est velocior illis,

Non dum lingua, suum dextra peregit opus.

Lib. IIII. Manilius, de eodem:

Quique Notis linguam superet, cursumque loquentis.

Ausonius ad suum Notarium:

Tu sensa nostri pectoris

Vix dicta, iam ceris tenes,

Tu me loquentem præuenis.

Et addit pulchrè:

Quis, quæso, quis me prodidit?

Quis ista iam dixit tibi,

Quæ cogitabam dicere?

Ideò *Furta Verborum* Hieronymus dixit: *Extemporalis est dictatio*, De vitando
fusp. con-
tub.
 & tantā ad lumen lucernula facilitate profusa, vt Notariorum manus
 lingua præcurreret, & signa ac furta verborum volubilitas sermonis
 obrueret. Furta, inquam, vel quia eripiunt & præripiunt verba:
 vel etiam, quia tegunt & compendio quasi clepunt. Sed quid aut
 quales fuere igitur? inquires. Communiter possum dicere, vi-
 deri duplices fuisse, *Litteras* & *Signa*. *Litteras*, vt cū vna ali-
 qua hoc aut illud verbi notat. P. *Publius*: eadem, *Pupillus*: eadem
 inuersa, *Pupilla*. Item C. *Caius*: conuersa D. *Caia*: & quæ talia
 passim in libris aut monumentis. Sed cū cæ paucae essent, *Si-*
gna reperta, plerisque verbis notandis: quidni plerisque? cū ad
 quinque millia fuisse à Senecā, suprà dictum? Ea autem aliā qua-
 dam & minutā facie, vt iure à litteris distinguantur. Iuriscon-
 sultus: *Notis scriptæ tabulae non continentur edicto*, quia *Notas litte-*
ras non esse Pedius scribit. Sidonius: *Tribuit & quoddam dictare ce-*
leranti scribarum sequacitas saltuosa compendium, qui comprehende-
bant signis, quod litteris non tenebant. Signa igitur, & parua. atque
 ita Plutarchus notificat: σημεία ἐν μικροῖς καὶ βραχείσι τύποις πολλῶν
 γραμμάτων δύναμιν ἔχοντα: *Signa in paruis & breuibz figuris, multa-*
rum litterarum vim includentia. Ausonius *Puncta* appellat:

Lib. vi. de
bon. poss.
Lib. ix. ep.
ix.

In Catone.

Punctis peracta singulis

Vt vna vox absoluitur.

Et benè *singulis*: vnde & sic appellarunt. Iustinianus in Constitu-
 tione Græcā: *Σημείους ἐν τῇ γραφῇ, ἃ περ Σίγγλας καλεῖται*: *Notis in scriptu-*
rā, quas Singulas appellant. Sed de *Punctis*, etiam Prudentius, de
 Cassiano martyre, doctore eiusce artis:

Cod. de v-
troque iure
enuecl.

Περὶ σιφ.
Hymn. ix.

Præfuerat studiis puerilibus, & grege multo

Septus, magister litterarum sederat,

Verba notis breuibz comprehendere multa peritus,

Raptimque punctis dicta præpetibus sequi.

Et addit, eum damnatum, & adiudicatum ipsis pueris, qui stilis
 foderent & conficerent, imitatione illius artis. Itaque clamant:

Reddimus ecce tibi tam MILLIA MVLTa notarum,

Quam stando, flendo, te docente, excepimus.

Pangere puncta libet, sulcisque intexere sulcos,

Flexas catenis impedire virgulas.

Ex quibus videas & *Puncta* fuisse, & *Lineas*, & *Flexuras* ac Cate-

nationes. Nec plura repperi. aiunt libros alibi in bibliothecis extare harum Notarum: cur non edunt? quanto utiliùs, quàm nugas quasdam hodie atque heri natas? Enimuerò periisſe utiliſſimam (ita cenſeo) artem, dolendum eſt: & reparabilem tamèn, ſi libeat adniti. Sinenſes hodieque characteres habent, quibus tota verba ſignant: ſed operoſos ferè aut implexos. Expeditius aliquid oporteat. & credam à ſagacibus viris, in paucis diebus, repertum iri, ſi iubeantur. Finiui mi Pater, tu iudicabis, & tabellam dimittes, me animo tuo & precibus includes. In Muſæo noſtro, hodie horis matutinis.

EPISTOLA XXVIII. *Mechliniam.*

P. HENRICO SEDVLIO, *Ordinis D. Franciſci.*

LIBRVM tuum accepi, neque vno nomine libens vidi. Quia argumentum pium erat; quia de capite & principe Ordinis veſtri erat; quia à teipſo erat, quem iam pridem cum veneratione quadam (ſeriò loquor) amo. Vidi igitur libens, & legi libentiùs: ita me & res, & ipſa ſcriptio tua, & iudicium trahebant. Multa opportunè miſcuisti, ad fidem, ad intellegentiam, ad vitam & mores: quam partem in his ſcriptis ego maximè requiro & amo. Non dicam de ſtilo tuo, qui grauis ſimul, & præter communem morem diſertus eſt: ſed illum adeſſe etſi gaudeo; tamen ſi abſit, ipſa etiam res ſic tractata delectet. Ordo, & iudicium, & optimus ille finis, ea ſunt, quæ in re Pietatis me capiunt: & tum maximè, cùm à ſpirante animo & incenſo veniunt, & qui ſentire ſe oſtendit quæ dicit. Fateor me iis moueri, trahi, rapi: fac tu ſæpè mi Pater, & in Dei honorem, & noſtrum bonum, ſcribe. Loquentem olim audiui cum fructu; recognosco nunc in ſcriptione. Quod dixi, amo te, & veneror: illud prius tu mihi facito, & precibus etiam iuua. Louanij, x. Kal. Sept. ∞. Iō. XCVII. Adiunxi munuſculum bellariorum, quæ valetudini tuæ ſeruire toto animo opto.

EPISTOLA XXIX.

Montes.

CAROLO DESIDERIO S. D.

GAVISVS sum, cum per te intellexi, venisse incolumem quò velles, & iam in auspiciis esse muneris tui quod suscepisti. In quo siquæ molestiæ erunt fortassè (imò quia erunt, vt sunt res humanæ) sustinere eas magno animo & vincere oportet, aspectu isto duplici. quòd & splendidum atque illustre munus imposi- tum tibi sit; & quòd tua in eo cura, ad Remp. ipsam in parte spe- ctat. Non ignoras Principes istos adolescentes qui assurgunt, quasi fulcra & columnas esse in magno ædificio; quod iis ali- quando innitetur, firmiter & fideliter, si institutio sit à fideli & eruditâ manu. Vtrumque tibi hoc adesse censemus, & Fidei plus satis, & Eruditionis quantum sit satis ad illum, & grandiores etiam, poliendos & formandos. Deus rogetur tantùm, vt labo- ranti tibi adspiret, & nobili ingenio amorem & affectum erga doctrinam & docentem simul inspiret. Enimuerò quin breui vel hæc vel alia Academia vos sit habitura (sed hanc malle) non ambigo: & tum licebit pleno gradu pergere iter, quod sus- penso aut resistente alibi pede est nunc tibi calcandum. Certè nos tunc operâ & voce iuuare possemus, nunc voto & hortatu tantùm. De Galliâ terrores quòd illîc habetis, nos hîc nullos: imò de pace creber & certus sermo. Quæ mihi tamen ambigua erit, quidquid colloquia & tractatus instituantur, donec audiam pertractasse & conuenisse. Faxit Deus: & te cum Illmo Duce, & Nob^{mo} discipulo incolumes seruet: tibi autem illius beniuolen- tiam, huius reuerentiam & amorem. Louanij, v I. Idus No- uemb. ∞. IO. XCVII.

EPISTOLA XXX.

*Bruxellam.*PETRO BOSCHIO, *J^{to} & Iudici exercitus Regij.*

PONO frontem, & ad te venio petiturus, quod vix res tuæ patiuntur, scio: sed amicitia nostra patitur, imò animus in me tuus ad maiora animum mihi addat. De mutuo meo, sanè in isto sum certus. Peto autem iuuari à te in extremâ istâ metâ rei nostræ, siue litis: quam tangere non potest, & heret sine operâ

tuæ manus. Cedo eam quæso, quantumuis leuem & breuem. nam vicarium alium dare ægrè possumus, qui eam norit: & vt norit, spes mihi est (sincerè dico) in mente & manu tuâ. Vale. Louanij, xvii. Kal. Apriles, ∞. Id. xcviii.

EPISTOLA XXXI.

PETRO PANTINO, *Decano* S. D.

DVPLICITER dolui epistolâ tuâ lectâ: primùm, quòd in-
ualetudo te haberet, quæ adurgeret Spadam ire: deinde,
quòd mihi comitem esse non liceret, vti tu, quid tu? imò & ego
vellem. Nam reuera & languor meus vetus illuc trahit, semper
ibi aliquâ alleuatione: & in tuo consortio iuuet esse, & inter ru-
pes ac siluas illas ambulare, garrere, ridere. Nam & hoc in co-
loco opus, & seriæ cogitationes aut curæ tradendæ ventis sunt,
in mare, vt ille ait, ferendæ. Volebam igitur, vel potius haue-
bam: sed pericula me absterrent, & iure Batauos aucupes me-
tuo, quorum arundo alas mihi verberauit. Audisti confusionem
& fugam nostram, cùm nuper illuc fui. Itaque hac æstate dif-
fero; & pax me illuc restituet, si tamen Deus speratam eam da-
bit. Quem commendasti, cupio & faciam, vbi occasio erit. Nam
hæc subita esse non possunt. Vale Reu^{de} & Cl^{me} Domine. Loua-
nij, prid. Kal. Iun. ∞. Id. xcviii.

Quod oblitus sum dicere, ego Aquas hîc bibo, procul à fonte
suo, & ideò minùs efficaces, fateor: sed tamen vel sic iuuant.

EPISTOLA XXXII.

Bruxellam.

HENRICO STRAVIO, *Jcto & Canonico* S. D.

Ex litteris tuis vidi, quid in rem & famam meam amicè
fecisses. Quæ tu æstimabas & loco aliquo habebas, volui-
sti item ab aliis: & libros meos in Italiam, ad viros illos magnos,
misisti. Benè cessit, mi Straui, & iudicium pro voto tuo rettuli-
sti: quid tuo? etiam meo, negare non debeo, & Italiæ indiciis me
& mea probari, semper habui inter votiua. Quidquid hoc est
litterarum reliquum, illis debemus; quidquid etiam ego in hoc
genere profeci aut possum, magnam partem debeo viris quos
tellus

tellus ea dedit. Sed & ipsam vidimus, & iudicia etiam nostra ad elegantiam aliquam formauimus in meliore illo cælo & solo. Consuetudo virorum aliquot summorum, qui tunc viuebant, & incitauit me ad hæc studia, & bonâ rectâque viâ perduxit. Itaque, vt dixi, amo iure & amabo Italiam, & amari aut probari ab eâ æstimabo. Sed sic, vt excitet me ea laudatio, non attollat aut vano vento inflat: cum sciam nec maxima mea esse, & quidquid sunt, non à me esse. Sicut locus à sole illustratus, splendorem, sed alienum, habet: sic nobis euenit, quibus lux hæc omnis à supremâ illâ luce. At tu mi Straui, vt concludam, amicè: & debere me gratiam sentio, & habeo, & animo affectuq; tuum esse ferriò testor. Vale. Louanij, iv. Idus Iulias, ∞. Id. XCVIII. *fin.*

EPISTOLA XXXIII. *Leodicum.*

M. ANTONIO DELRIO S. D. *et ex animo optat.*

IAMNUNC tuas vidi, sed egone vt fileam in tanto meo gaudio pariter, & dolore? Dolui, dolui tuos casus,

— *dura nauis,*

Dura fugæ mala, dura belli.

Omnia conspirarunt in te, sed pro nobis, certè pro me, qui te vbi-
cunque retineo, & animi sinu inuoluo, sed propiorem malo, &
sæpius aut litteris aut aspectu etiam frui. Quis vel hunc mihi e-
ripiat, cum in Belgicâ es? adibo & reperiam te vbiubi locorum
eris; & si Leodici, iam nunc promitto in æstatem, & reducem
gratulabor & amplectar. Omitte, per Deum, in posterum has
cogitationes, quas ille improbat: nōne vides? & illi gratias, non
tibi, debemus, qui fugitiuum retraxit. Ignosce huic verbo, amor
dictat, & dolor etiam, sed quem gaudio muto. mane apud nos,
viue, & morere, cum hora illa erit. Tarda sit. me ama, asperge
aquam languido tuis litteris, ego non deero mutuum facere v-
trumque. Ad lumen scripsi, nec diu potero, gemina illa sidera
mea caligare incipiunt, & ad vitrea auxilia deuoluor. Heu homo,
heu æthereæ etiam partes! fatiscitis, aut peritis. Louanij, viii.
Kal. Nouemb. ∞. Id. XCVIII.

EPISTOLA XXXIV. *Mechliniam.*IOH. BERNARTIO *Cognato* S. D.

Ex
EST vt dicis, aliquot menses filui. Sed mi Bernarti, apud ple-
 rosque omnes hoc iam vsurpo, nec nisi necessario scribo.
 Valetudo ista & multiplex distractio iubent: neque me cen-
 fueris * *ναξίαν πρέζαις ἐν ἀλλαις ἀκόναν*, vt hoc cum Pindaro dicam.
⁊ Naxiam
interpretas
alias co-
tem.
 Ætas etiam atterit & delibat, ac quinquagesimum primum an-
 num iam sum ingressus. An plures addam? tu trepidas & malè
 ominaris, & iter hoc Italicum nescio quid fatale præfagis. Noli
 mi amice. bonis votis ominibusq; prosequere, abeuntem dum-
 taxat bono illo & Pietatis fine. Sacer annus & sæcularis est, qui
 me inducit: si in conatu ipso moriar, præsentanea & perpetua
 merces erit. An & hoc indecorum, homini morum & studiorum
 veterum, mori in eorum altrice & parente Italiâ? Deo decretum
 hoc in arcano & tacito consilio: fiat, si ita est: redeam, si non est,
 & vobis iterum fruar. Nam redire mihi quidem certum est, nec
 ullæ blanditiæ aut promissa me sistant, imò nec retardent. Pau-
 corum mensium iter est: nec plura de eo, ne & saluam tibi mo-
 ueam, an iam moui? Nam fallor, aut vnà velles: sed compe-
 dem tuam vide, quâ custos ille te ligat. Mane, mane, voto me ex-
 spectâ, & ARAM FORTVNAE REDVCI para. Quamquam hæc
 maturè fatis (aliquot enim menses intersunt) sed scriptio tua eò
 traxit. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IO. XCIX.

De Commentario tuo Statiano iam sciebam, & Moretus ad me
 scripserat. De inscriptione, nihil deliberandum censeo quin ad
 Archiepiscopum nostrum eas, virum à se & virtutibus clarum, &
 præconiis etiam nostris meritò faciendum. Nam de aliis apud
 nos Dynastis, omitte. Oudartum tamen audire potes.

EPISTOLA XXXV.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario intimo.*

PRO veteri & perpetuo meo cultu, quem tibi meritò defero,
 referre consilium meum debui, quod in re meâ recenter ce-
 pi. Id est tale. Instat annus Sacer siue Iubilæus à Bonifacio VIII.
 Pont. ad incitamentum pietatis, & noxis purgandis, institutus:
 ad

ad quem me religio primùm, tum & viri aliquot in Italiâ Principes, sed & valetudo inuitat. Religio ante omnia. & cùm Deus viuere mihi dederit (si tamen uiuo) verè sæcularem & centesimum illum annum; vtar hoc beneficio, & Lustralia illa sacra in sacro ipso loco obibo. Sed & aliquid tribuendum primoribus illis in Ecclesiâ aut Rep. viris videtur: qui cùm crebrò iam inuident, & mansionem iis meam pertinaciter negauerim, liceat indulgere breuem hanc peregrinationem & visionem. Breuem, inquam. nec enim aliter statui, quàm ire in Autumno proximo, & in vere primo redire. Certè Principes & patria mea me tenebunt, nec in hac ætate & valetudine ingrauescente noua consilia aut sedes quæram. Hoc rogo vt tibi aliisque (si opus erit) persuadeas: tum & illud, sperare me omnino per hunc motum & mutationem aliquid in valetudine mutatum iri, quæ certè nunc languet. Eius enim curam aliquam me gerere, & ratio vult, & vos patroni atque amici mei, vt spero, non abnuetis. Hoc iterùm rogo Ampl^{me} & Nobil^{me} Domine: Deum autem, vt bono publico, cui natus es, te diutissimè seruet. Louanij, vii. Kalend. Maijas. ∞. lō. xcix.

EPISTOLA XXXVI.

Bruxellam.

NICOLAO FABRO *doctori iuuentutis* S. D.

Tv verò acriter litteras meas desideras: sed quo argumento donem? Laudes in me congeris; non admitto, nec quicquam in ijs probo præter affectum, qui expressit. Vt oculus, in quem humor aut phlegma illapsum, parùm videt: sic animi acies, quem Amor inumbrat. Fit tibi mi Faber, tibi. & Lipsium quia valdè amas, valdè æstimas: vtinam re sic attollendum per hæc iudicia & mutandum! Sed animo tamen non attollar, absit: mei gnarus apud me manebo, nec inter Aquilas censebo, quæ sublimes cæli plagas petunt, sed inter Struthiones aut marinos passeris, qui curriculo, vt ille ait, volant. Terram rado, ærem capto: & quid me detinet aut detrahit? corporis pondus, & præsertim hoc morbi, qui tot annos adhæret & opprimit, etiam nunc medium & incertum vitæ an fati. Verè loquor, per hos menses ille meus hostis sic inualuit & sæuijt, vt ultra vix sim

admunia & functiones publicas, quas obimus. Vide remedium, quod petere institui. unde? à Deo & pietate. Romam ire ad annum sacrum Sæcularem mihi decretum est: & si non sanior, melior certè rediero puriorque per lustrationem istam publicam diuinitus ibi concessam. Quid si & ipsa peregrinatio ac motus iuuabunt & alleuabunt? spero & opto: tu mecum pro amore tuo, mi Faber. Quem redamo, & saluere iubeo. Louanij, xv. Kalend. Iun. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA XXXVII.

OTHONI HARTIO V. Cl. S. D.

ECCE fortassè quod libenter audias, in Italiam nunc non imus. Litteras accepi ex ipsâ Vrbe, quarum exemplar ad te mitto: & videbis morbo, qui est aut imminet, iure nos terreri, imò & teneri. Quis molestias nescit, quas in singulis vrbibus Italiæ ferre necesse est, vbi vel minima contagionis suspicio? at nunc ipsum regionis aditum ac limen obsidet in parte. Longiùs etiam, vt anni tempus est, se sparget fortassè: quid tum nisi frustrà suscepimus iter, nec irriti tantùm, sed irrisi? Ergo lentè & cautè præstat: quò me etiam ducit vel inuitum valetudo, tristior & cui symptomata quædam noua. Alioqui assiduæ inuitationes excitabant, & fortassè ambituuncula aliqua (cur negem?

—— *neque enim mihi cornea fibra est,*

vt Poëta ait) ambituuncula, inquam, etiam trahebat. Videre Principes viros atque vrbes, videri & excipi, optabile erat, si Deo & Fatis visum fuisset. Nunc depono cogitationem, & magno Reçtori me attempero, cui infelix qui recalcitrat aut obsistit. Ad Oudartum nostrum scribam: scripsi iam nunc ad D. Thesaurarium, cuius intererat hoc scire, & ob affectum in me (seriò cottidie experior) & ob cogitationem de Cognato. Cl^{me} Domine, valere te cum tuâ & tuis ex animo opto voueoque. Louanij, viii. Kal. Sextil. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA XXXVIII. *Antuerpiam.*EMANVELI XIMENIO *Lusitano* S. D.

EPISTOLAM tuam legi beniuolentiæ in me testem, & curæ quæ tibi de te & tuis est veniendi ad virtutem. Illâ & hac delector: & in istâ libens etiam iuuabo, siquid consilio possum. De te ipso tamen res mihi facilis videtur; & tu tali ingenio atque indole (Deus ea dedit) in portu esse iam potes, imò es etiam, si esse te censes. Fluctuatio ista & timor abiicienda sunt: genus vitæ sumendum, & in sumpto firmiter hærendum, atque id molliendum est (nam dura semper aliqua euenient) cogitatione meliori aut lectione. Sortem humanam si benè nouimus (nosse autem Philosophia docebit) quid mirum, aut acerbum, in vitâ hac erit? Imò tibi multa læta, quem supra tot millia extulit benignior ille Deus. Hoc cogita, quos præcedas, non quos sequare: & simul eos ipsos, quos sequeris, iactari suo metus aut spei æstu. Duo isti affectus vitam exagitant, & ut venti mare hoc nostrum, per se quietum, turbât: vinci eos planè aut eiici frustrâ suadeam, temperari tamen possunt, & à Sapientiæ ac Quietis studio debent. Ad hæc & istiusmodi solatia libros sacros si addis, culmen ædificio imponis, & tectum te præstabo contra iniurias nimbosque humanos. Libelli, quos nominas, boni sunt: at in ipsis Bibliis quid melius sapientiusque *Sapientiæ*, *Prouerbiorum*, *Ecclesiastis* illis libris? Sunt breuia multa, fateor: sed ea me capiunt, & amo hæc monita talia esse, sicut leges & sanctiones quasdam vitæ. Satis de te, & tu tibi (conare tantum) sufficis: de filio, quid suadebo? Curam hanc & affectum verè paternum laudo: & quas meliores firmioresque illi opes, quàm has Virtutis & Sapientiæ relinques? Ad vtramque igitur ducendus est; & nunc ducendus, dum ætas hæc mollis, & quasi cera, signa melioris doctrinæ & monitorum admittit. Domi tamen tuæ, in tenerâ hac ætate, adhuc haberi suadeam: si tamen Schola & institutio publica displicet, quam illîc laudatam habetis. Inter plures non libentiùs solùm, sed plus etiam discunt. Pædagogum velim ex voto tuo, & usu pueri esse: ac dispiciam, si quis hîc talis erit. Sed nunc infrequens nostra Schola, & lues, quæ grassari incepit, plerosque abegit. Cùm redierint, seriò cogitabo. Nam de

meâ domo, si consideras, profectò immaturum est: & progressus paullo grandiores oporteat eum fecisse, si vtiliter in hoc contubernio nostro sit futurus. Post annum vel annos, si voluntas tua, & occasio aut opportunitas mea erit; profectò non negabo, & ostendam me in te amicum esse. Publica, quæ tangis, parùm læta sunt. & quid mirum est? mirum, si aliter in consiliis & viâ, quæ initur. Iudicia mea haud libens interpono, & nimis antiquorum hominum videamur: tamen liberè & strictè dico; istis nouitiis moribus & consiliis, nescio an augebimus imperium, vtinam partum retineamus. Bataui in exiguâ potentiâ, ostendunt Ordinis & Oeconomix vim magnam esse: nos, sed defino. & querelæ, etsi leuant fortasse dolorem, non tamen tollunt. Vale vir Nobilis & magnifice, & me cense animo atque operâ tuâ. Louanij, III. Kalend. Sept. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA XXXIX.

Bruxellam.

PHILIPPO RUBENIO *meo* S. D.

ALIVOT tuas litteras accepi, legi, lubens, suauiter; & beneficium, non solùm officium, vt censes, præstitisti. Quidni quos amamus, etiam absentes libenter in litteris videamus, & alloquamur? litteris, quas summum solatium, & vtilissimum instrumentum (Philosophiam semper excipio) censere licet humanæ vitæ? Ergo eas missita, & in iis te videam, publica etiam videam: nec præsentia solùm, sed genere quodam futura. De Germanis, * *Ὅτι δόξαν & ἐλπίδα* esse, hoc fateor: sed benè opinari nondum desij, & Deus aliquis ad suum, id est bonum finem hæc aptabit. Caligo mentis humanæ in nullâ re magis, quàm publicâ, apparet: siue quia ipsi Principes & eorum consilia recondita, tecta: siue quia Fata, & illa implexa rerum series, semper in obscuro. Homerus & prisci Iouem in nubibus habitantem, & * *κατανεφῆ, νεφεληγερέτην*, appellant: ab hac ipsâ causâ, quia decreta & consilia eius obscura, nec peruia humanæ menti. Radiorum tamen aliquid interdum, vt fulgur, emicat: & sagaciores vel acutiores mentes vident, & illâ luce ad futura etiam eunt. Ego de me nunc fateor, caligare, imò cæcutire: & radium illum exspecto, quem geminum nostrum sidus exferet, in auspiciis istis actionum.

* *præter opinionem & spem.*

* *atrinnubē, & nubicogum.*

num. O si Minerva ijs adsit, & armata ! nam utroque nunc opus, & Prudentiâ, & Armis.

* Ω'σα δὲ μερμήριξε λέων ἀνδρῶν ἐν ὁμίλῳ

Δείσας, ὅπως τε μιν δόλιον περὶ κύκλον ἄγωσι:

talia nostros oportet nunc Principes, periculis & insidiis fortasse cinctos. Bataui magna spirant, magna etiam quædam patrant: ab ordine, fateor, & disciplinâ suâ adiuti, sed fortasse & ab iis, quos indicare malo, quàm nominare. Mihi hoc firmum est, nisi Militiam corrigimus, atque eam ante omnia, bello quidem nihil nos prosperè acturos: faxit Deus, ut pace. Sed seria omitto: festiva vestra quî habent? Toti estis in apparatu, in ordine, ut sic dicam, ludorum explicando, ut audio: sed non ego eò festino, & pacatior lætiorque in otio meo ero. Otio, non otio: sed ut Homeri similitudine utar,

* Ω'ς ὅτε τις δαλὸν ἀποδῖη ἐνέκρυψε μελαίνῃ,

Ἀγρῷ ἐπ' ἐχαπῆς, ὃ μὴ παρὰ γείτονες ἄλλοι,

Σπέρμα πυρὸς σῶζων:

sic ego me chartis & libris in solitudine istâ inuoluo, & ignem aliquem aut lucem è fomentis eliciam & dabo. De reditu vestro, vellem. Sed vereor, ut iterum hoc cum Poëtâ, ne nondum venerit vobis * νόστιμον ἡμᾶρ: quia Apollo pestifer, propior etiam nobis factus, & sagittam letalem in viciniam nostram misit. Tu manes, & obduras? inquires. Fortiter, Deo fîsus, Fato fîsus: & si illi ita volunt, cum obsequio & quiete expectans. Tamen, ne nihil pro communi more aut homine, si periculum præsentius apparet; ego dispareo, & secessum aliquem mihi & reliquis meis quæro. Satis. vos ibi hærete, donec aurê vobis vello: & D. PRAESIDI officia mea, filiis salus delata funto. Louanij, IIII. Non. Sept. ∞. IO. XCIX.

* Qualia magnanimus leo secum corde volutat, Cum cinctū retinent, clausumq; indagine terrent.

* Sicut qui torrem cinerum sub tegmine celat, Longinquis in agrorū, & ubi vicina rara est, Ignis cōservans sibi semina. *reditus dies.

EPISTOLA XL.

Bruxellam.

P. PANTINO Decano S. D.

QVOMODO non tibi gratuler ex tam longâ, & plenâ periculi peregrinatione, reduci? Ego verò animo & stilo facio, & non FORTUNAE illi REDVCI, sed Deo servatori & tutori gratias ago. Equidem recreabar iam animo, & spe alleuabar, cum

Gratu

te ad Insubres venisse incolumem, litteræ tuæ dicerent: at nunc plenum solidumque gaudium gaudemus, & sine ullâ, quam cura aut sollicitudo faciat, deductione.

*-floruit
hoc pectus,
letataq;
lingua est.
*prudentium.

* ——— ἰάνθη κεαδ' in, γήθησέ τε γλῶσσα.

Fruemur te, fruetur patria, fruentur & Principes: quostalium, id est, bonorum & simul* φεγνίμων operâ ac consiliis vtinam ne res iubeat egere! Ancipiti enim fato Belgæ sumus, etsi libra inclinare ad Felicitatem & Tranquillitatem videtur: quam vtramque o alter & altera Principes nobis donent! Sed seria non lubet nunc tangere, cum remissa & festiua vos habeant: voto finio duplici, quorum alterum Superis soluo, te reduce; alterum concipio, vt sub nouis Principibus faciem hanc innouent tristioris diu status. Libellos à Couarruiâ, tuo commôdo, exspecto. Hic, qui istas defert, meus amanuensis est: poterit & illos deferre. Vale R^{de} & Cl^{me} Domine. Louanij, III. Non. Sept. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA XLI.

Lutetiam.

IO. WOUERIO suo S. D.

ITA est, lætificasti me fateor; & quia feliciter aduenisti, & libentes volentesque illos amicos in te meque repperisti. Magnos viros vidisti, & videbis, mi Woueri, in illo tractu: adi, æstima, hauri quantum datur. & si non aliud, ipse vultus & breuis etiam sermo, aliquid te iuuet. Sicut nautas in tenebris leuis intermicantis sideris illustratio dirigit: sic nos in hac vitâ vel inspecti illi viri. Admiratio enim excitat, & in viam eandem vocat, si non pari felicitate ad metam ducit. De Thuani in nos & Roilliardi animo, nihil mirum. Debent hoc (audacter dixerim) huic meo: qui iamdiu illum, & hunc recens, sed acriter tamen amat. Tu, vt facis, foue, & te quoque dignum affectu præbe. At N. quàm in te, præter morem (ita audio) benignus! Aiunt alioquin hominem esse perpaucorum hominum, qui Timonæum aut Bellerophontæum aliquid sapiat, sibi viuens,

*-hominū
vestigia
vitans.

* ——— πᾶτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.

Non inquirō, & fortasse vel nimis sapit: si tamen hoc ipsum sapere est, Nimis. Ianus Wouerius cognominis tuus, si non gentilis, quàm bona tecum foederatio! Optimum par, nec vel Dij dederint

dederint magis ex usu aut ex voto. Modestiam & probitatem in eo adolescente semper amaui; & ut vidi primum (Hamburgi id fuit ante annos IX.) vnà laudatum illam indolem iui. Viuat, crescat, & lampada à nobis in hoc cursu iam fessis accipiat: me libenter & iudicio tradente. Sed heus, Fredericum Morellium ecquid vidisti? Videsis ociùs, ipsam Virtutis & Musæ item prolem. nihil illo vtriusque amantius. Est & Iosias Mercerus, olim & nunc inter meos. nam ego certè non mutauì, imò vel magis amaui, postquam in meo studio, id est rustico, esse audiui. Beatum curarum! maneat, & urbanas illas pallentesque fugiat, & Floram, Pomonam, Segetiam amet, adiungatque nostras Deas. Sed in hac scriptione ingemui. nobis hoc non licere? ne spem quidem etiam esse? nam de pace pauci & fracti sermones: & sine eâ, ne secessus quidem nobis ad agros. De Italiâ autem nihil spera, aut ultra suspira. sic ea cogitatio periit, ut fabæ in extremâ viâ solent. Valetudo vetat, & Deus adeò vetat, sine quo mens hæc non mutasset. Baudio nostro quid à malâ linguâ aut manu obiectum? Quàm puriter amem, tu scis: & nec in somnio aliter de illo non dicam dixi, sed sensi. Multos amicos habemus, & diuidi hic animus videatur: sed quod Philosophi de illo dicunt, totum in parte esse, idem de meo possum in istâ re amoris. Valdè quos cœpi amo, & longum ac constanter amo. In iis te mi Woueri, idem mihi facturum. Louanij, VIII. Kal. Nou. ∞. IO. XCIX.

EPISTOLA XLII.

NICOLAO OVDARTO *planissimè suo* S. D.

EPISTOLA tua non lætum me repperit, sed fecit. In Autumno isto languido, languebam (& nosti valetudinem:) sed bonâ Romanaque fide, ad nomen mei Oudarti, quid ad scriptionem? reuixi & surrexi,

Ut solet affuso surgere flamma mero.

Hoc magis, quia interuallum iam fuerat scriptionis: & auidius ad cibos imus, post abstinentiam aut famem. Neque negabo, mirabar silentium, & tacitus expostulabam: sed absentia tua abundè purgat, nec opus aliâ aduocatione. De meâ mansione quòd securus es, esto. fœdus mihi iamdiu cum patriâ & velut nuptia-

le pa-

*tenui cor-
pori.

*occulta.

us Seneca

le pactum, non diuertere aut disiungi: nisi fortè peregrinatiunculâ. quod etiam in legitimo coniugio scis & fateberis licere. Atquin Italica illa suspecta est, & nequis Paris Helenam rapiat aut teneat: ecce ergo Penelopen, domi maneo, & vel frigidum istum lectum foueo ac seruo. Securus ab eâ parte esto, mi Oudarte. etsi Vlysses noster lentè aduenit, lentè amat: sed quid ad rem? ego ipsum fortiter, & vel neglectus perseuero. O vtinam modò facies aliqua veteris & pacatæ Belgicæ sit! vtinam tutò meare, remeare! mihi crede, sæpius in sermones & amplexus tuos irem, & ab amico affatu vires huic *λεπτοσ ῥωτι, & quasi nouum spiritum inflarem. An vinquam erit? dic sodes, dic liberè quid videatur. Nam mihi (apud te hoc possum) aulæ nostræ hic lentor, aut frigus placet, non placet: placet, si cum modo; non, quia fortasse nimius. si tamen nos occulta illa, & *κρυφία aulæ inuestigamus. Nam de pace communi, & operâ consilioque inter se arcano Principum conciliandâ, sermo iam diu me tetigit, imò & fides huic animo insinuauit: quæ res si fallit, quid spei reliquum sit, ego non video. præsertim in flagitiis istis (liceat dicere) militiæ, & nec togatâ administratione vndique inculpatâ. Sed mittamus hæc non nostra. philosophemur potius: quod ego quidem seriò cottidie facio, & in ipsam Sapientiæ arcem me immitto. Quomodo? SENECAM commentari incepti, vt non ignoras: pergo sedulò, & in ipso labore fructum eius capio, formari & emendari. Semper ille mihi magnus vir apparuit: sed vt solent verè magna, magis magisque inspectus & tractatus se approbat, & credo post Sacras litteras nihil in vlllo orbe, in vllâ linguâ, scriptum vtilius meliusque. Deus mihi det absoluere. hoc saltem breui nec operoso Commentariolo (ita confido) assequar, vt quiuis legere Senecam & capere possit, qui modò Latine linguae rudis non sit: & ex illo campo messem legere, ad vitæ suæ & morum tutelam. Me aut meam ambitionem hîc non specto: publico hunc laborem imputo, breui (nisi quid interuenit) vulgandum & dedicandum. De aduentu meo ad vos, vix potest. docemus, & sollennes nostras operas edimus: quin tu magis ad nos, tui amantes & cupientes? Tu, inquam, cui vacare magis licet, atque adeò negotij prætextu aut iudicij peregrinari. Nihil hîc culpæ aut criminum? puri omnes sumus? tantò

magis

magis appropera, & qui pura amas, veni ad hos puros. Vale, in Oudarte. Louanij, v. Idus Nouemb. ∞. IO. XCIX.

Mea & mei te salutant: rogo etiam te vt Cl^{mum} Breugeliū cum vxore, & Bernartium nostrum cum suâ, an non etiam grauidâ? Si est, manum meam in sacro fonte offer.

EPISTOLA XLIII.

Romam.

ASCANIO COLVMNAE, *Cardinali.*

ILLME & Reu^{me} Domine, me verò mordet, de aduentu in Italiam meo dilatum, aut, quid dissimulem? desperatum esse. Ita me valetudo tenuior & incertior exercitum habet, vt non dicam medicorum, sed & meo iudicio, etsi valdè velim, par non sim huic viæ. Quid ergo restat, nisi vt affectu, vt semper, & interdum scriptione vos adeam & colam? quos meritò dignitas, virtus, eruditio in luce & famâ etiam posuit apud exteros & longinquos. In eorum numero & hic perhonestus adolescens est, auditor etiam meus, cuius pater inter primores nostræ patriæ, CAROLVS DELLA FAILLE, quem vt Ill^{me} Domine benigniore oculo videre, interdum admittere meâ causâ digneris, toto animo rogo. nam pater valdè mihi est inter amicos.

Ill^{me} & Reu^{me} Domine Deum rogo, te inter verè columnas & fulcra Christianæ reip. seruet. Louanij, pridie Idus Ianuar. anni Sæcularis, quem, heu, vetitum mihi obire.

EPISTOLA XLIV.

AD CONTYBERNALES SVOS,

*Franciscum Oranum.**Cornelium Anchemannum.**Jo. Baptistam Perezium Baronium.**Io. VVouerium.**Guilielmum Richardotum.**Balduinum Iunium.**Antonium Richardotum.**Philippum Rubenium.**Guilielmum Scarbergerum.**Hubertum Audeiantium.*

AD ESTE mei iuuenes, oculos atque animos paullisper huc date. Ludi in Circo faciendi sunt mihi, & *Canes* in arenam producendi: vt pugnent ipsi? non, sed vt pro iis ego, & que-

rum fidem, industriam, blanditias, sæpè sum expertus, semel ipsi stili mei operam. quam extorquent isti, qui cauillantur palam aut mordent in hoc genus meum affectum. Vidistis ipsi frontes fimbriatas, & voces notastis: quas eo breuiter refutatum, & canes assertum, benè meritos & merituros de genere humano. Agite, tuba canat, committamus hos ludos. Negant primò, decere conditionem nostram hoc contuberniū aut comitatum: sed eos magis, qui Martem colunt aut Dianam. Quid ita? quia ne Musarum clientes sumus? aiunt. Ego contrà repono & obduco, si vllos mortalium caninum hoc consortium, litteratos decere, & eloquentiæ ac sapientiæ candidatos. Ægyptij hoc mihi asserunt, qui Anubin suum canis specie fingeant: quia videlicet vtriusque regionis ille Deus, supera atque infera permeabat, ut Hecate quædam Græcorum. Atqui nos illi sumus, qui alta, qui ima scrutamur, & canis exemplo peruigiles noctu diuque agitamus. Quid, quòd iidem cum virum diuinis deditum, vatem aut sacrorum doctorem, Hieroglyphicis exprimerent, canem signabant? quòd scilicet, præter sagacitatem, clamare ac quasi latrare istos deceat, in improbos & bonis insidiantes. Et Sacra ipsa nostra non refugiunt imagine hac uti. Iam Græci, eosque secuti Romani, Mercurio canem comitem siue adstitem dederunt: quia, ut Plato ait, sagax & ingeniosum hoc animal, conueniebat facundissimo & promptissimo deorum. Si autem Mercurio, id est, artium nostrarum præsidi, assiduus ille comes: cur à nobis arceant, qui artibus istis operamur? Et arcent improbè. cum iam olim heroibus, aliisque animi viris, asseclæ isti & stipatores. En Telemachus, apud Homerum, in concionem cum prodit:

* Simul
hucce canes
duo con-
comitantur.

* ——— αἶμα περ γὰρ δύο κύνες ἀργοὶ ἔποντο.

Virgiliano Euandro procedente,

Necnon & gemini custodes limine ab alto

Procedunt, gressumque canes comitantur herilem.

Neu censeas venatus causâ hoc fuisse: idem Homerus distinguit clarè,

————— οἷοί τε φαπείζῃς κύνες ἀνδρῶν

Γίγνοντ', ἀγλαΐης δ' ἔνεκεν κομέεσιν ἀνακτες.

Agnoscit, inquam, *mensarios canes, & animi ac voluptatis causâ*
alitos

alitos tantum. Poëtas loquor? è cælo Genium aduoco, qui eò ducit. Raphaël ille, qui in Tobia solatium missus, vnà cum eius filio canem comitem viæ sumit. Itaque habuerunt & amarunt Iudæi, Ægyptij, Græci, Romani, Barbari: nec vllum magis animal ipsa natura nobis iunxit. Videte autem quàm ipsi sint * *φιλάνθρωποι*! ^{* amantem hominum.} Omne genus aliud efferatur, & siluas ac solitudinem tolerat aut quærit: solum istud homini adhæret, atque adeò cum eo viuit, vt absque eo nec viuat. Bella ciuica nostra hoc docuerunt. cùm agri, villæ, pagi vasti, errabundos eos destituerent: atque illi tabe, morbo, rabie mox absumpti. Adeò domesticum, inquam, & cicur hoc animal: atque ideò meritò Laribus diisque Penatibus olim consecratum. Itaque Natura communis conciliat: sed mihi propria etiam quædam (apud vos fatebor) mea. Pater ille, nunc inter beatos, singulariè amauit & fouit hoc genus. Idem mater: neque vt ei placeret; sed fecit hoc ipsum defuncto iam superstes. Ab hoc ego ortu, inter quinos quaternosque semper canes educatus, mirum est si à semine duxi, à lacte suxi, à consuetudine traxi hunc affectum? Quem Ratio etiam nunc defendat, non Auctoritas solùm, quam dixi, & Natura. Nego esse animal magis suo merito amabile, laudabile, mirabile: & id à dotibus animi corporisque, quas diuinitus (pænè diuinas scripseram) habet. Quatuor ex iis seligam, *Robur, Ingenium, Vigilantiam, Fidem*, & leui atque extemporaneo sermone diducam. *Robur*, in illâ mole corporis, habent, quo æquant aut superant ceteras animantes. Agilitas mira est, impetus, ars, pertinacia, & vel ferocissimas belluas in pugnâ lassant aut vincunt: apros, vrsos, tauros, leones, elephantos. Claudianus, de Britannicis canibus:

Magnaque taurorum fractura colla Britanna.

Symmachus hos *Scoticos* appellat, & ostendit Romæ in Circensibus pugnâ exhibitos, & à mirante populo spectatos. Sed robur vno exemplo satis adstruxerim, quod Plinij ipsis verbis ponam. *Indiam petenti Alexandro Magno, rex Albania dono dederat inusitatae magnitudinis vnum: cuius specie delectatus, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti, contemptim immobili iacente eo. Quæ segnitie tanti corporis offensus Imperator generosi spiritus, eum interim iussit. Nuntiauit hoc fama regi. itaque alterum mittens, addidit man-*

Lib. II.
epi. LXXVI.

Lib. VIII.
cap. XL.

data, ne in parvis experiri vellet, sed in leone, elephantove. Duos sibi fuisse: hoc interempto, prætereà nullum fore. Nec distulit Alexander, leonemque fractum protinus vidit. postea elephantum iussit induci, haud alio magis spectaculo lætatus. Horrentibus quippe per totum corpus villis, ingenti primùm latratu intonuit: mox ingruit assultans, contraque belluam exsurgens, hinc & illinc, artificii dimicatione, quàm maxime opus esset, infestans atque evitans, donec assiduâ rotatum vertigine afflixit, ad casum eius tellure concussâ. Viderisne leones & elephantos esse cum prosteruant? nec dissimile in Indicis canibus, quos eidem Alexandro rex Sopithes donum dedit: de quibus Diodorus, Strabo, Curtius docebunt. Et sanè magni animi animal, & quod homini etiam, in acie & iustâ militiâ, opponatur. Valerius Flaccus de Caspiis populis:

— claustrisque profusi

Caspiada, queis turba canum non segnius acres

Exsilit ad lituos, pugnasque capeffit heriles.

Idem Magnetes fecere. Iulius Pollux: καὶ μὲν μάχοντας μὲν τὰς ἐπὶ μακρὰν πόλιν κύνες, πολέμων ὑπαυσις: Etiam Magnetæ ad Meandrum canes alere, auxiliares in bello. Sed & in Plinio legetis: Propter bella Colophonij & Castabalenses cohortes canum habuere. eæ primæ dimicabant in acie, numquam detrectantes. Quid Cimbri? idem Plinius: Canes defendere, Cimbris cæsis, domus eorum plaustriis impositas. Et nunc quoque Germani canes ad currus suos militares habent. Quid Galli nostri? Strabo: κομίζονται ἐκ τῆς βρετανικῆς καὶ κύνες εὐφρεῖς πρὸς τὰς κυνηγασίας. Καὶ τοὶ δὲ καὶ πρὸς τὰς πολέμους χρῶνται & τέτοις, & τοῖς ἐπιχωρίοις: Adducuntur è Britannia canes ad venatum optimi. Galli autem iisdem ad bella etiam vtuntur, sicut & indigenis. Imò & ad satellitium iis vti vulgò. Appianus scribit, Bitulti regis legatum ad Cn. Domitium venisse, & in reliquo comitatu ac pompâ, satellitio canum succinctum. Addit etiam: δορυφοροῦνται γὰρ καὶ πρὸς κυνῶν οἱ τῇδε βαρβάραι: Nam communiter etiam à canibus stipari & custodiri solent eius regionis Barbari. Benè tibi sit Appiane hoc notanti, & me etiam more verustæ patriæ vindicanti. Nec Galli tantum: Garamantum regem (Plinij verba) ducenti canes ab exsilio reduxere, præliati contra resistentes. Hodie in eadem Africâ, regem Cefalæ ducentos canes stipatores habere, asserunt qui viderunt. Quid Masaniffa iam olim? salutem suam (ait Valerius) custodiâ canum vallavit.

Hæc

Hæc satis *Robur* ostendunt: & cum risu vestro finiam? meo arbitrio & imperio, etiam hodie sit in militiâ eorum aliquis usus. Adeone absurdum sit? Romani olim in Sardinia cum bellum non explicarent, hostibus in saltus specusque profugis, & ex occasione inuadentibus: M. Pomponio Prætor, canes ex Italiâ arcessiuerunt, & eorum operâ è latebris eductos inuenerunt, id est, vicerunt. Idem nuper in Peruanâ Indiâ Hispani. qui siluas & vastum illum tractum canum commilitio excusserunt, & subegerunt. Memini historiolæ facetæ (nam ridere cœpimus, & huius descriptionis is finis) cui auctor Petrus Cieca. Ait se cum aliquot sodalibus egressum, ad Indos vestigandos: canem comitem habuisse, ad ista longo usu doctum. Ecce fœmina vetula apparet, fugit in montes, canis assequitur, & iam prehendebat: illa in genua se abiicit, canem *Dominum* appellat, & blandè orat, ac pænè adorat. Iste placatus an contemnens, crus tollit, & fœmillam illam permingit atque abit. Et sanè sensus aliquis precum aut submissionis iis est. ideoque & Vlysses apud Homerum, cum canes inuaderent; *Ἐζέτο νηπδοσύνῃ*, ait poëta: *astutè sedit*: quoniam hoc submitti & cedere interpretantur illi. quâ mente Plinius: *Impetus eorum & sæuitia mitigatur ab homine confidente humi.* Idem Aristoteli scriptum. Sed de Robore satis: ad *Ingenium* inus. Mirificum habent, & planè iuxta hominem. Plinius: *Soli nomina sua, soli vocem domesticam agnoscunt. Itinera, quamuis longa, meminere: nec ulli, præter hominem, memoria maior.* Enimuerò mira facilitas in discendo, memoria in usurpando, & cottidiè nos, imò & vos videtis. Nónne hunc *Mopsum* meum? nihil ei bis præscriptum, quod non hauserit: & post menses aliquot, inopinantibus reddiderit. Bruxellæ, me puero canis fuit, Britanni generis, ex illis grandioribus, quibus cerdone hîc uti solent ad currum coriis onustum in forum & è foro trahendum. Ille, præter hanc operam, doctus fuit ad macellum ire, pecuniam ferre, carnem referre. Id ita fiebat. corbem vimineum collo appendebant, pecuniâ in tot libras carnis impositâ. Ille rectâ & nusquam resistens ferebat, in macello apud notum lanium se sistebat: carne acceptâ redibat. Sed eueniebat interim, ut in viâ canes alij odore moti adspirarēt & accederēt, quasi crepturi: tum ille corbem deponere, in orbem propugnare, fugare. & si copiâ

*Histo
facit*

*Ingen
Cani*

aut rob ore vinceretur, vnà irruere, & partem de prædâ capere. Hæc publicè nota erant, & à nobis aliisq; iucundè spectata. Sed maius etiam ingenij & ratiocinationis (pænè rationis dixeram) specimẽ, in cane qui ante triginta circiter annos in hac Louanio vrbe fuit. Is litteras millo siue collari insertas & aptatas, signo ab hero accepto cursim Bruxellam deferebat, in notam ibi certamq; domum. Atque illi ibi religabant, canem pascebant, litteras à se aut aliunde acceptas iterum inferebant: & fidelissimi, sed & celerrimi nuntij vice, canis eodem die referebat. Sed his nouitiis vetus etiã adiungam eiusdem industriæ exemplum, à Plutarcho: singulare quidem & ipso quoq; stupente, & firmiter tamen narrante, quia oculis vsurpauit. Vespasiani imperio canis fuit, mi-mo domino. Is canis varia argumenta & personas in scânâ præsentabat, vt nemo histrio doctiùs aptiusq;: atque inter alia, hominis veneno, in specie, tollendi. Panem sumebat siue offam, sopore temperatam (fingebatur autem venenum esse :) ac repenti ad simulabat tremere, lapsare, grauedine tentari. Denique cadebat, ac porrectis membris in mortuum iacebat: tractus, sublatus, elatus, vt argumentum poscebat. Dein cùm tempestiuum esset, ipso sermonis articulo, primum quasi ex somno ad se reuerti, leuiter caput & membra mouere, oculos aperire & circumferre, tum denique surgere, & lætus gestiensq; ad illum ire & se exhibere, cui debebat. Hæc sic decorè & efficaciter, vt totum theatrum, & ipse Cæsar (aderat enim) commouerentur, ac mente quasi afflatâ exclamarèt. Audistis rem demirandam: & minus iam erit quicquid dicam, tamen & dicam. Idem au-ctor, canem fuisse qui amphoræ oleariæ insidiaretur: & cùm parum plenâ, non pertingeret, lapillos paullatim iniecisse, donec oleum adsurgeret, & ad os redundaret, sic vt lambere linguâ posset. Hoc acumen est: enimuerò & prudentiam aliquis eis, ac cum iudicio dilectum donet: ex facto quod Nicetas Choniates ita narrat. Capta Thessalonica à Balduino Flandriæ no-stræ Comite & Latinis erat: iterumq; paullò post à Græcis recepta. Cædes ibi vtriusque variæ & multæ. sed canes Thessalonicenses nullum omnino cadauer Græcum tangere, quasi amicis popularibusq; parcentes: at contrà, Latinos nostrosq; vorare, tantâ rabie, vt etiam sepulchris conditos eruerent & lanci-

narent.

narent. Simile, & magis recens, Sabellicus denarrat. Tenebant Rhodij equites, acres illi tutores Christiani nominis, opidum in orâ Cariæ, exaduersum Coö insulæ, opere & præsidio munitum: quod sancti Petri vocabât. Id Christianis, siqui seruitutem Turcicam fugere possent auderentque, certissimum refugium & asy-
lum: canum eâ in re mirâ sagacitate. Nam habebant opidani quinquaginta admodum canes, quos (laudabili more) custodiæ causâ, & contra insidias, noctu extra muros excubare iubebant. Ij, siquis Christiani generis accederet; comiter adire & blandiri, ac gannitu quodam & velut plausu ad opidum deducere. Siqui autem barbarorum; statim intonare, inuadere, lacerare. Dicite vos, vnde iis sensus hic dignoscendi? ego nescio: haud magis, quàm quod in eâdem discretione nunc dicam. Fuit Iu-
stiniano Principe agyrta, qui Byzantium venit. Populum con-
traxit, & mox anulos cuiusque in aceruum medium coniici ro-
gauit siue iussit. Cùm factum; canem, quem circumducebat, accedere, & cuique seorsum atque ordine suum reddere. quod ille sine morâ & sine errore effecit. Idem canis interrogante do-
mino, quis spectantium diues, pauper, quæ mulier virgo, mari-
ta, vidua, meretrix esset, & id genus alia: singulas notabat, id-
que circumiens & accedens, veste cuiusque ore prehensâ. Desi-
no, & vereor vt extra canem ad Genium eam, qui profectò po-
tuit hîc misceri. Sicut & in canibus Gallicis, patrum memoriâ. cùm bellum inter Heluetios Gallosque esset, canes ingenti nu-
mero, qui heros suos secuti fuerant, paucis diebus ante prælium, relictis Gallicis castris, Nouariam & in Heluetiorum stationes venisse narrantur: eorumque pedes lambendo, & caudâ adulan-
do, quasi futuri euentus præscios, sese mox victoribus submisisse. Quo velut diuinitus oblato prodigio Heluetij animati, alacri-
ter in prælium manusque venêre, & nobilem illam victoriam peperêre. An & illud sine culpâ fileam, cui ætas & notitia no-
stra adstipulatur? Nam scio fuisse canem, cuius generis *Mopsu-*
lum meum videtis: atque is apud Principem virum agebat, qui bellum tunc, & in Belgicâ nostrâ castra, habebat. Ea adorti no-
ctu animosè ad IIII. millia circiter Hispani, certi & destinati re-
tâ ad Principis illius tentorium ire, & viuo eo an mortuo poti-
ri. Et absque hoc erat, fecissent. nam veniunt, fallunt vigiles aut
opprimunt:

Decad. III.
lib. IX.

Zonaras.

Historia

opprimunt: nec longulè ab ipso iam tentorio. cùm ille sagax in vultum dormientis insilit, scalpit pedibus & excitat: qui audito demum strepitu, ægrè se è manibus propinquantium eripuit. Hunc ipsum canem & diuinationis peritum habuisse dicitur: & ex eius blanditiâ aut auersione, de mente & interiore affectu ad euntium, non semel ex fide comperisse. Sed hæc aliquis, vt dixi, ad Genialem operam referat: nos ad alias, & à Naturâ dotes, imus. Nam *Vigilantia* sequitur: Deus immortalis, quanta & quàm testata! Lucretius expressit:

Et leuisomna canum fido cum pectore corda.

Vix me hercules aut leuiter dormiunt, semper intenti, circumspecti, & supra omnes stationarios solliciti ac curiosi. Itaque Latini meritò ** Catulum* dixere, propter sagacem sensum, ait Varro: & eundem *Canem*, à canendo, quòd in custodiâ dat signum. Non diu noctuque auditis meos istos vigiles? siquid increpuit, primùm leuiter insonant; mox canunt classicum, si propior fides aduentoris facta. Veteres rectè, qui non priuatim solùm ad suas quisque ædes, sed publicè adhibebant, ad templa, arces, opida custodienda. Et volumus vnum alterumque *Vigilantiæ* exemplum? In *Æliano* legi, ciuem quemdam Colophonium, Teon Ionix mercatum iuisse, seruo vno & cane comite. Ille, seruus dico, sacculum pecuniæ ferebat: & in viâ, vt fit, naturâ citante, secessit paullùm ad leuandam aluum. Canis ei comes erat. ille sacculum deposuit, exonerat se, surgit, abit, sacculum obliuione deserit: at nō canis, qui pertinaciter adhæret & seruat. Veniunt destinatum locum, emunt; pecuniam dum expediunt, abest. Perciti retrò iter legunt, sacculum reperiunt, & iuxta custodem canem: at hunc frustra. nam miser fame siti que enectus, in ore eorum obiit, & vnâ cum deposito animam tradidit. Alterum. Athenis, circa Plutarchi narrantis æuum, canis in æde *Æsculapij* custos erat, cui *Capparo* nomen. Fur nocte venit, irrepsit, donaria aliquot abstulit, Capparo tamen non ignaro aut silente. nam baubatur, & templum personat: at æditui altum stertunt. Fur abit, iste insequitur: & quamquam lapidibus petitus, non desinit obseruitare. Sed cautè & callidè, de die longiùs paullò, periculi metu; de nocte propiorem se faciebat, & nusquam ex oculis amittebat. Viatores autem siqui obuij, sta-

*quasi Catulum.

tim illos blandiùs assilire, prehensare, tum conuersus furem aspiciere & allatrare: tantumnon clamans illum esse, & opem suppetiatumque poscens. Ecce autem & æditui assequuntur, viatorum super cane indicio: & captum à Cromyone vsque reducunt. Quid Capparus? ille gannit, subsultim præit, & gestibus vocibusque prædam & capturam illam suam facit. Et erat certè. nec Athenienses abnuerunt: qui cibum è publico ei decreuerunt, gratæ memoriæ honorisque ergò. Iam *Fides* est vltima, vt vero verbo dicam, prodigiosa. Plinius sic extollit: *Fidelissimum ante omnia homini, Canis & Equus*. Et verò quàm dominis suis adhærent? quàm æmulantur, si quis alius? quàm tuentur & propugnant? imò & mortem cum iis, proque iis obeunt: & accipite exempla. Nam in his talibus verba perdit, si quis sine iis verba facit. Pyrrius quidam fuit, non ille rex, à quo mortuo canis non abscessit. cum efferretur, ille lectum eius adsilire: cum in ro- gum deponeretur, insilire, atque ibi vltro passus se comburi. Simile in Polo, histrione celebri: simile in Lysimacho & Hierone rege, ne diffusè hæc iterentur. Quàm multi alij, hero mortuo, inediâ & mærore contabuerunt? In Eupolide poëtâ, in Iasone Lycio: & in auiâ meâ paternâ domesticum exemplum cur omittam? Margareta Eeckhoutia fuit, quæ canes, & ipsi illam amarunt. Fuit vnus ruffulus, paruius, ex illo genere qui cuniculos * terraneos subeunt, & inde apud nos habent nomen. Is toto tempore valetudinis, quæ ei suprema fuit, à lecto non abscedere, ne depelli quidem: & cum iam exhalasset, ille vlulans, caudâ reductâ (etiam nunc videre videor, quæ puer vidi) in hortum se proripit. Ibi sub corylo arbore pedibus scrobem leuiter fodicat, imponit se, & spiritum deponit. Hæc totâ familiâ nostrâ teste sunt gesta. Sed ad alia. In Corsicâ agrestis fuit, venationi deditus, vt gens ea amat. Quodam sereno die, scorpione suo instructus, & cane subsequâ, iugum alti montis conscendit. Cum in eo est, nix densior cadere; ille calidè & temerè pergere: donec confusis vestigiis, animi incertus heret primùm, deinde in rupe confedit. Ibi frigus occupat, dirigit, atque obiit. Sequenti luce fratres & populares eum requirere. in montem scandunt, tandem eminus conspiciunt & inclamant. silente eo, quod erat suspicati, accedunt. Sed canis (ô intempestiuam, etsi lau-

dandam fidem!) herum tuetur & stipat, illos, vt prædones, ferocitur arcet. Fratres placare conati, è quorum manu solitus cotidie cibum capere, non proficiunt: denique eò compulsi, vt, cadauer si velint tollere, alterum ei addant. atque ita sagittis petitum, simul animâ & fide exuunt. Aliud. Romæ Titius Sabinus, splendidus Romanus eques, Tiberij sæuitiâ periit. is in carcere strangulatus, in Gemonias scalas proiectus, vbique fidum asseclam canem habuit. Mœstos vlulatus deinde edentem populus stipat: & cùm quidam è coronâ miserans cibum obiecisset, ille acceptum ad os defuncti retulit. Quin cùm cadauer in Tiberim iam missum, adnatauit, seque supposuit, sustentare conatus: meritò attonitâ multitudine, in animalis tam nobili fide. Triste est, & me mouit: sed historiis actisque publicis populi Romani testatum. Aliud. Pyrrhus rex Epiri iter fortè faciens, populum videt limiti adstantem. Accedit, quærit: audit videtque canem ibi esse, qui militis interfecti, heri sui, cadauer adstaret, triduum iam sine cibo. Miratur & miseratur: illum sepeliri iubet, hunc comitem sibi duci. Post aliquot dies exercitum lustrat, sedet in altiore loco & spectat singillatim transeuntes. Canis ad pedes accubat, hætenus quietus: sed cùm percussores domini transirent, exsiluit cum ferociâ, & inuasit: identidem se tamen ad Pyrrhū reflectens, & quasi significans istos esse. Motus ipse atque alij, capiunt, examinant, conuincunt, plectunt. Simile in Hesiodo, poëtâ illo nobili, qui à Ganyetoris filiis clam occisus, indicem & vindicem canem habuit. At minùs antiquum quod D. Ambrosij fide se probat. Antiochiæ miles in publico interfectus iacuit, incerto auctore. Canis adstitit, adseruauit, fide luctuque suo populum traxit. Ecce & percussor se miscuit. quem ille statim agnitum insiluit, mordicus tenuit, & mox de capto confessoque pœnas exegit. Aliud etiam recentius, Ditmaro Episcopo scriptum. In palatio Henrici Imp. cognomento Aucupis, in multo populo, canis quemdam confidentem conspicatus, clam & tacitè accedens, manum eius dexteram rabido morfu inuasit & abstulit: tum quasi re benè gestâ, capite & caudâ plaudens, ad suos rediit. Mirari omnes, ille vltro confiteri, diuinâ vltione merenti hoc sibi accidisse. Nam diutiùs factum, inquit, cùm herum huius inuasoris mei dormientem in viâ rep-

L. VI. He-
ra. C. IV.

L. I. Chro.
in fine.

peri, malo Genio atque animo impellente occidi. Ibi istum impugnantem, insequentem, vix euasi: & nunc, cum obliuione sepulta hæc censerem, inopinatò me inuasit, & (Deo ita placitū) puniuit. Hæc Episcopus. Sed omnia dicta, aut & aliis dicenda, fortassè superat, quod in Galliâ euenisse verbis ac fide Iulij Cæsaris Scaligeri ponendum est. qui ita narrat: *Offensus amici siue potentiâ siue perfidiâ quidam Regis aulicus, eum ex insidiis obtruncat, atque in auio agro sepelit. Venaticus canis ibi tum fortè comes heros fuerat. is amore victus, diu sedit in tumulo. Posteaquam fames pietatem superauit, atque in aulam sine domino reuersus est, rati illius contubernales, bestiam temerè vagari, cibum ei dari iubent. Satur ille ad tumulum redit. it, redit toties, vt primum suspicio inuaderet animos incerta quædam ac fluctuans: mox etiam certi esse sibi videntur, heri id fieri desiderio. Abeuntem prosecuti, deprehenso telluris tumore, effossum cadauer atque agnitum afficiunt sepulturâ. Canis, exequiis peractis, socius fit eorum, quibus fuerat dux ad inuestigandum. Tandem aliquando in aulam vbi homicida redisset: eum canis conspiciatus, magnis ilicò editis latratibus, agrè ab impetu cohibetur. quo tanquam indice aucta suspicio, in multorum animis certa fides euasit. Ceterùm bestia perseverantia in illius odio atque persecutione, etiam regem mouit, vt iuberet hominem causam dicere. Ille negare factum, persistere inficiatione. Canis eius orationem latratibus atque assultibus obturbare: vt eam interpellationem pro facinoris exprobratione, quotquot aderant, interpretarentur. Eò res deducta est, vt iussu regis homicida cum prouocatore singulari certamine dimicaret. Picta est canis victoria in cænaculo quodam regio. Pictura vetustate dilutior atq; obscurior facta, regum mandato semel atque iterùm instaurata est. Digna prorsus, Gallicâ magnanimitate, quæ ære fusili assequatur perpetuitatē. Atque hîc definebam, iuuenes: sed paternæ memoriæ & pietati vnum etiam, etsi minùs alti cothurni, dandum est: quod sic habet. Fuit ei *Gennetta*, canis fæmina: cui hoc nomen ab equi Hispaniensis specie, quâ eximiâ inter* Vertagos eminebat. Donum acceperat, ab Emanuele Sabaudia duce. Ea cum in aliis fidem præferre, vt subsequi semper, nec in vllâ turbâ falli aut pel-
li; ad lecti pedes iacere, nec accedentem pati. ne matrem quidem meam, nisi Hero experrecto & coërcente: tum in vno facto memorabilem, hoc isto. Pater in conuiuio erat. ibi fortè*

* Leporarios.

inter assidentes rixæ, pugna etiam, & pugionibus eductis se petunt. Meus dum medium se facit, & disparat: canis opinata illum peti, vtrumque pugnatorem seorsum inuadit, lædit grauitè, & læditur, nam pugionibus ter quaterque corpus medium, quod exile habebat, transfossa cecidit. Pater cum dolore & indignatione abiit, illâ pro mortuâ relictâ. Quid facit? surgit, & lapsabunda sequitur: tardè domum venit, fores pulsat (ita assueuerat, sublato naribus pensili ferro) mater audit, & indicat: pater abnuat, & mortuam adfirmat. Iterum sonus, visunt, inducunt aut potius inferunt: in stabulo deponunt, chirurgum adhibent & medicantur: ac postea conualuit, & sæpè fidam operam patri exhibuit. De me tunc puero addam? ego cottidie ægram visere, cibos offerre, adstare vel accumbere: & quid dissimulem? allacrimare etiam. vt eram ætate atque animo tener, & iam tunc (initio dixi) mirificè in hoc genus affectus. Sed satis lusimus, tuba missioni insonet, ite, valete. Heus heus, manete etiam. pauci versiculi sunt, canum meorum laudi siue memoriæ facti. Tres eos habeo, vt scitis, gradu quodam magnitudinum discretos: *Paruum, Maiusculum, Magnum.* eos depingi in tabulâ iussi, & notas ac carmen cuique præscribi aut subscribi:

Saphyrus catellus, gente Batauus. corpore albet, capite auribusque purpurat, discrimine tamen albo à summo eo, inter aures, cuneatim ad os descendente. senecio nunc est, & tredecennis: cum in flore, pulcherrimus & lepidissimus catulorum.

*Gemma dedit nomen. sum verè gemma catellum,
Quotquot terra habuit Belgica, habebit, habet.
Tale decus vultus, talis Venus. adde lepores
Ingenij, humanum qui sapiant Genium.
Et sanè est aliquid mi hominis. vis argumentum?
Vina bibo, & vino nata me habet podagra.*

Mopsulus catulus, domo Antuerpiâ, donum à Cl. V. Arnoldo Borcutio, amico veteri, & I^{to}. is corpore albet, capite, auribus, atque altero oculo sufflavis. rostrum è rubro albicat, breue & obtusum, & nare prorsus repandâ, crassulus, argutus, mordax est, ætate bimus.

*MOPSVLVS ast ego sum, domini conuiua: quid ultra?
En etiam lectum participo domini.*

Estne aliud? domini dominus, si dicere fas est:

Usque adeò formæ huic iungitur improbitas.

Sed formæ, quæ rara cluet. si examine iusto

Pendor, quod nec ames est mihi, plus quod ames.

Mopsus canis, gente Scotus. colore crasso spadiceo; sed circa oras aurium, & in ipso ore, dilutiùs flauo. super oculum vtrumque orbiculi æquales duo, itidem flauo. idem color in pedibus interioribus, intra femora, sub caudâ, & in ano. at pectus latum & honestum, pantherinâ prorsus specie, album & maculis spadiceis sparsum. tales ipsi mihi pedes. annum agit tertium, ad inuidiam pulcher.

MOPSUS ego, formâ qui vinco sæcla canina;

Quod nolim, in magno corpore nil habeo.

Quodque velim, dominum, dominam, ancillamque volentes

Conciliat probitas simplicitasque mihi.

Ille canis redeat, meruit qui cælica templa:

Si certet, terra hunc, me sibi cælum habeat.

COROLLARIUM, EX SEXTO EMPIRICO

LIB. I. PYRRHON. HYPOT. CAP. XIII.

ILLE de ingenio Canis sic philosophatur. Electionem habet. Nam capit quæ sibi commoda sunt, fugit noxia: edulia persequitur, flagello intentato omittit. Sed & artem habet commodorum comparatricem, Venatoriam. Nec verò Virtutis est expers. nam cum Iustitia sit unicuique suum tribuens; canis familiares & benè meritos adulat, custodit, tuetur: inuadit externos, aut iniuriam inferentes. Videmus & Prudentem. ut etiam testatus est Homerus, qui Ulysssem suis omnibus ignotum, à solo Argo agnitum facit. Secundum autem Chrysippum, etiam illius tam celebratæ Dialecticæ particeps est. Ait enim eum tertij notitiam per alia non probata consequi. ut cum ad triuium venerit, & cum iam duas vias indagauerit, per quas fera non iuit, tertiam ne odorans quidem aut dubitans init, & magno per eam impetu fertur. velut ratiocinans: Aut hac, aut istac, aut illac transiit fera: neque autem hac, neque istac: ergo illac. Sed & medicus est. ac si festuca sit impacta, eam extrahit dentium ministerio. Si vlcus alibi (quoniam ea sordentia agrè, facile autem munda curantur) leuiter tabem inde

*fluentem absterget. Sed & Hippocratis præceptum adseruat. & quoniam pedis medicina, est eius quies; hunc læsum sursum attollit, & quantum potest seruat à motu. Cum verò pravi humores aggrauant; gramine vescitur, eiusque ope quidquid noxium erat expellit. Itaque non mirum, si * philosophi aliqui se huius animalis nomine voluerint commendari.*

E P I S T O L A XLV.

PHILIPPO AYALAE, designato Legato in Galliam.

VT audiui designatum te à Principibus, qui Legati in Galliâ munus obires, fateor ex animo me gauisum. Inter partes aut munia reip. præcipua, est illud tuum, quod impositum sustines; & parem te ferendo esse, animus hîc meus, sine vlllo blandimento, dicit. Age, aggredere, exsequere, & afflictæ huic Belgicæ, pro tuâ virili medere. Ego tibi non culmen, sed gradum statuo hanc dignitatem ad ea, quò Deus & tua virtus ducent. Me rogo seriò tuum ama, sed & Neptem (patiaris me addere) quam hîc habes virginem perhonestam. Louanij, v. Idus Martias. ∞ . I O C.

E P I S T O L A XLVI.

CAROLO MALINAEO, à consiliis maritimis.

EN, etiam ad te V. C. exemplar lucubratiunculæ nostræ. An merebatur? nescio, neque res magna est: sed Plinius tamen, & hoc eius scriptum, inter ea quæ à te, & primæ etiam classis siue eruditis siue sapientibus, legi mereantur. O libellum stilo, acumine, monitis laudandum! atque vtinam legant, capiant, audiant, quibus est scriptus! Nisi quòd hodie passim voces, vetera hæc non esse pro nostro æuo. ineptâ & fatuâ sententiâ: quasi alia natura rerum aut homines, & non illa recta & suprema Ratio semper habenas temperet in hoc mundano curru. Pro temporibus, ingeniis, locis, scimus variari aut flecti quædâ: sed capitalia illa, vt sic dicam, monita firma manent; & infirmi ipsi erunt qui infringēt. Sed quid philosophor? in sermone mallem: meum tamen facio, & sollennia vel sapio vel insanio, vt ille

ille ait : quia in priscis his studiis & sapientiâ à puero sum deditus, necvlla res incidet aut efficiet, vt poeniteam vel mutem.

Sibi habeant sua regna reges, sibi diuitias diuites:

ego cum bonâ mente quietem & modestiam, in modico censu. Fallor, aut in animo tuo mecum sentis, etsi Respublica te habet: atque vtinam plures habeat tuæ notæ! Vale V. C. & nos seriò tuos ama. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IOC.

In Oratiunculâ nostrâ nihil additum vel auctum voluimus: tum quia perpetui moris mei nihil refingere; tum quia, si cura aut lima appareat, amittat gratiam illam extemporalitatis.

EPISTOLA XLVII.

Hispalim.

I. WOUERIO suo S. D.

TEMPESTAS te exercuit, mi VVoueri, & nos exercet: atque vtinam non abforbeat, quod minatur. Res valdè hîc in turbido: & vereor vt, cum ciuili, etiam intestino bello implicemur. At Deus & Principes medeantur. Quid ad ista tu? rides, vel culpas: & cur non in Italiam? inquis. nec nunc volo, etsi amici omnes vellent velle. Patria cara est, valetudo quæ curas non longè iaciat, denique Philosophia quæ etiam in tristibus & turbidis serenum quietumque reddat. Hanc amplexemur. nam nec tibi nunc, aut postea, omnia pro votis cedent. Dic autem, diu ibi hæres? Mineruæ an Mercurio, an vtrique vacas? studio- rum illîc notitia aut amor? sodalis aliquis compar? scribe omnia, & siquid in publicis etiam tutò potes. Ego coram Principibus, in aduentu eorum, publicè aliquid differui, sed ex tempore. tamen edidi, & si facultas mittendi esset, facerem. Tu, si tanti est, per tuos cura, & à Moreto pete. Vale mi care VVoueri, & Menti Bonæ semper sacrifica, semper lita. Louanij, vii. Idus Maijas. ∞. IOC.

EPI-

EPISTOLA XLVIII.

*Hagam.*IOANNI HEMELARIO *suo* S. D.

QUID tu ad me timidè? tūne vetus ille meus, & inter caros? accede, pete, impetra: quicquid in meâ manu est, imò quod & in amicorum meorum, à me aut per me habebis. Itaque in Italiam ire si decretum (& valdè ego suadeam) Minerua fuero, & monitis atque etiam litteris iuvero te Vlysses. Ad nos prius veni, & illa & has habebis. Ausim pænè recipere, si de viatico tibi prospicis, me ibi de loco honesto & domo. Nam de filio Præsidis, id tardum aut serum est: & iam aut iuit, aut iuerit, intra dies pauculos, familiâ omni instructâ. Quid, quod in Sequanis duos aut tres menses hæret? non tibi suadeam: comites aut nunc non deerunt, aut certè sub Autumnum: nec longa ea est mora. Summa, si decernis, prius ad me veni, apud me diuersare, & à me cum bono Deo in beatam Italiam abi. Louanij, III. Idus Iunias. ∞. I.D.C.

EPISTOLA XLIX.

*Dnacum.*IACOBO BONFRAEO, *è Societ. Iesu.*

AMOREM tuum in me non significas tantum, sed probas. Quî magis possis, quàm publico isto munere THESIVM, quas tui mihi inscribunt? Tui, inquam: id est, ipse tu. Nec enim nescio non solum dirigente te & hortante, sed iuante ac faciente hæc cōcepta, scripta, missa. Sicut in scænam actores prodeunt, poëta latet: ita hîc factum. & tu ille auctor muneris es, alij quasi latores. Sed muneris mihi gratissimi. quod testatus apud eos sum: & tu, si videbitur, leges. Enimvero ferio laudo hoc instituendi & exercendi genus: utinam plures imitentur, & paulatim iuventus in gustum amoremque ducatur veterum artium rituumque, id est, optimorum. Non ita hæc prompta aut obuia, fateor. sed ut qui gemmas vel aurum quærunt, non summam terræ cutem leuiter stringunt, sed in viscera eius penetrant & immergunt: sic qui veram mansuramque doctrinam, alius necesse est in scriptorum loca & sensa sese immittant. Felices qui

qui faciunt, talibus doctoribus! Et scio D'ausquium & Heribertum nostros, monita operasque conferre. Saluta, amabo te: nos te quando incoram? veni, deinceps cum illis serio amande. Serio, inquam, mi Bonfræ. & reperies in nobis, cum Euripide,

* Αψαδὲς ἡθός, εὐπροσήγορον σόμα.

Louanij, III. Idus Sextil. ∞. ICCC.

* Sincere
fraudis pe-
ctus, os af-
fabile.

EPISTOLA L.

Duacum.

RHETORIBVS Collegij Aquicinctini S. D.

INOPINATÒ vidi & affectum vestrum in me, & eius tesseram
THESES, quas dedicatum mihi iuistis. Fateor animo, gra-
tum mihi vtrumque accidisse. affectum, quia ex eo eundem in
bonas honestasque artes colligo. cur enim aliter me ametis? De-
dicationem, quia non tam honorem hunc habitum mihi inter-
pretor; quàm ipsis studiis; in quibus nomen aliquod vestra &
benignior fama mihi dedit. Amplector, ô mei iuuenes. quid re-
pendo? monita, vt in hoc casto & pulcherrimo amore ætatem
perseueretis. Doctores habetis, fato natos (fas ita loqui) ad opti-
mas artes, & cum iis pietatem excitandam: audite, sequimini, &
militate sub felici illo signo. Constantino olim cælitus ostensa
& deformata sacra illa crux, cum inscriptione, In hoc vince: vo-
bis simile dictum ingestumque esto. & sub sacri illius nominis
ductu auspiciisque Vincite: quid? ignauiam, & cum eâ super-
biam, duas pestes iuventutis. Fores animi si his aperitis: eruditio
numquã inuit, prudentia, aut sapientia. Fugite, vel potius fugate.
& sub optimis illis gymnastis assiduè formamini ad doctrinam
& virtutem. Assiduè, inquam. neque enim vt in agro satis est se-
mel sementem iecisse, & ille accipit, fouet, profert: sic in animis.
qui cottidiano, vt sic dicam, vomere proscindendi, & obserendi
sunt, ad meliorem illam frugem. Video & gaudeo vos facere, & lu-
di isti non ludi mihi dicunt: quos ego quidẽ habeo & estimo su-
per omnes Agones sacros. Vtinam interesse fas! ora videre, voces
accipere, & fortassis interponere! sed locorum abiunctio, & ma-
gis valetudo, vetant. Ergo igitur votis adspiro tantum, & animi
isto occulto fauore ac plausu excito iam commissos. Athletę mei
h
pergite.

Monilo

pergite. & sicut Mercurius ille apud Homerum talaria, siue ut ipse appellat, καλὰ πέλιδα fumebat : quæ ferrent eum

*. seu super
undam,
Seu super
immensam
terrâ, au-
ras equipe-
rantem.

* ——— ἢ μὲν ἐφ' ὕψην,

ἢ δ' ἐπ' ἀπείρονα γαίαν, αἶμα πνοιῆς ἀνέμοιο:

sic vos alani duplicem Pietatis & Doctrinæ, quâ subuoletis & emineatis super omnia humana. Deum veneror ita sit, & vos tales aut faciat, aut seruet. Louanij, iiii. Idus Sext. ∞. IOC.

EPISTOLA LI.

Leodicum.

IOANNI DVLLARDO *Canonico & Archidiacono.*

LITTERAS tuas vidi, vel illo argumento gratas, quod per se tamen ingratum non ignoras. Quis vel constantissimus calumniis velit appeti? etsi cum factum est, spernit, calcat, vincit. Sed gratum, ut dixi, te scribere, & in litteris (coram non datur) alloqui & frui. Utinam viarum securitas iter non impediat! diu est cum Fontes me haberent, & ab illis Liberalia vestra. Moriar enim, nisi conuictus, fabellæ, candor, benignitas iucunda mihi semper apud vos, & voto usurpanda. Sed nunc voto. res abnuunt Harpyiæ, quæ omnia infestant & fœdant. De Oratiunculâ autem illâ, quid tu ais? dic seriò, non aperit ipsa & reuelat fraudem vel inspecta? Quid enim in eâ Lipsianum est? non stilus, nō res, non color: & malè nimis sustinet histrio personam. Sed iamdiu hæc talia præuidi. prouidi quoque, quod in me quidem fuit, publicâ denunciatione & velut præconio, quod in fronte libellorum de Cruce exstat. Nam vetare hæc quæ possum? non magis quàm Pandari sagittam Menelaus arcere, quam ille furtim & à fociis tectus, immisit. Vndeunde hæc fraudes, à petulanti & improbo ingenio sunt, mali exempli sunt, & Principibus meritò castigandi. Illis permittimus, te Vir R^{de} & Cl^{me} saluere iubemus, & communem patronum atque amicum nostrum, in occasione, Billéum. Louanij, ix. Kalend. Sept. ∞. IOC.

EPI-

EPISTOLA LII.

FRANCISCO ORANO

PETRI F. LEODICENSI,

I. C^{TI} TITVLVM HODIE ADEPTO,

I. LIPSIVS gratulatur.

QVIDNI autem ? è meâ domo & disciplinâ es. & sicut arborem qui posuit, fructus ex eâ cum voluptate carpit: sic nos hæc gaudia ex iis, qui si non sati è nobis, tamen vt sic dicam insiti sunt, & in meliorem quemdam succum directione & doctrinâ traducti.

Fortes creantur fortibus,

ait ille: & tu habes, quo parentum inscriptione glorieris.

--nec enim externo monitore petendus

Virtutis tibi pulcher amor.

ECCE Patrem habes, illum iuris & æqui non interpretem solum, sed arbitrum & administrum: virum quo nec Iustitia iustior, nec Integritas integrior, nec Amor pænè dicam amabilior est in illâ comitate & candore morum. Patruos etiam habes, an habuisti ? alterum certè habuisti (& doleo) illum Romanæ vrbi in amore pariter & cultu: virum incertum an modestiâ quietiorem, industriâ promptiorem, honore clariorem. Quem summi nostri Pontifices in summo illo XII. virum tribunali collocarunt: in quo æquitas, peritia, sagacitas eius orbi lucerent,

—trepidis vt dulcia nautis

Lumina noctinagæ tollit Pharus æmula Lunæ.

QUID Patrum dicam, quem etiam nunc habes ? & quidem sacri illius & fructuosi Ordinis, qui nominis quod supra omne nomen est, titulum gerit: in quo vel censeris laus est, quid ? sed fileo, & modestia eius, ac contemptus vel odium potius gloriæ, os mihi frænant. His, dico, maioribus & hoc sanguine, quid nisi ad magna & alta natum te, tu aliiq̃ue censeant ?

Doctrina sed vim protulit insitam:

& si quid rude in te, poliuit; si quid inchoatum, perfecit. Nam parentis curatione, tuâ inclinatione,

*Gratu
foria*

— *studiis te protinus anni*

Formauere rudes.

& primùm quidem illis rudibus: sed felici fidere non in iis hærens, nec vt ille apud Euripidem,

* *fumos do-
Etrinarum
colens.*

* — *πολλῶν γραμματέων τιμῶν κατ' ἑξῆς:*

peruadis, eniteris, & ad ipsam Iurisprudentiæ arcem contendis.

Felix curarum, cui non Heliconia cordi

Serta, nec imbelles Parnassi è vertice laurus.

QVID autem video? euge, peruenisti. apud se collocauit

Astræa virgo, siderum magnum decus:

& coronam hanc Antistitum suorum manu imposuit, quâ clarus honestusque fulgeas, donec in cælo illæ stellæ fulgebunt. Sed vt eæ quoque non sibi, sed huic orbi, lucent: sic ad alios nunc ingenij tui lux perueniat. Sicut nauta aliquis,

--- *assiduo cùm Dorida vicerit vsu,*

Iam clauum totamque subit torquere carinam:

sic tu post quinquennij legitima pericula & curricula, ad reipub. hanc nauim accede: ô in hoc turbido quàm fluctuantem! Accede, inquam, &

Hic consulta Patrum, leges hinc iuraque trahes:

sed cum fide (nam peritia adest) & religione:

--- *Phalaris licet imperet, vt sis*

Falsus, & admoto dicet periuria Tauro.

SICVT amnes, mare qui influunt, falsuginem eius non mutant: sic in te quicumque affectus, ne diluant Iustitiæ seueritatem. Originem & ipsum nomen tuum cogitas? ORANVS es, CAELESTIS es. alta igitur & pura cogita: ita Deus te ab hac humo & turbis ducat aliquando ad illa secura & alta. Sed quid facio? Agamemnon apud Homerum, cùm alios prælio animasset, ad Aiaces veniens negat se id facere, neque decere apud sponte sic promptos: item ego in te stimulis parco, eorum non egenti. Vota addo tantùm,

Dij seruate pio genitori gaudia tantæ

Prolis, & vtrumque hunc patriæ seruate roganti.

Louanij, v. Eid. Octob. ∞. Ioc.

EPISTOLA LIII.

*Bruxellam.*PHILIPPO RUBENIO *suo* S. D.

VIX abistis, ecce scribo: an non hoc affectus est? Fateor, tamen & occasiuncula est, ut has tuâ operâ Lutetiam currem mitti. Qui cursui publico præest, is accipiat: & unâ à me salutem, & gratias etiam pro officiis quæ exhibuit benignè. In vestrâ re aliquid decrevit ille prætor? De Italiâ quidem, ut anni tempus video, *

* ψυχρὰ μὲν ἐλπίς. Tamen, cum poëtâ,
* — πολλὰ δ' ἀέλπτως κερταίνουσι θεοί:

* frigida
spes.

* - Multa
insperato
dij dederūt.

& hîc fortassis erit. Magis, si Antoniû Sequani tenent, & ea quæ sperata eius iam, an sponsa? nam si ille non abit, facilius parens hunc dimittet, fratri Legato etiam solatium, ut alias causas omittam. Siquid horum est, scribe. Quid etiam? de publicis, quæ curare nos, sine curâ tamen, non nescis. Galliæ regi res in Allobrogibus succedunt? pax an bellum porro sperantur? Noster & nostri cessant? At mea domus calet, & Baronius iam in apparatu sollennis pompæ. Non idem in N.N. qui vereor ut aliquot etiam menses cogatur differre. Heu res intricatas, inquires. Ita sunt, ubi bellua illa multorum capitum se miscet. Sed peccatum etiam à nostro, quòd non statim in Catalogum relatus sit: neque pro studioso censent, qui non inscriptus. En causam moræ, ipsi mihi quæ molestam: sed mihi eius causâ. Hoc scribo, nequid in illo Carmine festines: in altero, non sufflamino te aut sisto. Vale mi Rubeni, & nostrum Guilielmum à me saluta. Louanij, v. Kal. Octob. ∞ IOC. In Haechtianâ re ecquid fit? seriò equidem commendaram, & velim scire de successu.

EPISTOLA LIIII.

*Romam.*FRANCISCO ORANO *suo* S. D.

PERVENISSE te iam, quò intenderas, id est, beatam illam Romam, opinio nostra est & votum. Si ita, quid restat nisi ut alacri pede in viam & vestigia te des Amplissimi patru tui, cuius fama & gratia illîc etiam flagrant? Fac ô mi alumne, & Probitate, Industriâ, Modestiâ ducibus ad fastigium laudis & honoris conscende. Manet te corona, si adniteris, & in aperto

stadio sine ignaviâ curris. Commendaui summâ viro Baronio Cardinali: reperiēs & alios tui volentes, quosdam etiā è sodalibus, cum quibus cautè & iudicio tamen versare. Antonius noster illūc est, item Lafaiilius, & Houius: ij boni honestique, & potes debesque amplecti. vulgus illud popularium tuorum ne prehendere, qui fraudem, fucum, vitia sæpè afferunt, & affricant rudibus adhuc & morum ignaris. Hæc ego tibi,

*-veluti
pater ipse,
Ex animo
cupiens,
consuadeo.

*---πατὴρ ὡς ἡπιόμνητις

Εκ θυμῶ φίλέων ἐπιτέλλομαι:

audi & sequere, & quid in re aut spe tuâ sit, scribe. Louanij, vii. Kal. xbres. ∞. I.C.

Morbus me grauior habuit quattuor ferè septimanas, capite emersi, corpore adhuc teneor, & animo bono cetera languent.

EPISTOLA LV.

Romam.

CAESARI BARONIO, Cardinali.

ILL^{ms} & Reu^{me} Domine, Vereor peccare apud te, & ingenti mihi pudoris limites transilire, dum sæpius adeò & in alienâ causâ ac gratiâ interpello. Sed quî me subtraham? iste ipse non solum è disciplinâ meâ, sed è domo est, & plures annos modestè atque industriè hîc egit. Itaque aditum ad te auidè quærenti, da veniam, si breui hoc scripto struam: præsertim cum is ad beatos (ita confidimus) abierit, qui coràm potuit debuitque comendare. Is erat patruus eius, vir clari gratique nominis, Franciscus Oranus, in Duodecimuirali apud vos concilio: cuius memoria vt nepoti gratiam aliquam conciliet, ego eius vicem rogo. Modestum, probum, iuris veteris non imperitum (pro ætate quidem) hunc quoque reperiēs: & me semper, Ill^{ms} & Reu^{me} Domine, inter fidos addictosque tuos clientes. Louanij, viii. Kal. xbris. ∞. I.C.

EPISTOLA LVI.

Bruxellam.

NICOLAO DE WEERDT, I^{ro} & Cognato.

EGO verò tui non obliuiscor, nec vlla occupatio mihi subducatur. Flores tamen non misi: quid ita? in pœnam, vt rectè iudicas,

iudicas,absentiæ tuæ, & quia vadimonij diem non obisti. Excusas, sed aures nunc mihi clausæ, atque etiam manus. Sed heus, à cognato tuo tamen Batzonio nōne aliquid accepisti? Dedi equidem, atque inter alia Colchicum album, quod nunc debeat florere. Mitto & semina tuliparum, statim deferenda. Quid videtur? an bonâ fide satis irascor? velim, si possim: imò nolim (absit) nec vnquam in tam mihi caros. Tamen legem aliam tibi dicam, vt hoc verno tempore circa Maium nos inuisas, cū hortus meus variè floret: atque ibi coram arbitrere & eligas, quid velis. Spondeo, habebis: ex iis quidem que pluscula mihi erunt, & diuidi apta. Hoc tempore, terrâ omnia condita, nec possim ipse discernere quid mittam, non mittam. Itaque fer breuem moram, & clementiam meam prædica, qui eâ solâ contentus sum poenæ vicem. Vale mi optime cognate, cum tuâ & meâ carâ, & vtrâque prole: quando & tertiâ? Da nobis, & in sacris initiis mystagogum & alterum parentem me voca. Louanij, v. Kalend. Octob. ∞. Ioc.

EPISTOLA LVII.

*Hispalim.*IANO WOUERIO *suo* S. D.

VALERE me nuncio, mi Woueri, sed non valuisse. Tūne vsque? placent, & hæres etiam in iis locis? Iterum ægrotem, nisi ægrè mihi est te sic abesse. Sed vincat voluntas patris, & tua vtilitas, si tamen ea adest. Res nostræ rursus eunt, & pænè spes nos relinquit. Quid singillatim denarrem? alij faciant, mihi morbo sit vel meminisse. Ab illo astro an auxilium? In Pannoniis Canisia, vnica in immanem hostem arx, amissa. In Allobrogibus bellum, & serpere ad nos vosque minatur: nisi Pontifex tamen, quod conatur, restinguat. Sed abite publica, id est, tristia: in priuatis quid? cessare nos aut languidè agere, vt à languore. Tamen Centuriam vnā damus Epistolarum, sed Italicarum aut Hispaniensium: & in numerum hunc tu venis. Separauimus enim à Gallicis aut Belgicis, & in fronte earum videbis causam. Illam de Vitâ meâ, & Scriptis expressisti: descripta est, sed semel: seruatur, & in publico fortassis videnda. Cetera noster Rubenius, quem amo, quem amari à te volo, vt fratrem. Liberale ingeniū est, & ad optima quæque factum. Heus,

fcis

scis tu ante biduum Batauos Antuerpiam tuam venisse nauibus, Prætoriam nostrā abduxisse, & septem aut sex alias è portu? O miseriam! si nec modica illa pars Scaldis immunis manet ab incurfu & vastatione. Quid dicam aut censeam? nisi quod ille

*-rex regū
Saturnia
proles.

* nostrasq;
manus vi-
resq; liga-
uit.

* Ζεὺς κενὶδης, ὑπατος κρείοντων,

hostibus dat robur & gloriam:

-- ἡμέτερον δὲ μένος καὶ χεῖρας ἔδησεν.

Ita videtur. sed in exitu lætiora spero, voueo, & pro causâ successum. Tu mi suauissime vale, tutu inquam primò, id est, animus, & ab illo corpus. Louanij, III. Non. xbres. ∞. Ioc.
Luciano Negronio V. A. & à te laudato S. mitto.

EPISTOLA LVIII.

Lutetiam.

IO. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO suo.

Monitum **L**UTETIA te habet mi Baroni? cur per te non scimus? & tamen aduenisse iam ante dies plusculos debes, si bonus Genius (ita confido) iter tuum fortunauit. Si es, bono & vsui tuo ut sis opto & moneo: & mores ac iudicium formes, polias, tum & linguam. In consuetudine multum est, & eam iudicio elige, proborum, & quos Deus ac virtus amarunt. In tanto illo populo, etiam inter populares tuos, ne cense gemmas & aurum omnes esse. Elige, ut dixi: & grandiores atque honestiores maximè, à quibus & prudentiæ aliquid trahas & splendoris. In primis autem, destinata & consilia tua omnia ad Sapientiam, id est, ad Deum refer: certus, hæc nihili esse, in quibus versamur, vinculis istis, & velut carcere, compediti. Sicut rota, quæ in terrâ voluitur, parte imâ & minimâ eam tangit, cetera exstat & est in alto: sic nos oportet decurrere per hæc humilia, optimâ & maximâ parte altos & subleuatos. Eò facient præcepta veterum sapientum, & lectio, quam, per Deum, ne omitte. Sicut limites in agris confundi non sinunt & misceri: sic salutaria illa monita coërcent, & animum neque diffundi ad vana illa, nec misceri. Sed monitionum satis. tu de te, de amicis ibi, de publicis etiam tange: si quid est instruendis nobis aut recreandis. Tum has litteras etiâ trade, quibus inscriptas vides: & alterum nosce, bonum sine exceptione, ut opinor; alterum. sed scis quid non

non dicendo dicam. Vale mi Baroni, semper noster. Louanij,
 postrid. Non. Decemb. ∞. IOC.

EPISTOLA LIX.

OCTAVIO EPISCOPO TRICARICENSI, *Nuncio Apostolico.*

IN vnâ re duplex beneficium fateor me accepisse: & quòd
 miseris libellum mihi legendum, & quòd talem. Illud enim
 prius, nōne à benignitate tuâ est, & curâ aut æstimatione etiam
 aliquâ mei? certè: nec vel in mentem venisset, nisi ego essem sæ-
 pius in mente. At ipse libellus, non mole sed bonitate pretium
 habet. inuentione nouitius, dispositione, & totâ tractatione, lau-
 dabilis. Theologus est qui scripsit? agnoscis igitur & Theolo-
 giam, sed modicè, & vt salem, inspersam. Philosophiam variè
 miscet, à naturâ, à moribus, à ciuili gubernatione: & hæc omnia
 ingenio & subtilitate commendantur. Dicam quod res est. si
 hic liber breuior etiam fiat, id est in methodum & velut tabu-
 lam contrahatur: plus laudis, atque etiam fructus habeat, cum
 in vno aspectu vtrumque hoc corpus, & Humanum & Ciuile,
 liceret intueri: idque à nouo isto Prometheo adfabrè aptatum
 & iunctum. Nam excursus etsi haud magni, tamen leues sæpè
 aut proprij sunt, nec nisi Galliam ferè tangunt. Ecce, Ill^{mc} &
 Reu^{mc} Domine, meum super hoc scripto arbitrium: sed arbi-
 trium, & quod iudicium tuum spectat. quem Deus suo honori,
 Ecclesiæ bono, & nostris vsibus vel tria sæcla seruet. Louanij,
 prid. Idus xbres. ∞. IOC.

EPISTOLA LX.

Mediolanum.

LVDOVICO SEPTALIO Doct. Medico.

ECCE ad te litteras ab eo quem amas, qui te amat: nōne hæc
 fatis iusta causa scribendi? Vt vulgò amantes nihil æquè
 auent, ac colloqui: sic puto in verâ animorum amicitia esse, qui
 gaudent affatu se aperire & iungi, aut certè scriptione eius vicem.
 Facio mi Septali, te adeo, & munus adeò offero. quod illud? pade
 finum, in eum accipiendus sum, ego ipse qui scribo. Me inquam
 offero: vis à me grandius aut melius? & cū fide offero, mancipio
 iam antè tuum, nunc vsu etiam & litterarum commercio, si vo-
 les.

les. Voles autem, aut quæ scripsi rescribo, & me recipio, qui volens non nisi volentis esse possum. Vale, & Puteanum etiam nostrum mecum ama. Louanij, xv. Kal. Ianuar. ∞. MDCL.

EPISTOLA LXI.

GVILIELMO SCARBERGERO *suo.*

GAUDEO, gaudeo ex animo mi Scarbergere, saluum te in Italiam, ex Italiâ in Galliam, & ô si ad nos, venisse. Quando fiet? non tui te magis & tuus sanguis, quàm ego exspecto: & videre desidero stirpem illam nostram, quæ iam in viri robur & modum, vt opinor, adoleuit. Diu hercules peregrinari te, non ego auctor. & Platoni propior sim, vetanti ciues à suâ Republicâ diu abesse, imò (nisi in certâ ætate) abesse. Etsi turbæ tamen nostræ causam vel prætextum absentiae præbent: sed quando sedandæ? Exul ætatem à patriâ sis vereor, si tranquillitatem & quietem apud nos expectas. Apud te, apud te potius mi Scarbergere. & animo sic componere, vt gaudium & quies tibi ex te sit, cetera vt flumen censeas labi. Veni igitur, & ad nos primitus. nam & via per nos te ducit ad parentes. Vale optatissime. Louanij, iiii. Kal. Ianuar. ∞. MDCL.

EPISTOLA LXII.

Duacum.

CLAUDIO DAUSQVIO, è Soc. Iesu.

TVA libens vidi, libentior legi & ruminatus sum: sanè polita, & quibus lima mea deterere aliquid potuerit, non leuigare aut ornare. Itaque eam insuper habui, nec libuit, nec mos meus est, * *ωεργάζεσθαι. Μὴ ὡραίσιν ἰποιμι*, nisi recta hæc, non * *ἐλπτα*, loquar. Voluissem inquirere alibi in sententiam, fateor: sed ipsius Basilij copia mihi aut inspectio non fuit. Quid autem opus est? te in istis ante me & alios etiam, qui procures sibi videntur, esse, liquidò scio: sume fiduciam ex merito, sed non superbiam, quæ nec in ingenium tuum, nec vitæ genus cadit. Morbus me nuper concussit, & insultauit deiecto victor: sed ille summus iterum erexit, & stare in muris dedit, si non in acie pugnare. Senecam affeci, an confecturus eam prouinciam nescio. nam præter

* *superflua
agere. Ne
diuturnus
sim.
* fluxa.*

ter languorem & alias occupatiunculas, etiam fastidium irrepfit, & tedium habet vniufmodi laboris. Epistolas cœpi dare, & nunc CENTURIAM SINGVLAREM ad Hispanos & Italos: ordine ad gentes alias meosque Belgas, si Deus & fauor etiam publicus volent. Nam valdè excitari nos, non dicam: & publica siue priuata video,

* Κήδεα μοι & μάλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἢ περ ἀεὶ θάλα.

* Cura nūc
maie sunt,
quàm pra-
mipectore
nostro.

Saluere te mi Dausqui, animitus opto, & meliorem mei partem per tuas preces. Louanij, XII. Kal. Febr. ∞. IOCI. Serius tua scripta accepi, id est ante dies IX. aut X, ne tarditatem accuses. Epigrammation habes, quod tuis præscripsi.

IN D. BASILII SELEVCIENTIS ORATIONES
versas à CLAVDIO DAUSQVIO Soc. Jesu,
I. LIPSII Epigrammation.

GRAECA vertere, vertit in frequentem
Vsum nunc hodie, sed an ne laudem?
Non hercles. neque versio omnis audit
Fida sensibus, aut polita verbis.
Quod qui præstitit, ille laudis omne
Punctum, iudice me, tulit: tulisti
Omni iudice tu, erudite Dausqui,
Qui sacrum Basilij & elegantem
Librum, veste decenter induisti
Romanâ: atque adeò decenter, inquam,
Vt iam pallia spernat, & Seleuci
Vrbem præ Latiare mutet orbe.

EPISTOLA LXIII.

Romam.

ANTONIO RICHARDOTO suo S. D.

MEAS te nondum accepisse video, etsi missas ante binos ferè menses: at ego tuas iam ternas. quam diligentiam amare me fateor, quare? quia te ipsum. Suaue audire de te, & à te: & in litteris quasi videre atque alloqui, cum incoram non datur. Delectat etiam in tuis litteris, quòd Roma te capit: etsi quem non, qui sit ingenuâ & altâ mente? Multa ibi vetus & noua in-
i 2 spectio,

spectio, multus splendor rerum atque hominum: & denique confluxus quidam ex omni orbe, quos vel sacrae vel profanae causae (sed magis illae) eò traxerunt. Itaque non tam in vrbe, quàm in altâ quâdam speculâ atque arce mihi esse videtur, qui Romae agit: vnde dispectio & inquisitio sit in omnes partes, & quod sequitur, cognitio rerum varia, cum fructu maiore nescio, an voluptate. O beatum te peregrinationis! & praesertim quàm sine curâ aliâ subis, in contubernio Amplissimi fratris tui, cuius munus & dignitas omnia tibi & peruia facit & tuta. Fruere igitur, & dum licet amplectere, & in sinu te merge formosae illius Diuae: me rivali & æmulo, non nego. & quamquam canescente iam capite, amor hic etiam me habet, & feram mecum ad Orci illum thesaurum. Sed mihi amare, tibi potiri etiam datur: vide quò eam, fungere & meam vicem, ac vide & observa quod narratum etiam nos doceat aut delectet. Delectet inquam, cum redieris:

Et non antè mihi languescant lumina morte,

quàm tua illa meis applicem, & reducem brachijs istis teneam & stringam. Publica, quæ illîc, per te didici: de nostris reponere velim, sed vtinam læta! In re non sunt, spes fouet, etsi frigida; quia non actio solùm omnis, sed sermo elanguit de pace. Atqui bello vt res tranquillemus, vt pertinaciâ & loco munitas partes vincamus, votum est: quod vtinam ille Deus ratum reddat! Vtinam & de pace inter Gallum atque Allobrogem, quod fama recens iam nunc adfert! Nam profectò illo rege, non dicam inimico, sed dubiè amico, res spesque nostræ in arctum coguntur, & hostis caput atque animos valdè tollit. Sed quid ego

— *æternis minorem*

Consilijs animum fatigo?

Deo, & qui illi proximi sunt Principibus, hæc relinquo: te valere cupio, & semper

Quò te celestis Sapientia duxerit, ire.

Louanij, x. Kal. Februar. ∞. MDCL.

Mea Iuno & mei te salutant. Est ibi Jo. Hemelarius in familiâ Cardinalis Cæsij, gente Batauus, honesti animi ac studiij adolescens. an videris obiter apud me & noris, nescio: si non, adi & iam nosce, familiaritate tuâ dignum. Iubilæum trans Alpes
iturum

iturum sperabamus, & inter primos frui: si non, feremus

Quicquid corrigere est nefas.

EPISTOLA LXIII.

Bruxellam.

REMACLO ROBERTI S. D.

ACCEPI VNÀ cum litteris tuis libellum, quem legendum dederam: atque is secum alium etiam traxit. Legi. ornata sunt, sed non sine affectatiunculâ, quæ mihi semper odiosa. De pace cum Allobrogum dynastâ, Deus fortunet, & ratum esse velit. Res magna est, & multis inopinata, pro ingenio vel regis, vel gentis. Sed benè sanè & opportunè cecidit, non solum nostris rebus istis, quas in arctum id bellum cogebat; sed vniuersè Europæis, & periculum præsens imminebat ab immani & iurato illo hoste. Etiam nunc imò imminet, sed foedere & iunctis viribus faciliùs depellendum. Utinam diem hunc fidi mutuique consensus inter reges videam! sed pro cui moribus, subdola multa & flexuosa interueniunt: & clam per machinas fraudesque noxij sunt, qui palàm & honestè non possunt. De re tuâ priuatâ, vellem prolixior spes esset. sed & hanc accisam ego fouere non destinam & vegetare nouâ commédatione, vt cupis, apud Legatum: utinam tam efficace, quàm volente! Quod scribis submissurum te quædam interim publica, si nuncium aut hominem certum haberes: ecce tibi istum qui has tradet, notæ fidei & industriæ. potes, me sponfore, vti. Liber epistolarum cum venerit (sed vereor vt plusculi dies intercedant, ob hoc frigus quod retardauit!) sed cum venerit, statim habebis, & per te Legatus. Vale vir amice. Louanij, Nonis Febr. ∞. 1661.

EPISTOLA LXV.

Mechliniam.

IOANNI BERNARTIO S. D.

ECCE epistolas, quas tu cum alijs, sed tu calidè, expressisti. Quid ais? seriò & more maiorum, sunt tanti? an singulæ placere fortassè potuerunt (ita est in hoc genere) vix vniuersæ? Sed vtcumque iudicatio erit, res facta est; & vt poëta princeps ait,

* ——— ὁ δὲ τὸ μῆχος

Πεχθέντος κακῆ ἐς ἄλλος ὄρεϊν.

* - non modus vllus
Iam factū
venocens.

• Oresti.

O quoties ego vobis, quos subsannare solebam, pænè inuideo! vobis dico, qui Genium vestrum propitiatis, ab arte & operâ vestrâ viuitis, securi potentium & Aulæ. Mihi crede, ne muta. sapere pulchrum, sed sibi sapere: famam & scripta hoc æuo spargere, vereor vt adsideat* filio Græcanici apud Troiam regis. Sed nobis vela vertere, serum est: complicare ea & tollere, hoc licet. faciemusque etiam cum excusatione iustissimâ: quia profectò

— *nos fortior ætas*

Iam fugit, & votis tantum precibusque iuuamus.

Tu vale mi Bernarti, & meliori æuo te tuosque Deus seruet. Louanij, IX. Kal. Mart. ∞. MDCL.

EPISTOLA LXVI.

Mantuan.

ANTONIO BEFFAE NEGRINO S. D.

EPISTOLAM tuam ego verò gratam habui, in quâ tam viuus & ardens mei amor expressus. Itaq; nihil opus de Velfero meo, Hercule vestro, aut alio proxenetâ interponere: ipse mihi per te carus esse poterat, & præsertim ab ijs dotibus ingenij tui (scriptio docet) commendatus. Quòd imaginẽ mei vidisse te scribis, missam à Velfero, benè est: illud mutem, si possim, de elogio, quod ille vir nimis amanter superscripsit & subscripsit. Non sum ille, quem me facit, esse conor: & has tales laudes, non iudicia habeo, sed monita & incitamenta. Simile in vtroque versu tuo ad me misso: in quo omnia, præter fidem, laudo. Et verò mi amice (sic iam appello) quid magnum effici à nobis potest, vel priuatim inter languores meos, vel publicè inter turbas? Eæ manent, & inuidere pænè dicam Italiæ vestræ cogunt, vbi nunc

Pax securâ locis, & tranquillâ otia vitæ,

Et numquam turbata quies.

O fruimini, & interdum miserantes oculos ad nos reflectite, qui iactamur, & sine spe portus. Certè Parca mihi lumina claudet, priusquam Deus limina hæc nostri Iani. Fero, & Herculem Achillem in oculis (animi, dico) quem benignè sic iudicas in me affectum. Idem à me reponẽ, soluam; & tempore à vobis vinci potui, in modo pariabo. Louanij, XVI. Kal. April. ∞. MDCL.

EPI

EPISTOLA LXVII.

Bruxellam.

MARCO AVRELIO VALLENSI, *Jll^{mo} Nuncio*
à Consiliis & auditionibus.

LITTERAS ex Italiâ te mittente accepi, gratiores (ingenuè dico) quia te sic benignè mittente. Priuatim aliquid meritum me, non possum dicere: sed iamantè & ex sermone, & ex vultu ipso tuo vidi in me affectum. quem redamare & æstimare magis debeo, quia, vt dixi, nullo meo beneficio vel officio prouocaui. At velle me, hoc fateor; & serio rogo si vsus mei non dicam tibi, sed tuis sit, significatum velis, id est, impetratum. Nam voluntati tuæ (quam honestam semper fore scio) mea hæc deuincta: quod credere te equidem cupio, & magis, experiri. Louanij, Idibus Martiis. ∞ IOCI.

EPISTOLA LXVIII.

Brugas.

HVBERTO AVDEIANTIO *suo* S. D.

BENE est vos peruenisse incolumes, velim & te redisse. Nam non nego, operam tuam desidero: etsi libens aliquot etiam dies concedo, vel rei, vel animo tuo. Sed tu ad nos, quantum commodè potest: etiam studia tua te poscunt. quæ si peragere apud me visum tibi tuisque, licet; & gratum te semper habui & habebo. Magni oneris aut auocamenti numquam imponam. Anchermantum nostrum video Brugas vestras citò ire desertum.

* — μέγας αὐτὸν θυμὸς ἐπαίρει

Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἵεναι:

* mens nē-
pe illū acris
adurget In
terras alias
proficisci.

quod Deum precor cum securitate faciat & fructu. Molem belline in vos ingruat, vos timetis, nos suspicamur: sed tamen in biuio sententiæ, donec hostis alibi certò sistat, & pedem firmet. Vah, eò ventum vt illi pauculi & nuper imbecilli, non contenti repugnare, vltro laceessant? ventū, & plura indigna fient, nisi domi belliq; emendemur. Sed desino querelarum: ad amicum nostrum VVyngaerdum letiore cogitatione eo, quē corde * ἀπαύζομαι: quādo brachiis factururus? tu spem iniicis, nescio an fulcro nixam: sed vt erit, amo virum, magno illi & æterno amico nostro (Busbequium dico) amicum & heredem. In quem Carmen nostrum,

* saluto.

strum, si tanti est à sese, (affectu scio bonum) vulget, sculpat, vtatur, vbi & quando ei visum. Sed heus, de floribus, veteri & ingenuâ nostrâ delectatione, quis spem ibi facit? quis tam amicè offert? ille dictus, an Pamelius, an quis alius? quicumque, nã ille me grato munere honestârit, qui submittet. Addo & opportuno. nam hæc hiems & niues, quicquid mihi elegans, enecarunt. Ecce * πένθος, vbi * ὑπέρθεός? omni Helenâ acceptior, si quis propinat. Quæris de hoc aut illo flore: nugæ. omnes grati meliores aut rariores, sed inter omnes Tulipæ selectiores, quas * ἰδιοντιδέει quâdam amo. Tu me & bona, mi Audeianti. Parentem vtrumque amicè resaluto. Louanij, xi. Kal. April. ∞. IOCI. Lernutio nostro iterum salutem & vxori voueo.

* luctum.
* leuamen
luctus.
* propriâ
affectione.

EPISTOLA LXIX.

PHILIPPO AYALAE, Legato PRR. NN.

apud Regem Galliae.

NIHIL præter affectum me impulit scribere, & fortassè quia etiam discedenti sic promisi. Sed argumenti alioqui parum est: & res apud nos lentæ, & cum anni tempore frigentes. Apparatus Batavorum audimus, consilia & scopum nondum videmus. Sunt qui de maritimis Flandriæ suspicentur, quæ tuta ijs esse valdè interfit: sed difficile opus videtur, præsertim nostris iam paratis & intentis. Si à vestris illis partibus quies sit & pax fida, magni metus causa non est, modò vt vigilemus. Ab Hispaniâ auxilia expectari dicebantur, sed dicebantur: & fama iam refrixit. Pacem Allobrogicam, diu vacillantem, nunc denique firmam habebamus: sed an conditionibus pactisque illis primis, an aliquid mutatum? Factam eam, mihi videtur pro nostro, imò Christiani orbis bono: Asiatico illo hoste sic inualecente, & non vnâ in Pannonijs nuper plagâ. Nam Canisæ turpiter amissæ accessit de Transsiluaniâ turbatâ dicam, an & ipsâ amissâ? Ego hoc vereor, vt initia & progressus sunt, denique vt animi populariter ab Austriacis auersi. Deus mitiora donet, & te Vir Nobilis & Cl^{me} in munere tuo dirigat, è re Principum, & tuâ famâ. Louanij, viii. Kal. April. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXX.

Mediolanum.

LUDOVICO SEPTALIO V. C.

AMANDO me anteuenisti, fateri debeo: at non scribendo, etsi casus aut mala fraus litteras meas retardauit, an oppressit? Sed scripsi hercules, & misi: atque en hîc exemplar. Interea de amore, debere me tibi fateor tamen: quid fateor? rescribo, & reddere me tibi ampliter adfero, non debere. Solo tempore, non modo aut magnitudine me antecedas. Quod facio equidem iustissimè, non ab illo solùm affectu impulsus, quem in ipsum me habes: sed & quem propter me (ita intellego) in meum Puteanum. Quem iuuenem raris ingenij dotibus, & animi vitæque candore, ad vos misi ornandum tuendumque: quoniam parùm opportuna nunc ei hæc patria, tota armorum & turbarum. At Italia quiescit, viget, floret, mihi ipsi optata nuper & sperata: quod si fuisset, quo meo gaudio? quo nexu vos tales, animo iunctos, etiam corpori appressissem?

— quod subdere robur

Ille dies, quantum potuit dempsisse senectæ?

Ita loquor, de senectâ. quæ maturior ingruit, & per tædia hæc temporum occupauit. Summi poëtæ illud nosti,

* Αἰψὰ γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγυράσκειν.

Nam anni alioqui non premunt, & LIII. iam eram ingressus, an ad calcem decurrendum? Deus viderit, æquo me in vtramuis partem: & te Vir Cl. alterum Æsculapium tuę patriæ, mihi amicum seruet. Louanij, vi. Kal. April. ∞. ICCI.

* Nam citò
Grante diē,
venit in
marore se-
necta.

EPISTOLA LXXI.

Tornacum.

DIONYSIO VILLERIO S. D.

LIBENS inò lætus litteras tuas vidi, veteris & puri in me affectus testes. Inuitas in domum tuam: & quidni sequar? Micaultius reuocat, amicus & ille fateor: sed tu æuo & tempore certè antecedis. Itaque si in loca vestra vñquam venio (spero autem & destino, breui:) rectà in tuam domum, & corpore ac contubernio sociabimur, qui animo iam dudum sumus iuncti. O suaui mihi in hac ætate recordatio priorum & iuuenilium an-

norum ! ô firmam & inconcussam , in omni motu temporum, tuam fidem ! Quæ certè animum meum titillat , imò percutit, sed suaui thyrsi voluptatis. Vtinam publica materiam sic lætam suppeditent ! quæ nunc quidem (apud te dixerim) fluere mihi videntur aduersa non Austriacis tantum, sed Christianæ rei. Ciuilia hæc & finitima bella omitto : quæ aliqua pactio aut fortuna ponat vel abrumpat : sed illa Pannonica & Dacica, quid nisi iugulum nostrum & salutem petunt ? Inualefcit ille Barbarus hostis, agit & fert res vrbesque nostras : & nuper Canisiâ , nunc Daciâ amissâ (ita audiebamus) aut certè alienatâ, quid nisi latus & tutus illi limes in penetralia Europæ nostræ ? Doleo & excrucior , cùm hæc audio : nec ob euentus ipsos , sed eorum causas. quas è secordiâ simul & superbiâ nostrâ esse, vtinam ne verè dicam. Intereâ gens finitima nobis, pacata agit, & surgit in suis finibus : & paullatim vires colligit, citò aut serò in nos exercendas. Enimuerò supremum illum aurigam video currum hunc nostrum regere & flectere, sed ad Murciae ædem , non ad Solis & optatas illas victoribus metas. Feramus, & philosophemur: quod olim consilio , nunc necessitate faciendum : & alijs excussi, ad Constantiæ illam anchoram adhærescamus. Sed hæc omitto tristicula : ad vos adspiro (sed in tempore) alacer & sepositis curis,

Pinguis vt inde domum possim phæaxque reuerti.

Tu talis me exspecta, & talem (Deus audiat) redde. Louanij, iiii. Idus April. ∞ . IOCI.

EPISTOLA LXXII.

P. PANTINO *Decano Bruxellensi.*

VIDES inclusam epistolam, non etiam quod in ipsâ. Quid? inquires. mortuale aliquid , & Epitaphia inscriptio, quam concinnauit forti viro & duci Gaspari Zapenæ, rogatu Ludouici Blaschi. Ad hunc mitto, & rogo vt si quid mutandum, de tuâ sententiâ fiat : ad quem sanè rectè ire poterant, me non appellato. Quid enim ego hîc melius? sed fatum nostrum est his talibusque distrahi, vt destinatis nostris scriptiunculis vix sit locus aut tempus. O Politiane, quàm sæpè mihi querela tua similis in mente, & tamen assero, & liquidò etiam iurem, plures menses me per-
dere

dere & perdidisse, & perditurum etiam addo, in hisce auocationibus, quàm te dies. Etsi reuoco illud, perdidisse. nam benè & sæpè vtiliter opera sumitur, quæ amico aut officio imputatur. Talia pleraque ista. nam quòd ambitio mea ad hæc non eat, satis ego scio. Valere te opto, Vir Reu^{de} & Cl^{me}, & breui nos spolia illa tua è Græciâ videre: è quâ iam nunc ad me epistola à Cyrillo, magno Archimandritâ Alexandriæ & Exarcho (ij tituli sunt) sed scripta * ἐλλογίμως, vt captus est captivæ quidem huius Græ- * eruditè. ciæ. Iterum vale. Louanij, XIII. Kal. Maijas. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXIII.

Bruxellam.

NICOLAO BRANDIO, *Consiliario.*

Ex longo interuallo, en meam manum. Cur non antea? inopiâ non amoris, sed argumenti: nec id te fugit. Nunc cum EPISTOLAS cœpi edere, en tibi libamentum, quo volentem te iterum & propitium reddam, si tamen subduxisti aut contraxisti. Utinam & manum tuam laxem? Quid hoc est? inquires. quod solet: ad fontem vberem venio, & aquam postulo: arborum onustam concutio, & fructus velim legere. Sine ambagibus. ecce meus hortus cladem accepit, hac acritate hiemis, plusquam Cannensem. Pauci militum melioris & ingenui sanguinis supersunt: ad seruos redigimur, & honesto nomine Volones. Tu aliquid suppeditas? Quid? inquires, defini. Iam dixi, Volones me quærere: ergo quicquid tu voles. Nam bonâ fide, non iam eligo, nec quo expleam aut ornem requiro: sed quo nouum velut hortulum pangam. Iuua, iuua: & tuæ mortalitatis quoque memor, amici funera subleua & solare, non lessio aut verbis, sed manu & factis. Quid tibi videor? urbanam, imò fori vestri, frontem sumpsi, & aliàs vel ad vitium verecundus, totam illam pro salute horti, id est delicij mei vnici, posui. Vale V. C. Louanij. v. Kal. Maijas. ∞. IOCI.

Carmen hîc habes, in re hortensi meâ subito scriptum: quo fine? vt tuum aliquid eliciam. mitte.

IN PINVM ARBOREM EX OPACO ET OBSITO
IN HORTVM SVVM TRANSLATAM.

ARBOR, quæ meliore cælo & aurâ
Nostro pangeris hortulo, arbor olim
Sacra DIs tribus: & Deum parenti, &
Fauno capripedi, simulque Pani:
Arbor mystica, quæ comâ virente
Gaudes crescere, & es perennioris
Naturæ nota: tu meo virenti
Sic vinas vireasque semper horto,
Vt quarto quoque numini sacreris.
Nam Musam colimus: sacratur ipsi
Musæ hic hortus, & hortuli colonus.
Cresce ergo hâc mihi lege, tolle culmen
Cæli ad sidera, tolle nomen vnâ
Musæ: audebone dicere? & coloni.

EPISTOLA LXXIIII.

Romam.

ANTONIO RICHARDOTO suo S. D.

SEMPER enim te meum appellabo, & nec tempus eripiet,
nec loca diuellent. Quamdiu autem ibi? volente & nolente
me, vt rem dicam. Nam esse te quidem in illâ luce gentium, im-
probare non possum: sed satis diu fuisse, animus mihi dicit, &
suadet propiorem fieri nobis. Ætatem parentis & tuam cum vi-
deo, velim te quò destinaris ire, id est ad coniugium, & grandæ-
uo parenti tuo nepotes eiusdem sanguinis & nominis etiam da-
re. Vnde hoc mihi in mente? quia & Guilielmum nostrum, qui
mihi adest, iter illud velim ingredi, & te regredi illo vicario quasi
dato. Hæc à voluntate eius pendere, contra quem nihil velle de-
bes, scio: sed ad eum in occasione ego scripsi, & puto diuersum
ab hoc consilio non esse. Tamen sustinendum est, & decretum
illud expectandum: intereà à virtute & modestiâ non abeun-
dum. Ab hac minimè. quæ omnes tuas dotes alias (Deus largi-
ter dedit) commendet: & per quam verè sis, quod poëta dicit de
suo Mercurio, — *superis Deorum Gratus & imis.*

De

De me autem, exactis his leiuniorum diebus mediocriter valeo: per eos langui, & animo & corpore pænè collapsus. EPISTOLAS edidi ad illos aliosque Hesperios, & inscripsi Card. Borromæo: illine alijsque fatis probatas? Lubet audire iudicia: non quia sequar semper, sed quia nec spernam. Ceterum ipsum Cardinalem semper ego in magno habui colere, vel virtutis eius quæ eminet, vel beniuolentiæ in me, causâ. Misimus & ad te exemplar: & voluissem ad te vnum, vt primus traderes, si in mente mihi fuisset. Domus mea nunc minùs frequens, & paullatim in solitudinem, id est quietem redigor, meis ordine singulatim digressis. Nam alios non sublego: non quia priores displicuerint, sed ne displiceant sequentes. Varia ingenia, nec lubet vltra periclitari. Quod ad publica, nihil nuncio, quia nihil agimus aut patimur, extra pacem magis (vt nunc res est) quàm in bello. Sed vtinam ipsa illa pax (ô Dei sumnum munus!) nos respiciat tam benigno vultu, quàm vicinos: qui fruuntur eâ & fruentur, nisi malâ ambitione aut cupidine ipsi eam pellent. In Italiâ nuper mirificos apparatus audiebamus, & magnarum rerum minas: sed minas, & nunciant nunc diuulsas eas copias, & partem ad nos aduentare. Mallem in Thracas, ne mentiar: nisi tamen, quod bello hîc manente, miles opus est, vtinam tamen compositus & sub disciplinâ. Reges, & rex ille regum, videbunt: ego humana æquo animo atque oculis aspiciam; te illo, quando & istis mi Richardote? Deus breui faciat, & te spei parentis & nostræ seruet. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. ICCI.

EPISTOLA LXXV.

Augustam.

MARCO VELSERO S. D.

BEFFAE Negrini litteras per te accepi, etsi iam antè simili argumento & pænè verbis alteras, quibus cùm responderim, non videbatur operæ nunc iterare. Ad Delrium nostrum ecce habes. Satin' vt te vtimur, an abutimur? Sed hæc tua benignitas est in omne litteratorum nomen, *quæ te ad cælestem gloriam effe-*
ret, vt Augusti verbis hoc dicam. De epistolis nostris, quòd Billiodo dante videris, gratum est: sed an non & me mittente? Misi enim certè, & te velut inter familiares Lares habeo, quibus

primis offeram hæc libamenta. Vtinam melioris rei! & tu tamen vrges vt reliquas: dabo, dabo, gratia an infamia vestra suaforum esto. Accingebam me ad iter in nostros Nervios, quos finitimos nondum vidi: etsi amici illi boni & multi. Nunc me ijs daturus dies aliquot eram, & corpus atque animum refecturus, si Deus annuet: quem tutorem tibi mihiq̃ue, ô virorum optime, precor. Louanij, prid. Kal. Maijas, ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXVI.

Bruxellam.

GASPARI TAIO V. N.

DEVS bone, tuam benignitatem! Munera mittis multa, rara, & quibus in gaudium etsi datum me fateor, tamen addo & ruborem. Nam quo meo merito? Promiseram, inquires. Imò potius spem feceras, nec actio certè mihi tecum ex stipulatu. Totum, vt dixi, est benignitatis tuæ: & tanto plus debeo, quo minor fuit eius causa. A me certè nihil elicuit. nisi fortè insitus animo huic in magnum parentem tuum (nunc inter beatos) amor simul & cultus: quem virum Bruxella nostra habuit, in tenebris turbisque istis temporum, ductorem, tutorem, vindicem contra mala & malos qui imminebant. Deus illum eripuit, te eius germen reliquit, vestigijs ijsdem insistentem probitatis, fidei, & priscae virtutis. Sed hæc desino, gratias agere paro, sed paro. Verba desunt, animus superest: & scito tamen breuiter & fidè, nihil te potuisse gratius pro ingenio meo mittere, qui illis hortensibus delicijs vnicè delector & velut pascor, vbi animum vel languor vel occupatio deiecit siue exhausit. Debeo ergo tibi non vt amico tantum, sed vt medico: qui & animum meum recreas, & corpus reficis: quæ vtraque, Vir Nobilis, vt diu sana habeas, intimum meum est votum. Fratrem tuum aduenisse incolumem, gaudeo: spero, Louanium suum reuifet, nos vnà, & amplectemur. Ibidem, prid. Kal. Maijas, ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXVII.

*Romam.*CYNTHIO ALDOBRANDINO *Cardinali* S. D

DECORI limites egredi, & exclamare statim initio cogor, O benignitatem! ô quo alio nomine appellem hunc mixtum

xtum ex amore & promptitudine affectum? Promptitudine, quæ te in isto culmine (ignosce) non decet. Tunc ad vnas meas bis scribas & respondeas? nam ita factum: semel ipsis, & antea expectationi earum & spei. Iterum, ô benignitatem! quâ me quidem sic capis & tuum facis, ut si ære olim & librâ emisses. Itaque ut in pauca sed fida verba conferam, mancipio me tuum habes: imò mancipium, si tamen id verbi tuus meusque ingenuus animus admittat. Quem animum seriò Ill^{me} & Reu^{me} Domine ad te mitto: habitet atque hæreat, quamdiu in corpore iste habitabit. Fas & Fides audite. Louanij, Kal. Maijs, ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Bruxellam.*

HENRICO VANNETTEN, *Præsidi Ærarij Principum in Brabantia.*

FILIVM tuum reducem libens vidi, & vel ex eo gaudium tuum cognoui. Si enim nos alieni afficimur erga notos vel discipulos: quantò magis parentes erga sanguinem suum & stirpem? Gratulor ergo tibi hoc gaudium, & ut alat idem ac foueat, Deum precor. Destinas eum ad forum mittere, uti scribis: quod equidem probo. quia, ut nostri hodie mores sunt, limen id est ad honores. Tamen libare eum suadeam tantum: nec diu in ijs tetricis, & penètricis dixeram, haberi vel ingenium eius velit, vel poscat usus. Ad maiora eum Deus, tu, & sua virtus ducent: id est ad ipsam remp. ô virorum quàm nunc egentem! Mitte, mitte meliores has stirpes, & labantem eam teneamus his fulcris. Equidem (Deus vota audiat) omnia bona ominor & pænè spondeo de tuo filio. ita indoles mihi videtur, ita institutio: & tua manus ac directio accedent, sicubi per ætatem vacillet. Etiam auctoritas tua in producendo accedet, quam merito virtutis tuæ habes. Iterum voueo, Deus te illi tutelam, illum tibi gaudium seruet. Louanij, postrid. Kal. Maij. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXIX. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTAE SACCO S. D.

ACCEPI Cardinalis Borromæi litteras, & vnà tuas. Ille gratum habet, tu gratias agis, quòd inscripsi librum, quod li-
bro

bro inferui: vtrumque à me libenter & meritò factum. Certè de te, mi Sacce. qui & amorem iamdiu acrem in me ostendis: & eâ virtute ac doctrinâ es, vt inter paucos veterem Italiae gloriam sustententes. Hortaris me porrò ad alia scribenda ac vulganda: quod facio ac faciam pro viribus. quas tenues tamen esse scito, & æuo ac morbo deficientes. Beatos ingenij alios! quibus cum eo & sanitas adest: nec functiones aut fructus eius halitu morborum adflantur aut intercipiuntur. Deus mihi nō dedit, fero sortem, &

— *leuius fit patientiâ,*

Quicquid corrigere est nefas.

Tu mihi diu salue, optime Sacce. Louanij, postrid. Non. Maijas, ipsâ horâ quâ vestras accepi. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXX.

Bruxellam.

PHILIPPO MASIO, *Consiliario & Graphiario
Ordinum Brabantiae.*

SVAVE nuper fuit (ex animo dico) renouare & quasi vegetare in sermone veterem amicitiam, contractam in adolescentiâ & litterarijs istis castris. in quibus ego quidem iam consenui, te ad Remp. Deus, & tua virtus, & maiorum etiam exempla duxerunt. Sed quamquam loco & vitæ genere disiungimur, rogo tamen vt animorum ille nexus maneat: quid rogo? ipse vtrò ita nuper obtulisti & affirmasti. Itaque mearum hoc partium, vt ipse cum omni officiorum genere constringam: quod facturum me animo semper, etiam operâ, vbi eâ opus, sanctè & Romanâ fide promitto. Edidi EPISTOLARVM nuper librum, mitto: si tamen inter seria tua & tot negotia,

Quæ caput & circa saliunt latus

(vt cum poëtâ dicam) diuidere tempus his nostris potes. Sed nihil opus, accipe tantùm, & vnâ animum, Nobilis & Cl^{me} Domine, æternùm addictum. Louanij, postrid. Nonas Maijas. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXI. *Mechliniam.*OTHONI HARTIO, *Consiliario supremi Senatus.*

AMICAM inuitationem tuam accepi, & mouit mihi dolorem. Animo obsequebar, & vobis aderam: re prohibebam, & compedes meæ me tenebant. An non vellem, & adspirarem ad tam amicos, & Oranum præsertim meum, iamdiu, nisi animi oculis, non visum? Profectò facio, & vix ita, qui sitit, ad fontes: sed ligant me cùm sollennes occupationes, & tenuior semper valetudo, tum ædificatio, quæ nunc feruet. Domus meæ pars caduca erat, instaurare cœpi, & loculos meos deplere. Domini oculus hîc vsui est: nec sine incommodo præsentis auellar. Tamen velim mihi (& iam nunc rogo) significari, ecquid ibi hæsurus Oranus & collega sint? Si dies octo aut decem; dabo me in viam, ad vos veniam, & illinc Bruxellam & Neruios (quò item inuitor) pergam. Etsi iustè, vel ipsâ Iustitiâ iudice, Orano succenscam, qui ita ad vos, vt nos de industriâ videatur fugisse. Nónne per hanc urbem via recta & prætoria ducebat? Nónne ipse spem fecerat scriptis, imò pænè promiserat? Hoc dicito, saluta, & tu salue; & me etiam absente Hilaria agite, sed tamen dolente, imò inuidente. Heus tu, éstne poculum quod Amicitiaæ sacrae & fidæ libes? fac meo nomine, luam præsens. Louanij, IIII. Eid. Maijas. ∞. IOCI.

Orano meo, Oudarto meo, iterùm plenam salutem.

EPISTOLA LXXXII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

ECCE Epistolas, quas bonâ fide remitto, sed descriptas in finem illum edendi, quem adsuades. An tanti sint, nescio: sed tamen amicorum voluntatis magis, quàm nostræ fortassè famæ ratio ducetur. Itaque Centurias aliquot etiam paramus. SENECA noster lentè procedit. ætas, valetudo, tempora non calfaciunt, nec stimulos ad hæc quidem studia addunt. Enimuerò cùm res nostras video, cum Homérico illo Vlyssæ dixerim:

* Κήδεά μοι καὶ μάλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἢ περ ἀέθλοι.

adeò tristitia pleraque omnia aut adsunt, aut instant. Optimi sanè

Principes nobis: sed fortunam pro virtute iis fluere nondum videmus. Itaque aduersarij insultant, & supra spem suam faciunt progressus. Sed omitto. ego mei reficiendi causâ Tornacum nuper excurri, & Villerium nostrum amplexus sum, ô virum omnibus elegantiae & comitatus numeris perfectum. In domo eius dies aliquot egi, non dixerim quam suauiter, molliter, & facetè: nec corpus solum, sed animum istum oculosque paui inspectione Gazophylacij (sic appellem) quod instructum omni genere vel antiquitatum vel elegantiarum habet. Audiueram sanè, & magnum aliquid animo praeceperam: vicit tamen omnem expectationem. Itaque, iterum dico, valdè acquieui in tali hospitio. & omitto amorem, illum fidum & acrem in me ab ipsâ pueritiâ: quem iucundè vestigiis relegimus, & fabellas, lusus, deliria narrauimus primæ illius ætatis. Hæc apud te, id est pænè alterum Villerium: & scio quam illum virum, & cum illo me ames. Vos quoque ego videre profectò hauebam, & vina atque aquas magis vestras bibere: sed absterremur periculis, quæ certa nobis esse experti scimus. Igitur hunc quidem affectum coërceo, amorem largiter ad te mitto, vt tua fides est, reddendum. Louanij, III. Kal. Iul. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXIII.

Romam.

IOSEPHO MARTIO.

EPISTOLA tua, quæ ipsa, & suo nomine, grata esse poterat, magis fuit Bencij mei inserto, ô magni illius & fidi amici nostri! Quem quòd tibi quoque talem fuisse significas, eo ipso te meum facis: nec vinqûam ille amauerit, nisi ab ingenio & virtute amandum. Itaque mi Marti, (etsi minime pro tuo nomine: Musarum enim totus es) mi inquam Marti, certò ita habe, vinculum aliquod amicitiae vnâ hac scriptione te iniecisse, arctius stringendum si iterabis, & colloquio illo magis magisque iunges, & nodum hunc animorum velut adduces. Enimuerò si Fata (ita loquendū est. nam voluntas mea adfuit, vel superfuit) mihi indulgissent Romam illam coram videre & venerari: te quoque in eâ licuisset, & libuisset, atque externis istis oculis contemplari, quem nunc animi tantum datur. Sed vel hoc iuuat, & li-
neæ

neæ tuæ pauca ductæ, si non Apellem, aliquem eius discipulum ingerunt & producunt: quem ego ut fauore, sic hortatione etiam (etsi opus fortasse non est) prosequar, pergendi in optimâ viâ & ad calcem decurrendi. Hæc studia sunt, quæ animo tuo fructum, apud alios gratiam aut famam sunt paritura. Apud me quidem iam nunc amorem: quem & tu mihi ætatem serua. Ita vale mi Marti. Louanij, Kal. Iul. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXXIV. *Duacum.*

FRANCISCO MONTMORENCIO V. N. Bersei Toparchæ.

QUICQUID manus hæc excusat, animus me accusat. Ut abierim non viso te heri, & sollennibus illis dictis? factum: & Deum testor, sine meâ culpâ. Decretum ita fuerat, & in essendo te visere: interrupit auriga, qui à domo tuâ aberrauit, & abnuit flectere aut redire. En peccati nostri causam: nosce, & ignosce. Atqui mansisses apud nos, inquires. Id quoque volu issem, nec sum ille Caucaſo abruptior, ut precibus nō mouear; sed bonâ fide, mea & mei me reuocant, mensem totum iam ferè errorem. Sed in istis amicitia non est nixa: quam detractâ omni pompâ & velut personâ colamus, sed ulò à me faciendum. Equidem duo ad te adfero, Beniuentiam & Obsequium: quorum illâ frui te rogo, isto uti. Tornaci, in ædibus Dionysij Villerij, qui te amat, colit, salutatur. XVI. Kal. Iul. ∞. IOCI. Andream Hoyum da mihi veniam ut per te salutem.

EPISTOLA LXXXV. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO S. D.

NOVVM tibi, immane, incredibile erat, de liberis, quos veteres passim exponebant vel abiiciebant: & alienum non à ratione solum censebas, sed à naturâ. Omnia consentio & cedo, sed non in fide: quia certò res ita fuit, & communis ac passiva adeò, ut dixi. Si vis homines accusare, qui hominem non solum parentem exuebant, in tenellâ & innoxia plantulâ extinguendâ, non abnuo, tecum imò accusauero: sed de facto, non de qualitate quæstio nobis erat. Ego autem pertendo & vel scripto nunc docco, sic fuisse. Quid si lege etiam apud quasdam

Lib. VII.
cap. penul.

gentes permissum, atque adeò pænè iussum? Aristoteles dicit in Politicis: atque adeò ipse inclinat, *numerum definiri prolium procreandarum: & sicui is augeatur ac duplicetur, priusquam in vitam veniant, abortum esse procurandum.* Scilicet quia hoc initius, quàm iam natas abiici ac necari. Quid secuti isti sint, apparet. nimirum ne nimia propagatione angusta loca & fruges ac fructus fierent: sed ô diuinæ Prouidentiae parùm gnaros! quæ in hac mûdi œconomiâ omnia pariare potest & solet; & siquid redundat, aliâ viâ recidere vel auferre. Tamen, vt dixi, mos ille non apud barbaros aliquos tantùm, sed politos & humanitati factos Græcos: & Comœdiæ palliatæ passim clamant. Iussio aut voluntas patris expectabatur, tollendum quod natum, an abijciendum esset: atque istud sæpiùs, in fæmineo & minùs estimato sexu.

Lib. I.

Immanitatem! tecum adsero: & Romulus rationi propior, qui lege tulit (apud Dionysium) ἀπασαν ἀρρενα γενεὰν ἐκφέρειν ἢ θυγατέρων τὰς περ τοιοῦτους. ὑποκτινύναι δὲ μηδ' ἐν τῇ γυναικὶ νεώτερον ξιετὲς, πλὴν εἴ τι γένοιτο παιδίον ἀνάπνεον, ἢ τέρας ἐκ τοῦ γονῆς. ταῦτα δ' ἐκ ἐκώλυσεν ἐκτιθέναι τὰς γυναικίνας, ὅπως εἴξαντας πρότερον πέντε ἀνδράσι τοῖς ἑλίσσασιν, εἰ μὴ κακίοις συνδοκῇ: *Omnem masculam prolem educari, & è femellis primogenitas. Nihil autem quod natum esset occidere, ante triennij tempus; nisi aliquid mutilum, aut monstrosum statim à partu esset. Hæc enim talia non vetuit exponi, sic tamen vt parentes priùs quinque viris è vicinia ostenderent, si & iis ita videretur. Benignior, inquam, hæc Romuli lex: & quæ colorein magis æqui*

De irâ li. I.

boni, sed colorẽ habet. Ad eam Seneca: *Portentosos fœtus exstinguimus, liberos quoq; si debiles mōstrosiq; editi sunt, abijcimus.* Sed longiùs ab eâ Apuleianus ille pater, qui peregrè proficiscens, mandauit uxori suæ, vt si sexus sequioris edidisset fœtus, protinus quod esset editum necaretur. Vbi enim hîc triennium expectatum? Et alij vulgò longiùs: qui passim abiiciebant. Christiani scriptores sæpè Romanis obiiciunt. vt Tertullianus: *In primis filios exponitis, suscipiendos ab aliquâ prætereunte matre extraneâ.* vt Ambrosius: *Pauperiores abiiciunt paruulos, & exponunt, & deprehensos abne-*

Apolog.
cap. IX.
v. Hexa.
ca. XVII.

gant. Et quid est Exponere? plerumque in aliquâ solitudine, feris in prædam. Suidas: *Εκτιθέναι τὰ βρέφη. ἀντὶ τῶς εἰς βορὰν θηρίοις, ἢ καὶ ἄλλοις εἰς διαφθορὰν ὡς τιθέναι ἐπ' ἐρημίαις: Exponere liberos. pro eo quod est feris in cibum, aut aliter in exitium, solitudine aliquâ deponere.*

Quincti-

Quinctilianus Declamator: *Velut expositos in aliquâ solitudine, aut in maria proiectos. Imò & strangulare interdum ipsi solent atque oblidere. Arnobius: Vos enim (Romani) video procreatas filios, nunc feris & auibus exponere, nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere. Lactantius: Non possunt innocentes existimari, qui viscera sua in prædam canibus obiciunt, & quantum in ipsis est, crudeliùs necant, quàm si strangulassent. Idem iterùm: Qui natos ex se pueros aut strangulant; aut si nimium pij fuerint, exponunt. Tertullianũ hanc impietatem damnare & in his verbis arbitrer: Quærenda nobis onera sunt (liberorum) quæ & à gentiliũ profanis vitantur, quæ legibus locantur, quæ parricidiis expugnantur. Negat Christiano, qui de aliâ vitâ cogitat, valdè coniugia aut liberos quærendos. ad quos, inquit, liberos gentiles legum præmiis pœnisque vocantur & velut conducuntur: quas tamen leges etiam parricidiis expugnant, tollentes & strangulantes iam natos. Sed mitiores paullum illi, qui in publico aliquo vrbis loco exponebant: vt fas saltem ab homine tolli, vel in seruitutem. Athenis, aut iuxta eas hoc fuisse Suidas indicat. Κυνόσαργες, inquit, τόπος ἐν τῇ ἀττικῇ, ἐν ᾧ τοὺς νόθους καὶ παῖδας ἔταπον: Cynosarges, locus in Atticâ, vbi spurios infantes ponebant: & causam addit, quia Herculis ibi templum, qui et ipse inter spurios fuit. Sed & Romæ Lactaria columna. de quâ Festus: Lactaria columna in foro olitorio, quòd ibi infantes lacte alendos deferabant. Victor, in descriptione Urbis: Forum olitorium. in eo columna lactaria, ad quam infantes lacte alendos deferunt. Id genus Altellos Latini dixerunt, vt Græci Σπέρτες, siue etiam χαμπεδοτὰς, Humi-repertos. Tetigi in seruitutem sublato: & ita mos siue lex fuit. quâ Declamator apud Senecam ingerit: Expositi in nullo numero sunt, serui sunt: hoc legislatori visum est. Et tamen quæstio subinde exorta, an tales non possent adseri in libertatem? Proponitur à Plinio, cùm Proconsul Bithyniæ esset, Traiano: Magna, Domine, & ad totam prouinciã pertinens quæstio est, de conditione & alimentis eorum, quos vocant θρεπταί. Et is responderet: Quæstio ista, quæ pertinet ad eos qui liberi nati expositi, deinde sublato à quibusdam & in seruitute educati sunt, sæpè tractata est. Et ambigit ipse quid respondeat. tamen concludit: Et idcò nec adsertionem denegandam iis, qui ex eiusmodi causâ in libertatem vindicabuntur, puto: neque ipsam libertatem redimen-*

Lib. viii.

Lib. vi.
cap. xx.Lib. v. cap.
ix.Advxor. i.
cap. v.Stob. 476.
Dioc. 71.Lib. x. Cō-
trou. iiii.

Lib. x.

Lib. IX.
Cont. III.

dam pretio alimentorum. Quod ultimum satis nouum, ne iniquum dicam, videatur, ne alimenta quidem reponi ei qui educasset: certè aliter in Senecâ patre, vbi lex est: *Expositum qui agnouerit, solutis alimentis recipiat.* Et hoc nisi indulges, quid nisi vetas aut tardas tolli? Nota autem, quæstionem tantum esse de liberis natis: non herculè seruis. nam & ij exponebantur. Declamator: *Nascuntur, inquit, quidam aliquâ parte corporis multati, infirmi, & in nullam spem idonei: quos parentes sui proijciunt magis, quàm exponunt. Aliqui etiam Vernulas, aut omine infausito editos, aut corpore inualidos, abiiciunt.* Ait Vernulas. qui nempe à dominis abiecti. Omnia fœda, sæua, & ideò à Christianis Principibus coërcita. Primi fuerunt, opinor, qui vetuerunt Valentinianus, Valens, & Gratianus: quorum lex in vtroque Codice Theodosij & Iustiniani exstat, Ad legem Corneliam de Sicariis: *Siquis necandi infantis piaculum adgressus adgressâve sit, erit capitale istud malum.* Qui putant hoc iamantè legibus cautum; quia in Pandectis mulier ex filio damnatur, quòd visceribus suis vim intulerit (intellege in abigendo partu:) errant. quâ posset? cùm testimonia, quæ dedi, vulgati illius moris, retriora sint Pandectarum scriptis. Itaque abortus tantum ibi vetatur: & meritò, quia nesciri de partu utili, inutili, quidquam etiam potest: & odium item suberat prioris mariti. At Christiani, vt dixi, damnarunt. & est etiam Canon Concilij Vasensis, qui ait: *De expositis querelam processisse, eos non misericordie iam, sed canibus exponi: quos colligere calumniarum metu mens humana detrâhet.* Ideò mox decernit, iuxta vetera statuta Augustorum & Principum, vt quisquis expositum colligit, Ecclesiam contestetur, & nisi intra decem dies repetatur, sit eius qui collegit. Hoc totum pertinere & spectare Traiani rescriptum illud videtur: quia certè calumniarum metum gignebat, cùm nescirent an liberum tollerent, id est mox, & sine pretio, reddendum. Itaque deserebant. sed Concilium misellis subuenit, & contrâ, vt audisti, censet. Hæc cruda veterum, sed nō omnium. nam Iudæi aliter, de quibus Tacitus: *Augenda tamen multitudini consulitur, & necare quemquam ex agnatis nefas.* Vbi gnatis legendum monui: aut certè ita capiendum, quasi nefas esset tollere eos qui adnascuntur. nam primos, quis velit? Etiam de Germanis idem scriptor: *Numerum liberorum finire, aut quemquam ex*

De Pœnis,
l. XXXIX.

Can. IX.

v. Histor.

agnatis

agnatis necare, nefas habetur. Vbi de finitione habes, in Aristotele supra expressum. Estne aliquid? imò. olim Indis consimilem illi Romuleæ legem fuisse, de quâ Curtius: Gens, vt barbari, sapientiâ excellit, bonisq̃ue moribus regitur. Genitos liberos, non parentum arbitrio tollunt, aluntq̃ue; sed eorum, quibus spectandi infantum habitum cura mandata est. Siquos insignes, aut aliquâ membrorum parte inutiles notauerunt, necari iubent. Satis meum dictum firmaui, vt Deus tibi valetudinem, rogo. Louanij, x. Kal. Iulias. ∞. 1661.

Ante biduum de priuatis ad te scripseram: hæc libuit in otio contexere, & velut coràm sermocinari.

EPISTOLA LXXXVI.

PHILIPPO CROYO, *Comiti Solrano, Equiti aurei Velleris, Gubernatori Tornaci & Tornacesij.*

DOLEO equidem nec tuo, nec meo desiderio, hoc quidem tempore à me satisfactum. Nam neque Condati te vidi, vt volebas & benignè inuitabas; nec Bruxellæ ad manus tuæ osculum veni, quod non cupiisse me tantum dicam, sed destinasse, imò promississe. Quid ergo impedit? festinus meus transitus, & quia domum me, cum tenuior valetudo, tum & res meæ vocabant. Rogo Ill^{me} Domine istam mihi veniam dones, aliàs ex arbitrio, vel imperio tuo, emendaturo. Remitto scriptum, quod super Repub. nostrâ prudenter (ita me Deus amet) legi conceptum. O vtinam consilia locum habeant, quæ Principibus augendis, rei nostræ firmandæ sint! Et spero aliquando habebunt, & fides nostra, integritas, amor perspicientur: quæ inter omnes gentes, propria nobis Belgæ vindicamus. O Deus audiat! & te Ill^{me} & Excell^{me} Princeps, bono Principum & nostro diutissimè incolumem seruet. Louanij, xii. Kal. Iul. ∞. 1661.

EPISTOLA LXXXVII. *Madritum.*

LYDOVICO TRIBALDO TOLETO S. D.

Tv verò ad me perbenignè, mi Tribalde: quod mihi gratum acceptumq̃ue esse è talibus locis, & à tali ingenio debeo adfateri. Longè à nobis abestis: scripta ad vos & fama

fama mei, & quod caput est, amor atque æstimatio venit, utinam ex vero, non opinione aut præiudicio, concepta. Sed vestra hæc cura sit; mea rependere affectum, & inuitantibus, benignè verbis atque animo respondere. Delectauit me autem epistola tua & scitè scripta (rem dico;) & in ea iudicium de summo viro- rum, qui fuerunt aut erunt, & cuius magnitudinem nō nisi ma- gni capiunt, nec plenè etiam ipsi. Is Homerus est, ô apex inge- niorum, ô fastigium & culmen scientiæ, prudentiæ, sapientiæ, quò pertingere homini quidem datur. Nos ita censemus,

Nil oritur aliàs, nil ortum tale fatentes.

Et probamus igitur vtraque manu, non solū pollice, iudicium super eo tuum: sed non illud, quod rescribi velles iis qui nuper eum detrahare conati è loco, quem omnis antiquitas consensu adsignauit. Quis sapiens aliter iudicauit? quis non maximè talis, talem habuit, & conatus pænè dicam

Stellis inferere et concilio Iouis?

Equidem sensum meum liberè apud te promam. non arbitrari me sine numine & entheâ quadam vi præclara illa scripta scri- pta, & aut ipsum (si fas dicere) Genium fuisse, aut Genium ad- stitisse: ex illis quidem magnis, sublimibus, & valdè consorti- bus supremæ illius Mentis. Duo in eo singularia. & quòd pri- mus, certè inter primos, Poësim colere cœpit, eandemque per- fecit: & quòd semina omnis scientiæ, prudentiæ, sapientiæ in eâ aut expressit, aut ostendit. Et aliquem huic conferemus? aut Vir- giliū aliquis anteponet? ipsi viderint: ego quidem

— vix lumine fesso

Explore, quàm longus in hunc despectus ab illo.

Sed omitto. tu me ama vel hoc nomine, quòd Homerum tuum amo, imò veneror, imò pænè adoro. Louanij, prid. Kal. Iul. ∞. ICCI.

EPISTOLA LXXXVIII.

Tornacum.

HIERONYMO WINGIO, 1to et Canonico S. D.

EGO verò tria verba ad te debcomi Wingi, quæ centena ac millena tam suauiter tecū miscui, cum vnà essemus. Crede mihi, volupe fuit, & nunc itē iuuat, apud candidas illas & virtu- ti amicas mentes egisse: cum vno illo morfu, non semper licere.

O cre-

O crebrò memoranda dies, quæ mente reporto

Gaudia!

Ipsa mea scriptio incitata dicet, è calido & aperto pectore hæc esse, & fucum abesse. Veni igitur ad nos sæpiùs, inquires. Inò quod iustiùs ego reponam, vos ad nos, & emulamini exemplum. Seriò hoc rogo, & tam auidè me Deus in cælestem illam domum, quàm ego vos meam, recipiat teneatque. Quid ais? stipulor, repromitte: & Villerium adhibe, non vt testem, sed exactorem, & qui sese teque vnà sistat. Facite, facite: ita Deus longum vitâ, valetudine, amicis frui vos faciat, & siquid optatis. Louanij, III. Nonas Iul. ∞. IOCI.

EPISTOLA LXXIX. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO.

AMICO illi gratia, per quem tandem nostræ Septalio red-
ditæ. nam nuntij illuferant, & miramur iure improbitatem. Tuas vltimas, & cum iis *συλταγμα* De Distinctione accepimus: bonum sanè, vt iis scriptum qui in studiorum velut incude etiam sunt, & tuo malleo formantur. *Promulsis Epistolaris* quando ad nos? auidè expectamus, vt ipsam illam olim, qui à gymnade aut balneo veniebant. Consulis me autem seriò de genere vitæ, & ecquid * *ἱερέων* illud probem, quò libra deliberationis tuę vergit. Ego verò toto animo, mi Puteane. nam te cùm video,

* *sacerdotale.*

Est pudor ingenue mentis, tranquillaque morum

Temperies:

id est, indoles tranquillæ huic vitæ facta. Addo studia, quæ es amplexus. quæ caue alibi feliciùs, addam & vtiliùs, tractari censeas, quàm in hâc togâ. Viden' tu philosophos veteres, & plerisque abhorruisse hæc nuptiarum vincla, vt verè compedes quasdam liberæ & sese efferentis mentis? Ita sunt, expertis crede. & si quietem, doctrinam, famam amas; ama libertatem & otium, quò istis vaces,

Expers curarum, atque animum virtute quietâ

Compositus, semperque tuus.

Hæc mihi sic visa in te, quem alta & seria capiunt: quid si in alio, quem vilia & externa? Eorum etiam hîc seges, nec paratior alibi

* dictum,
factum.

(vt Attici Oratoris dictum vsurpem) aurea illa mēsis. Itaque ego quidem, te præsertim inclinante, huc dicam, imò impellam: & si me audis, * ἀμα ἔπος, ἀμα ἔργον: ne iterum fortasse de cælo in cœnum. Numquam me aut huius consilij, aut te facti poenitebit. Salue, cum Septalio. Louanij, v. Id. Iul. ∞. ICCC.

EPISTOLA XC.

Athum.

PETRO IARDINO, Rectori Scholæ Athenfis S. D.

IVRE dolui, & præter animi mei ipsam mentem fuit, quòd rediens te non vidi. Cur fecisti? inquires. Festinabam, mea me reuocabant, & vel inuitum ad solita munia adinoueabant. Scis honestam aliquam seruitutem, nos qui publicam personam toleramus, sed tamen seruitutem sustinere: quæ apud te, rogo, excuset, & animum, si non factum, probet. Illum certè iam olim scito tuum & illius loci esse: quem suauiter, & addam vtiliter, in primo tirocinio meo velut castra aut palæstram habui, animo huic exercendo & formando. O iucunda cogitatio!

Quæ mihi flex animo mentem perfundit amore.

Et verò, fateri debeo, aliquid noui ignis à te etiam adspirasse: quem sic benignum in me repperi, & ex animo volentem. Quid possum rependere? me ipsum: etsi iam totum olim vobis debeo, &

Quod monstror digito prætereuntium,

Quod spiro & placeo, si placeo, tuum est,

ô Athum meum, ô diatriba pueritiæ meæ & schola! Quam tu diu & feliciter rege, quod facis, tuæ laudi & patriæ bono. Louanij, iiii. Idus Iulias. ∞. ICCC.

EPISTOLA XCI.

Tornacum.

DIONYSIO VILLERIO V. R. & Optimo S. D.

PONE metum mi Villeri, valeo. quid istuc tam timidi & anxij amoris est? Vultus meus in discessu visus pallidior? non à morbo, sed ab amore fortasse fuit, quem in Neruios vestros concepi. Citra iocum, vultus ille meus sæpè imponit, & alterutram valetudinē fallaci colore mentitur. Sed à vobis equidem,

dem, ut meus habitus est, benè sanus redij: & animo certè alacrior, quàm de more. Qui tamen animus sæpè ad vos reuifit, & vix auello hærentem. O sermones, ô conuiuia, ô ambulationes! ô, quod caput est, pectora niuea & aperta! Iterare opto, atque etiam spero: sed te præeunte, & choream hanc apud nos instaurante. Ita facies, si amare aut amari vis: & cur non instante hoc Autumno? fruamur.

— *improuisa leti*

Vis rapuit rapietque gentes.

De Bibliothecâ tuâ optimis libris adornandâ, curæ est & erit: Audeantius meus Indicem breui mittet. Iube siquid ultra uoles: ego hoc vnum, AMA. Louanij, XVI. Kal. Sextil. & .I. OCT.

EPISTOLA XCII.

Romam.

MARCELLO VESTRIO BARBIANO,

S. Pontif. à Secretis.

BENEFICIO me à te affectum quidni agnoscam, in misso Diplomate illo, quod SUMMVS noster PONTIFEX, te scriptore, vulgauit? Ipsa missio animum & mei memorem & volentem significat, gratum à talibus viris: & Diploma delectauit, inuentum & publicatum ad tutelam rei Christianæ. Utinam ne malo nostro sciremus, quos progressus immanis ille hostis fecerit, dum Principes parùm inter se concordēs, quisque res suas agunt, & omnes paullatim vincuntur, dum singuli pugnant. Vidit hoc nostrum illud Caput, monet, clamat, & remedium intereà auxiliumque à se fert, utinam & audiendus, & imitandus! Quàm vertatur mox alea rerum? quàm gloria & victoria ad nos redeant? quàm fines & fides ipsa Christiana propagetur? votis à nobis optandum; factis, ab iis qui possunt, iuuandum. Sed, ut illuc redeam, tibi gratia esto & pro animo in me tuo, & pro Diplomate: in quo te scriptorem agnoui, & eâ parte ut tuum sum amplexus. Deus tibi porro det utiliter & decorè hæc agere,

— *tantamque verendi*

Mentem implere PATRIS, iussisque ingentibus vnum Sufficere:

& me inter cultores tuos censere & amare. Louanij, xv. Kalend.
Sextil. ∞. I D C I.

EPISTOLA XCIII.

Bruxellam.

D. GEORGIO AVSTRIO, *Præposito Louaniensi,*
& *Academiae Cancellario.*

DELECTAT meritò apud te esse. qui sermonem & conui-
ctum non solum comitate condis, sed nectare quodam
misces rerum veterum, aut obseruationum rariorum. Multa le-
gisti, vidisti: & præter historias, locorum etiam situs & ingenia
nosse tibi cura fuit,

*Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebula pluuiique rores.*

Itaque in his talibus inquiris, doces, audis, regeris; & plurimum
foue æquo (vt ille ait) *iudicas* & definis. Velut nuper, cum in men-
sâ Amplissimi Præsidis Richardoti essemus, dissertatiuncula de
itinere Annibalis & ingressu eius in Italiam à te iniecta: ac dixi,
quæ memoria tunc suppeditabat. sed quia non omnia, nec tam
compositè, vt solent deprehensi, & sermocinantes: libuit ea &
plura scripto complecti, in otio à te legenda & arbitrandæ.

* Monte
maiore S.
Bernardi.

De itinere Annibalis, triplex opinio. Alij * *Peninis* iugis intrasse
volunt, alij *Graius*, tertij *Taurinis*. Primi auctorem Plinium ha-
bent: *Alpium fauces Graie atque Pæninæ: his Pænos, Graius Her-
culem transisse memorant.* Ammianus in eadem parte: qui à *Pænis*
Alpes excogitatas Pæninæ scripsit. Quid, quòd ipsum Liuium eò
trahit Paullus Iouius? *Liuius*, inquit, *grauissimus historiarum scri-
ptor, de transitu Annibalis ambigens, non Graius, sed Pæninis eum*
traiecisse memorat. Sed verè trahit, inuitum & in alia omnia (mox
dicam) palàm euntem. Altera sententia de * *Graius* est. quæ au-
ctorem Æmiliū Probum, seu quis alius scripsit, in vitâ Anni-
balis habet: *Ad Alpes Annibal venit, quas nemo ante eum cum exer-
citu, præter Herculem Graium transierat: quo factò is hodie Saltus Gra-
ius appellatur.* Silius accedit, apud quem ipse Annibal gloriatur:

* Monte
minore S.
Bernardi.

— *quâ ponere gressum
Amphitryoniadæ fuerit labor, isse sub armis
Pænorum turmas.*

Et Liuius fauere videtur, in oratione Scipionis: *Vtrum Annibal*

hic

hic sit æmulus itinerum Herculis, ut ipse refert. Itaque plerique litteratorum hodie in hanc manu & voce inclinant. At tertia Polybij est & Liuij, de Taurinis : quam ibo assertum. Polybius clarè scribit, οὐκ ἴσθις στάδια ἀρὸς Ῥοδανὸν Ἀννιβᾶν προήγοντα, & τὸν ἡρξαι τῆς πρὸς τὰς ἄλπεις ἀναβολῆς : initium fecisse adscensus sui ad Alpes. Computa & metire, fodes : non inuenies hoc interuallū à Rhodano aptari posse ad vllas, nisi ad extimas has Alpes. Iam clariùs idem apud Strabonem adfirmavit : τέτταρας δὲ πολὺβιος (inquit Strabo) ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον. διὰ λυγίων μὲν, ἢ ἐγγίσαται τῶν τυρρηνικῶν πελάγεσι. ἢ διὰ ταυρίνων, ἢν Ἀννίβας διήλθε. εἴτα ἢ διὰ σαλασσῶν. τετάρτῳ δὲ δὲ ῥαίτων : Quatuor transitus Alpium Polybius agnoscit tantum. per Ligures, qui proximus est Tyrrheno mari, per Taurinos, quā Annibal transiit ; per Salassos, & per Rhæticos. Hæc ita sentire etiam Liuium dixi. quid certius scrutanti ? Nam facit Annibalem flexisse à Rhodano in Vocontios, inde in Tricorios, mox transisse Druentiam : actum demum scandisse. Vide & gentes, & ipsum maximè flumen : non potest vel Graiis, quæ interiores sunt ; vel Peninis, quæ etiam magis, nisi flexu & reditu transisse. At quæ caussa irriti laboris fuisset ? quis redisse eum scripsit ? cur etiā fecisset, cum Gallos viæ duces habuerit, quibus loca ea nota ? Plura sunt, sed in ipso Liuiο, si placet, vidēda : cuius verba super hac re dabo, illustrabo, emēdabo. Nam ab eo Pretore arbitrium maximè huius litis pendet : & tu ad ipsum appellabas. Scribit lib. xxi.

Sedatis certaminibus Allobrogum, cum iam Alpes peteret (Annibal) non rectā regione iter instituit, sed ad læuam in Tricastinos flexit : inde per extremam oram Vocontiorum agri tetendit in Tricorios, haud vsquam impeditā viā, priusquam ad Druentiam flumen peruenit.

En, non rectā ad Alpes (quod fuisset per Peninas aut Graias) iuit : sed flexit in vltiora, ut ad Coctias postea dictas veniret. *Ad læuam*, inquit. quomodo ? profectò *ad dextram* : nisi si relegere iter, & transire iterū Rhodanum voluit. Tabulas Geographicas vide : & Glareanum, qui Liuium incuriæ vel erroris hîc notat. Ego legendū putem, à *læuā* : & verum est. nam fluuium ad læuam reliquit, & ab eo flexit in Tricastinos, & mox Vocōtios. Pergit Liuius :

Annibal ab Druentiā, campestri maximè itinere, cum bonā pace ad alpes incolentium ea loca Gallorum peruēnit.

Transito igitur Druentiâ, cœpit scandere, & vt ipse statim addit, *erigere in primos cliuos agmen*: quod factum putem circa *Ebrodunum* opidum, quod hodie *Ambrunum* dicunt: atque ita descendisse per aut iuxta montem *Vesulum* (hodie *Viso*) ad fontes *Padi*. Sed videamus propriè verba, in quibus ambigit disseritque de hoc transitu. cùm narrasset, quæ in Alpibus fecisset passusque Annibal esset:

Hoc maximè modo peruentum in Italiam, quinto mense à Carthagine nouâ, quintodecimo die Alpibus superatis. Et statim: Quanta copię transgresso in Italiam Annibali fuerint, nequaquam inter auctores constat. L. Cincius Alimentus, qui captum se ab Annibale scribit, confundit numerum Gallis Liguribusque additis. Ex ipso autem Annibale audisse, postquam Rhodanum transierit, triginta-sex millia hominum, ingentemque numerum equorum amisisse in Taurinis, quæ Gallis proxima gens erat, in Italiam digresso. Id cùm inter omnes constet, eò magis miror ambigi, quânam Alpes transierit: & vulgò credere Pœnino, atque inde nomen & iugo Alpium inditum, transgressum. Cælius per Cremonis iugum dicit transisse. qui ambo saltus eum non in taurinos, sed per saltus montanos ad Libuos Gallos deduxissent. Nec verisimile est, ea tum ad Galliam patuisse itinera; utique cùm quæ ad Penninum ferant, obsepta gentibus semigermanis fuissent. Neque Hercules montibus his, siquem fortè id mouit, ab transitu Pœnorum ullo Veragri incolæ iugi eius norunt nomen inditum: sed ab eo quem in summo sacratum vertice Penninum montani appellant.

Lustremus verba. *Amisisse in Taurinis.*] In solis ergo Taurinis tanta ea iactura? imò modica ibi, aut nulla: in ipsis Alpibus perierant. nec tamen xxxv i. m. (nimium sit) sed xxvi. scribe. Hoc primum. de Taurinis autem, viderunt Glareanus & Sigonius, conati que mederi: *in Taurinos*. quasi ab Annibale hoc Cincius audierit, digressio iam in Taurinos. Logi: distinguo, & lego: *aliorumque iumentorum amisisse. E Taurinis, quæ G. p. g. erat, in Italiam digressum, cùm inter omnes constet: eò magis.* Firmat ipsa res, tum & libri prisci, in quibus, *amisisse Taurinis*, sine voculâ illâ mediâ scriptum. Vides igitur clarè, in Taurinos descendisse. quod & Liuium, vt solet, secutus Silius expressit:

His tandem ignotas transgressus casibus Alpes,

Taurinis ductor statuit tentoria campis.

Sed de ipsis Taurinis addit, *quæ Gallis proxima gens.*] An non igitur Taurini tunc Galli? non, sed Liguribus videntur accensiti. Strabo de iis: *Λιγυρικὸν ἔθνος: Ligurum natio.* quod ad originem fortassè veriùs referas, & situ tamen Galli erant: ideoque hîc rescribas, *quæ Gallia.* Ea gens Galliæ, proxima Italiæ erat, in illo tractu. Pergit, *Vulgò credere.*] Siue potius, *vulgum.* Audisne porrò vulgum hoc credere de Penino, non Liuium, qui apertè nunc & in sequentibus damnat? vt nesciam vbi mens Ioui fuerit, cùm Liuius hoc affinxit. Item: *Per Cremonis iugum.*] Hæc Cœlij sententia est, & incidit in nostram secundam de Graiis: quã & nunc Liuius adspernatur. Nusquam tamen lectũ hoc *Cremonis iugum:* & ideò Glareanus inclinatur legere *Centronis*, quia populi *Centrones* in eo ipso tractu. Atqui *Centronum* tunc potius dixisset. Leuis mihi suspicio, ne *Greionis*, vel *Graionis iugum* sit vera lectio: quod à *Graiis* Alpibus non abludit, & Plinius ibi *Graios* populos locauit. Germanicæ originis vox est, & *Gravvi* dicti fuerunt: hodieque is mons *Gravv-alp* tabulis quibusdam inscriptus. Causa autem, cur abnuat hac aut illac transisse, additur: *quòd ij ambo saltus eum non in Taurinos, sed per saltus montanos ad Libuos Gallos deduxissent.*] Verbum obserua, & mecũ sperne. qui *saltus montani*? aut potius, qui *saltus non montani*? adhærent ista: & inamœna etiam repetitio sit vocis iam antecœuntis. Itaque scribam, *Per Sal-* * Siue Sallias, vt Graci.
uass montanos: quos in eo tractu, & circa Ticinum, Liuius disertè lib. v. agnoscit. An magis placet, *Sallassos Montanos*? nam & valles & montes habitasse eos, Strabo prodit. Alterutrum sanè verum. Pergit argumentari de Penino, vt ipse appellat & scribit: *Neque ab transitu Pœnorum ullo Veragri.*] Vbi scripti codices verborum monstra ingerunt, sed in natiuam formam ducenda. In iis est: *Pœnorum nullo sed vno vel acri.* Lego: *Pœnorum ullo Seduni vel Veragri.* Vtrumque hunc populum Cæsar, Plinius, alij, montibus his imponunt. Negat igitur Liuius à Pœnis *Pœninum* dictum: vnde? *sed ab eo, inquit, quem in summo sacratum vertice.*] siue potius, *verticem*, cum priscis libris. Nam hoc dicit, ipsum verticem & caput montis sacrum esse, barbaro ritu, qui & alibi obtinebat. Docui ad i. Histor. Taciti: & addo in Sacris Conciliis nostris vetari aliquoties, *sacrificari ad saxa aut petras*: consimili herclè

herclè superstitione. Intellegit autem Liuius verticem, qui post quoque nomen tenuit, & leges in Antonini Itinerario: *Summo Apennino*: corruptè, pro *Summo Pennino*. Sanè *Pinnas* aut *Pennas*, locorum vertices etiam nunc nos Belgæ appellamus. Perambulauit hæc Liuiana: & quis de eius ultra mente ambiget? At enim dixit in oratione Scipionis, *æmulum itinerum Herculis*. Ita, sed *καὶ τὸ πλεον* & laxè, quod vterque per Alpes ierit, sed non signatè easdem earum partes. Quæ mens & in Silij suprâ, fortassè & Æmilij verbis. Annibalem verò per Taurinos saltus venisse, cum dicta suadent; tum & illud, quod Gallos viæ duces habuerit; Gallis autem vetus is transitus & solens. Ipse Liuius lib. v. *Galli per Taurinos saltusque Iulie alpis transscenderunt, fuscisque acie Tuscis, haud procul Ticino flumine condidère urbem*. Vbi mira tamen hæc *Julia alpis*: & quomodo iam tunc sic dicta? an *περὶ Ἰουλιαν* Liuius anticipat? Posset, sed video *Iulias alpes* in Carnis & Rhætis, non illuc poni. Corruptio est: & bonus meus codex, *saltus quæ mlie ante alpes*. Alterutra emendatio vera: siue, *Taurinos saltus*, quæ *minimè altæ alpes* (res enim ita habet:) siue, *quæ inuicè antè alpes*. Ut concludam. transiit per alpes, quæ *Coctia* postea dictæ: etsi itinere parum commodo, & per fraudes vel errores (in Liuiio notatum) aspero: & quod posteritas videtur desuisse. Cn. Pompeius, apud Sallustium, in epistolâ ad Senatum: *Hostes in cervicibus Italiae iam agentes, ab Alpibus in Hispaniam submoueri, per eas iter aliud, atque Annibal, nobis opportuniùs patefeci*. Itaque frustra hodie quæras, & suo nomine designes. De ipsis Alpibus, earumq; discrimine & sectione, dici quædam poterant opportunè: sed epistolæ modum excessi, & iam nunc veniâ video mihi opus esse. Largire, Deus tibi valetudinem & vitam, Domine Illustris & Reuerende. Louanij, xii. Kal. Sextil. ∞. MDCL.

EPISTOLA XCIIII.

Hispalim.

IOANNI VVOVERIO meo S. dico,

in solatiora
SED & robur item precor. nam quid istud iacere aut trepidare est? turpe mi VVouerî, in ictu non maximo, & qui tuum nil petiuit. De re aliquid detractum est, omnia tua facta & tecta habes, si tamen talem ipsam veterem tuam mentem. Ego adeo non

non solor te, vt gratuler etiam hanc occasionem datam desinendi, & spes illas incidendi, quæ catenam negotiorum neceiebant. Satis tibi Dei benignitate & parentum virtute partum est:

— *desiste, nec vltra*

Sollicitam in vastas puppim dimitte procellas:

Collige vela, collige animum, & melioribus eum studiis, quibus natus est, defige. Dij boni, quousque aliorum potius iudiciis & sensibus, quàm tuis sapias? Quando erit illud tuum,

Ætas per tacitum fluens?

Iterùm dico, omitte nugas, & vnum hoc Sapientiæ studium amplectere, quod

Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,

Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.

De Italiâ parens mihi scripsit, & quòd per eam redire te patietur. Sed meo consilio, redire tantùm. diutiùs insidere te, & à nobis imò à teipso abesse non suadeo: veni, & illud Sophi nostri audi: *Compositæ mentis signum est posse consistere, & secum morari.* Quid opus est pedes & corpus hoc circumferre? quantò iucundiùs vtiliusque animus peregrinatur per grande hoc vniuersum? Quod ego sæpè facio, imò in ambulatiunculis meis cottidianis cælum hoc, terras, maria, nouum priscumque orbem, & causas rerum indago vel lustro. Veni, ades, & hæc talia inter nos suauiter altercemur, cum mutuo etiam fructu. Epistolas habes ad duos amicos: si ad aliquos è grandibus, pete, submittam. Est & ad Vestrium, illuc in auctoritate & gratiâ: prima mea est, trade. EPISTOLARVM tertiam CENTVRIAM edidi, in eâ ad te vnâ alteramque. Videris, aut videbis, & me ac BONAM MENTEM, vt soles, amabis. Louanij, 1 x. Kal. Sextil. ∞. 1661.

EPISTOLA XCV.

Græcium.

MARTINO DELRIO Presb. Soc. Iesu.

FALSUS sum in tuo discessu. doliturum me in absentia sciebam: sic doliturum nulla opinio fuit, sed res condocfecit. Serio, destitutus mihi videor: de scriptis & ingenio etiâ loquor,

— *labat incerto mihi limite cursus*

Te sine, & orbatæ caligant vela carinæ.

Sed dolor etiam à te increfcit. quò iuifti? ad quietem? cenfebaf, aliter euenit: in turbaf & flaminam rerum. Animum tuum noui parem fortunæ aut fupra eam: fed in certamen te venire hoc ætatis, & neceffitate nullâ producente, noluiſſem, fi quod ego tu & Deus voluiſſent. Loqui me de bello & discrimine propinquo intellegis, an pace ponendo? ſcribis, & riſi. Colloquantur, adſimulent, nihil fiet, & poëtæ olim tui hoc audi:

Mars grauior ſub pace latet.

Nos fine ambage in bello, & res ad Oſtendam valdè calent. Breui noſtram fore, ſpes & fermo erat: fed validum tamen intus præſidium, & Britanna rem ſuam facit, & ſic tuetur. Tamen ea etiam de pace, & litteræ nunciique non deſinunt commeare. Interea Bercka nobis erepta, & Bataui Romanum in morem vallo & foſſis clauferant: quod noſtri mirentur, vtinam imitentur. De SENECA vrgeſ. quid opus ſit, ſi qui fui ego ſum? Volo enim hercules, fed & potui: nunc valetudo abiicit, & manum pænè tollere cogit & fateri victum. An non etiam (ſine ſuperbiâ) partes meas in hoc theatro functus ſum? non licet perſonam veſtemque ponere, & ad me redire? Da tu aliique veniam: ſi non, à me ſumendam. Siquid lucis in nobis & à nobis olim; non lubet tenebras inducere, & oſtendere

Dilapſam in cineres facem.

Tamen EPISTOLAS nunc edebamus, & in iis ad te quaſdam: omnes nam nefas, nec arcana & μυſτεριώδη noſtra ſciant βέλαιοi iſti & profani. Editas nuper, habebis his Nundinis. Vale, & cùm aliàs, tum in ſacris votis memor eſto

De te pendentis, te reſpicientis amici.

Louanij, Idib. Sextil. ∞. I D C I.

P. Leonardus te ſalutat, ego ex animo P. Deckerium, & illum Satyræ duplicis auctorem quando videndæ? A titulo malum omen eſt, *Veſpertilio* timet lucem.

EPISTOLA XCVI.

NICOLAO DAMANTIO, *Cancellario Brabantiae,
& à consiliis Status.*

BENIGNITAS tua aditum mihi ad te facit, sed & aliena importunitas, qui renitentem impellunt. Cognatus hic meus est, qui litem in tuo Tribunali habet, quæ Lipsianum nomen in parte tangit. Nomen, non rem: & est quæstio de titulis & tabulis, quæ videntur, obscurando illi & maiorum meritis, in alienum locum inductæ. Si ita est, rogo tua auctoritate ius nostrum consequamur, nec aliud. Nam ego te Iustitiæ rigidum Præsidem scio, & gaudeo: & absit ut vlla insinuatio mea aliud velit aut possit. Talem te, Nobiliss^{me} & Ampliss^{me} Domine, ille Deus diu seruet Principibus, patriæ, & nobis. Louanij, xvi. Kal. Septemb. ∞. 1551.

EPISTOLA XCVII.

RICHARDO Baroni STARRENBURGIO.

AGNOSCIS hanc manum? Lipsij est, illius qui iam olim te nouit, colit, amat. Per locorum spatia, quæ nos abiungunt, non fuit promere hunc affectum: sed est qui antè, utinam in te sic perennet. Etsi cognati tui, quos iam nunc vidi, adolescentes ingenui vultus ac sanguinis, & in quorum ore habitat atque offert se nobilitas, idem mihi adfirmarunt, & in sermonibus, imò laudibus tuis, Lipsium multum esse. Ab iisdem didici, in coniugio & quiete agere, à publicis remotum: gaudeo, gratulor: atque illud mihi, non ista contigit. quia malo fato Belgarum

Nos rursus in bellum resorbens

Vnda fretis tulit æstuosis.

Erigo me tamen & compono, quæ datur: id est animo, & inter medias turbas Musis studiisque operor, & videris illuc opinor, industriæ meæ aliquos fructus. Parum coctos aut maturos fortasse: sed si non illos, ut me ames tui amantissimum rogo. Louanij, xii. Kal. Octob. ∞. 1551.

EPISTOLA XCVIII.

*Leodicum.*PETRO ORANO I^{to}.

TVI hîc fuerunt, te non vidimus, & semper aliquid est quod Oranum nobis subducatur. Ego interea Antuerpiæ, & hæc causa silentij, quam nec tu damnes. De filio, ô gratum! ô benignum illum in te tuosque Principem! ô Billéum etiam amicum! nam & hunc operam nauasse non ambigo, & partem ei beneficii iure inscribas. Pecuniam Taboleto adnumeravi. In studiis, EPISTOLAS edebamus, & Centurias earum plures. Tum & SENECAM recipiemus, nescio quo frigore aut fastidio sepositum ac pænè relegatum. Sed recipiemus, ut dixi: auctor est cui meritò laborem, imò vitam impendam, nato ad sapientiæ animis infundendam. Vestri collegium hîc meditantur, & domum iam emerunt: cedit vsui & gloriæ Eburonum, ut speramus. Valere te mi amicissime opto. Louanij, XII. Kal. Octob. ∞. IOCI.

EPISTOLA XCIX.

Mechliniam.

IANO BERNARTIO suo.

QUID hoc est mi Bernarti? monstra & prodigia clamas, & quasi lapides pluerint, flumina stiterint, iuerintque à mari sursum. Quid factum? Mechliniam vidi, & te non vidi. Peccatum fatear, si hoc fatear. Quid ergo? vix dicam vidisse me Mechliniam, sed transisse. ita cursum inquam, ut vix Ladas aliquis aut cum Pegaso suo Perseus. Ut rem scias, Antuerpiæ cum essem & destinatum certò te in reditu visere & amplecti; ecce nuncius Richardotum meum à patre reuocari, in Italiam mittendum. Rem moram non ferre (& vides ipse anni tempus) eandem velle, ante discessum ut conuenirem. Itaque statim manè facto celocem conscendi, ventis fluctibusque aduersus Willebrokam veni: inde curru conducticio in vestram urbem: sed sic serò, ut de curru in currum fuerit transcendendum, si Louanium eo die vellem. En factum, quod rationi adsidet, non monstro. Dixisse hoc satis est, & simul purgasse. A te quidem mi Bernarti,

*Me nec Chimææ spiritus igneæ
Diuellet vnumquam:*

nec

nec alia vis aut fraus, securus eius esto. De nuptiis quod audisti, ita est. domum meam sera Venus intrauit, & ancilla viro iungitur grauior iam in annis. Hoc potius si non monstrum, monstrelum dixeris: aut non dixeris, si noris sexum. Nuptiæ ex proximâ septimanâ celebrandæ. si vis interuenire, licet, & gratus eris: si post venire, iam tempus dixi. In Boëtio videbo, & adminiculus labor, quod copia temporis aut ingenij mei feret: & Versiculos pro eo ecce habes. Sanè Versiculos, inquires. quid refert? ipsi breues, tenues, ab animo tamen amplo largoque; sunt; & hūc amabis. Ita vale cum tuâ tuisque. Louanij, XI. Kal. Octob. ∞. MDCL.

IN BOETII CONSOLATIONEM

A IANO BERNARTIO I. C. ET COGNATO

suo illustratam & emendatam.

EN BOETIVS ille, qui sophorum
In primis sophus esse gloriatur:
Qui doctum nimis, & satis disertum
Scriptum hoc edidit, omnium bonorum
Bonum iudicio. sed id tenebras,
Æui aut ingenio suopte, habebat.
Quas BERNARTIVS ille, flos meorum
Belgarum pepulit; facemque claram
A se prætulit. hanc sequere, quisquis
Doctrinæ sapientiæque cultor
Non audire, sed esse, concupiscis.

EPISTOLA C.

FRIDERICO TAYBMANNO, P. L.

TVNE ad me sæpius? credere me par est, sed & te mihi, vnas has vidisse: atque eas ferotinas. nam Maio scriptæ, hoc ultimo Septembri ad me venerunt. Nihil miri. rara per hæc tempora fides est, atque ea citra verba ferè consistit. Illud miri, si veteri meo more & ingenio expers ego factus, tibi humanissime prouocanti, & optimas nostras artes profitenti, non respōderem,

aut communione affatus mei censerem indignum. Ah, fuge credere. non est mihi praeligatum pectus, quod molle & affectui penetrabile gero: utrique in tales, qualem te sentio magis, quam dico. Quid, quod singulari iudicio, aut certè raro, Plautum nostrum amas? vel te ego ideò, ut alia absint. Nemo illum, quem non melior Musa & Phœbus. Persuades hoc ibi tuis? dic seriò. non solent, & vidi nouellæ eloquentiæ addictos, & qui magistrorum dictata vel oratiunculas, crederent

— *Albano Musas in monte locutas.*

Scilicet imperitis tanti vitreum est, quanti margaretum. Nos sapiamus, inter nos amemus, à me tibi promptum. Louanij, 1 x. Kal. Octob. ∞. 1661.

FINIS.

